

PRESENTACIÓ

A la tardor de l'any 2001, rebia el *Recull per a una història de Nules*, (Barcelona 1977-Nules 2000) de Vicent Felip Sempere, que La Caixa Rural Sant Josep de Nules havia publicat amb motiu del seu 75è aniversari. Aquests recull editat en dos volums de més de cinc-cents pàgines cadascun i moltíssimes imatges de la Vila de Nules, incloïa un capítol intítulat *Notas sobre los Centelles en el Reino de València y el inventario de su palacio de Oliva*.

Els dos exemplars arribaven a les meues mans amb una salutació del senyor Vicente Canos Miralles president de l'esmentada entitat, però l'autor, com més amunt he dit, era Vicent Felip, que a més d'arxiver de Nules i cronista oficial de la vila, és un gran historiador dels Centelles i bon amic meu.

Al cap d'un temps, i després d'un parell de lectures de l'esmentat capítol, fonamentalment de l'inventari, vaig estudiar la possibilitat de publicar-lo a la nostra revista d'investigació. El motiu era fer-la arribar a tots els nostres socis i donar encara més difusió a tan important estudi, que, al mateix temps, és part de la nostra història comuna. La idea va romandre en el meu cap fins que finalment m'hi vaig decidir a parlar amb el seu autor.

Ara, al cap de dos anys de la seua publicació, i amb l'autorització del seu autor, l'Associació Cultural Centelles i Riusech, per acord de la seua Junta Directiva publica aquest article de gran interès en la recuperació de la nostra història en general i de la història dels Centelles i el palau d'Oliva en particular.

Si l'any 1997 l'Associació Cultural Centelles i Riusech publicava el llibre *El Palau dels Centelles d'Oliva*, tot donant a conèixer les imatges fotogràfiques del nostre palau, ara, set anys després la nostra entitat cultural vol donar a conèixer l'inventari dels béns del palau d'Oliva. Un inventari realitzat a finals de novembre de l'any 1550 per exprés desig de Maria de Cardona, viuda de Francesc Gilabert de Centelles i Fernández de Heredia i mare de Pere de Centelles i Cardona, hereu del Comtat d'Oliva que aleshores tenia tretze anys.

En aquest número 4 de Cabdells, la revista d'investigació de

l'Associació Cultural Centelles i Riusech, el lector fruitirà d'una nova informació sobre la nostra història.

Com diu Ernest Belenguer, en la seua introducció al II volum de la Història del País Valencià, intitulat de la *Conquesta a la Federació Hispànica*, València fou gairebé nucli central en la vida de Jaume I ja molt abans de la Conquesta - quan els musulmans semblaven amenaçadors durant la infantesa del nen-rei- i fins a la seua mort.

Així doncs, la possessió de València absorbí les energies reials durant quinze anys, però l'organització del regne l'ocupà trenta anys més.

Aquest nou número de Cabdells consta de dues parts, *Notes sobre el Centelles al Regne de València* i *Inventari del seu palau d'Oliva*.

A la primera part, Vicent Felip, en una breu síntesi explicativa ben lligada i cohesionada, ens parla de la primera de les tres parts en que ha estat dividida, per la historiografia, la Conquesta de València. Observem que el joc estratègic de ciutats i castells a les primeries del s. XIII, en els qual els llocs habitats van agafant la força que abans semblaven tenir els indrets rocosos i fortificats.

En aquestes pàgines el lector s'endinsarà en el món de la conquesta, repoblació, organització territorial i institucional del Castell de Nules en el recent creat regne de València. Un nou regne, en el qual la consolidació de l'església cristiana com a suport ideològic i colonitzador dels nous immigrants juga un paper important. Sense oblidar el paper social, econòmic i polític de la població musulmana sotmesa als nous poders cristians.

En unes breus però acolorides pinzellades, Vicent Felip ens conta una part de la nostra història comuna, centrada en el personatge singularment conegut per tots com és el rei conqueridor i un escenari ben concret com és el Castell de Nules i els seus territoris.

Pel que fa als Centelles, segona apartat d'aquest primer capítol, l'autor reix en la tasca sempre compromesa i complexa de les etapes biogràfiques i cronològiques que comporten els tres segles dels Centelles, tres segles en el Regne de València.

Una història dels «Cap d'ells», fruit d'una anàlisi rigorosa de la història, d'aquesta noble família catalana instal·lada en el nou regne del Conqueridor, basada fonamentalment en l'estudi dels documents originals que encara es conserven en arxius i biblioteques.

Una vegada a València, els Centelles aniran fent el seu camí i consolidant el seu paper polític, social i econòmic. Sempre actuant al costat dels grans monarques i adquirint noves possessions, per matrimoni, herència o compra així com per donacions reials com a compensació per les ajudes prestades a la corona.

Finalment trobarem, després d'una breu introducció, la transcripció documental de l'inventari que malgrat la complexitat del text, tal i com diu el seu

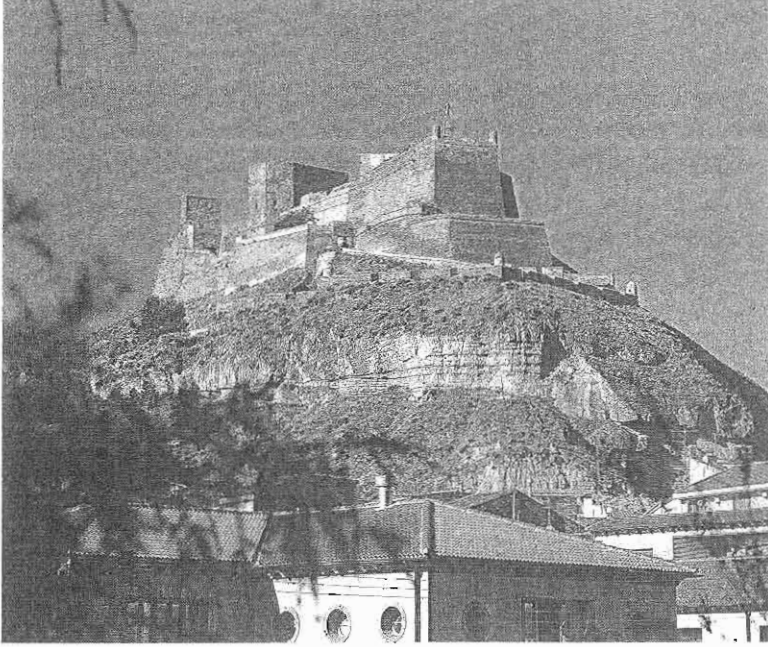
autor, que *de segur ens exigirà una lectura atenta i probablement més d'una lectura*, és sens cap dubte una valuosíssima troballa. Per les seus pàgines i a través de les diferents sales del Palau d'Oliva, desfilaran tota una sèrie d'objectes, des dels més simples fins als més sofisticats, propis d'una família nobiliària valenciana de l'època.

A través d'una abundant citació de noms, d'una acurada descripció dels diferents objectes de tot tipus, llibres, estris de cuina, joies, vestits, armes i peces d'artilleria, on s'especifica de vegades no sols la seua textura sinó també la seua procedència, el lector gaudirà i fins i tot se sorprendrà i es farà una idea tal vegada virtual, com diríem avui en dia, del nostre palau amb tots els seus paraments.

Una vegada més el Palau dels Centelles d'Oliva, tot i el seu estat actual, s'esdevé com un dels monuments arquitectònics més ben documentat. Al més d'un centenar de fotografies publicades en el llibre el Plau dels Centelles d'Oliva, ve a sumar-se aquest inventari que sens dubte té un gran interès per als futurs investigadors.

No vull acabar aquesta introducció sense agrair al veritable autor d'aquest núm. 4 de Cabdells, Vicent Felip Sempere, la seua amabilitat en cedir-nos aquest treball d'investigació de capital importància en la recuperació de la memòria històrica de la nostra ciutat i del seu Palau.

ANTECEDENTS DE LA CONQUESTA

Castell de Montsó de l'Orde del Temple. En aquest castell fou educat Jaume I. També fou durant algun temps el lloc on es reunien les corts generals de la Corona d'Aragó.

El dia 31 de desembre de l'any 1148, després de conquerir Tortosa, el comte Ramon Berenguer IV va atorgar la carta de dotació de la catedral de l'esmentada ciutat, i va establir com a límits de la diòcesi d'aquesta, en el seu extrem sud, els castells d'Almenara i Nules. Al cap d'uns anys, el 28 de novembre de 1178, Alfons el Cast i la seua esposa Na Sança, van confirmar els límits de la diòcesi, dins de la qual quedava comprés "*Nullis cum suis terminis*",¹ i és aquesta la primera referència documental escrita sobre Nules de la qual tenim constància. A l'abril de l'any 1224, Jaume I va confirmar els límits de la diòcesi de Tortosa.

¹ Arxiu de la Catedral de Tortosa: *Privilegis Reials*. núm.: 3, publicat per O'CALLAGAN, R.: *Annals de Tortosa*, vol. III. pp. 295-307; Risco, M.: *España Sagrada*. Madrid, 1801. vol. XLII, pp.324-327.

L'expansió dels seus dominis sobre els territoris limítrofs ocupats pels musulmans, havia sigut una constant, des de sempre, en la geopolítica dels predecessors de Jaume I. Aquesta política havia induït a pactes amb el regne cristià de Castella a fi de delimitar les respectives zones de conquesta a Xarq-al-Andalus. En 1151 Ramon Berenguer IV va signar, a Tudellén, un pacte de frontera amb Alfons VII de Castella, pel qual es repartien les possibles zones d'influència². Al cap d'uns anys, en 1179, Alfons II d'Aragó i Alfons VIII de Castella van signar el tractat de Cazola, per mitjà del qual el comte rei s'adjudicava en plena sobirania els regnes de València, Dénia i Xàtiva, fins a Biar i Calp, i des de Biar cap al sud pertanyia a Castella. Les dues zones van quedar delimitades per una línia fixada de manera imprecisa en la qual simplement s'indicaven, a manera d'orientació, algunes poblacions frontereres³.

Però encara que els seus antecessors ho van intentar, qui realment va aconseguir la incorporació dels nous territoris que constituïrien els regnes cristians de Mallorca i València, va ser el qui és considerat com a rei conqueridor per excel·lència. El primer intent expansionista de Jaume I per a endinsar-se en les terres de l'antic regne de València esdevingué l'any 1225, en assetjar el castell de Peníscola, quan només tenia 17 anys. En opinió de diversos autors, l'empresa fou inspirada pel bisbe de Tortosa Ponç de Torrella, qui desitjava per a la seua mitra la incorporació efectiva de les terres que constituïen l'antiga diòcesi de Tortosa⁴.

A l'abril de 1225 el rei va convocar Corts a Tortosa, a fi d'establir la pau i treva a Catalunya i preparar-se per a "*esporgar les bàrbares nacions*". Els preparatius de l'empresa van durar uns dos mesos, temps que el rei va dedicar a recórrer diversos llocs de Catalunya. A últims del mes de juliol Jaume I va tornar a Tortosa, lloc de concentració dels expedicionaris, i el 13 d'agost ja ens consta que havia assetjat Peníscola⁵. Durant el setge, el dia 3 de setembre, va tornar a ratificar els antics límits del bisbat; cal remarcar la solemnitat de l'acte, ja que s'hi trobaven presents en aquest moment els bisbes de Barcelona, Girona, Lleida i Saragossa, així com dotze nobles, entre els quals figuraven Guillem de Montcada, vescomte de Bearn, i els germans Guillem Ramon de Montcada, senescal de Barcelona, i Ramon de Montcada, senyor de Tortosa⁶.

² DEL ESTAL, J.M.: *Integración de Alicante en el Reino de Valencia*, en *Entorno al 750 Aniversario*. Valencia, 1989, vol. II, p. 141.

³ FONT RIUS, J. M.: *La Conquesta: un procés històric*, en *Entorno al 750 Aniversario*. Valencia, 1989, vol. I, p. 244.

⁴ ROCA TRAYER, F. A.: *Precedentes i conquesta de les terres castellonenques*, en *Entorno al 750 Aniversario*, València, 1989, vol. II, pp. 176-177; FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.* p. 253; BELENGUER CEBRIÀ, E.: *Jaime I a través de la història*, Valencia. 1984, vol. II, p. 133.

⁵ SOLDEVILA, F.: *Vida de Jaume I el Conqueridor*, Barcelona. 1968, pp. 76-77.

⁶ Arxiu de la Corona d'Aragó: *Pergamins de Jaume I*, núm.: 269. Els Montcada eren una de les famílies nobles més influents en la cort comtal, des d'abans de la unió amb Aragó, i van participar de forma notable en la pràctica totalitat de les gestes de l'expansió dels dominis dels

El setge va durar quasi dos mesos, ja que amb les dificultats per a conquerir la fortalesa, va haver de ser alçat a mitjan octubre d'aquest any. El fracàs es va deure, d'una banda a la falta de col·laboració dels aragonesos, però fonamentalment a la virtual impossibilitat d'apoderar-se d'un castell mitjanament fortificat, vista la superioritat dels mitjans defensius sobre els ofensius en aquella època. Una altra estratègia s'utilitzaria, en les campanyes posteriors, alternant la lluita amb la diplomàcia i tallant la comunicació amb els centres d'avitallament⁷.

L'any següent el rei va intentar de nou endinsar-se en terres valencianes, aquesta vegada des d'Aragó. A inicis de l'estiu, Jaume I va convocar els rics hòmens d'Aragó a Terol, a fi d'entrar en el regne de València "*per fer mal als moros*". Al cap de tres setmanes d'espera, sols van acudir Balasc d'Alagó, Artal de Luna i Ato de Foces i, segons conta el propi rei en la seua crònica, "*haguem nos a menjar el conduit que havíem estojat per entrar en terra demoros*"⁸. Malgrat l'absència dels aragonesos, aquesta vegada l'intent de conquesta no fou del tot inútil ja que, aquest mateix any, el rei de València i Múrcia, Abü Zayd, debilitat per les lluites internes i temorós d'un nou atac, va pactar amb el comte rei una treva que el comprometia a lliurar a Jaume I la quinta part de totes les rendes dels regnes de València i Múrcia.

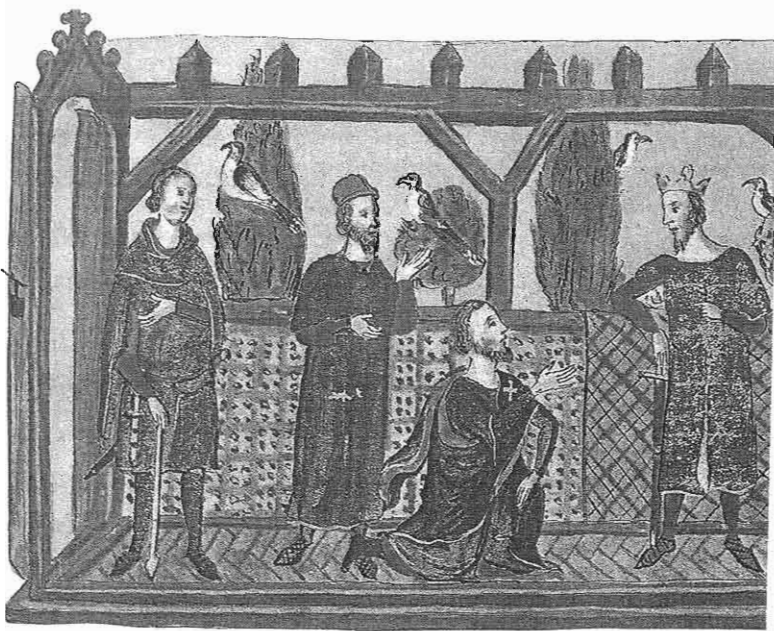
Al cap d'un temps, i destronat per Zayyän, Abü Zayd es va refugiar en els seus dominis de Sogorb i en 1229 va signar amb Jaume I el tractat de Calataiud, pel qual cedia al rei cristià tots els llocs que aquest poguera reconquerir al rebel Zayyän, la quarta part de les rendes del territori valencià que es recuperara, i també sis castells estratègics, entre ells els de Peníscola i Morella⁹. No obstant el fracàs de Peníscola i les discòrdies de la noblesa d'Aragó van condicionar el rei perquè, amb el suport dels nobles i l'església de Catalunya, centrara els seus esforços en la conquesta del regne de Mallorca, mentre deixava, momentàniament, l'empresa valenciana en mans dels cavallers de frontera, exclusivament aragonesos. Entre aquests nobles va destacar Balasc d'Alagó, a qui el monarca, en juliol de 1226, i com a recompensa pels seus anteriors serveis havia fet donació de totes aquelles viles i llocs que poguera arrabassar als moros. La conquesta de Mallorca, va plantejar noves estratègies de cara a l'expansió dels dominis cap al sud. Entre la primera i la segona quinzena d'octubre i abans de Nadal de l'any 1231, a Alcanyís, va tindre lloc la conversa del rei amb Hug de Follalquer, mestre de l'orde de l'Hospital, i Balasc d'Alagó, i s'hi va

seus senyors i a Guillén Ramon, fill del Ramon de Montcada, Senyor de Tortosa que apareix en el document i que va morir en la batalla de Portopí, durant la conquesta de Mallorca, va ser el primer Senyor de Nules al donar-li el rei, el 16 de setembre de l'any 1251, el castell de Nules.

⁷ FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.*, pp. 253-254.

⁸ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, en *Les Quatre Grans Cròniques*, Barcelona, 1971, pp. 14-15.

⁹ FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.*, p. 254.

Miniatura del Llibre dels feits que representa el rei Jaume I en la reunió d'Alcanyís, en la qual es va tractar de la conquesta de València (any 1232).
Reproducció del text i de la miniatura, desapareguts de manuscrit de Poblet. HPV.

determinar quina seria l'estratègia per a la conquesta del regne de València¹⁰. El testimoni del *Llibre dels Feits* ens transmet com el Mestre de l'Hospital anima Jaume I en aquest sentit, en dir-li: “*Senyer, pus Déus vós hi ha tan be guiat el feyt de Mallorques, e en aquelles illes, çno començarets vós ni nos deçà, en aquell regne de València, qui ha estat de cara tots temps e de front a vostre llinatge, e tots temps hi ha punyat d’haver aquell, e no l’han pogut haver*”; per a aconsellar, tot seguit, que siga Balasc d’Alagó qui indique al rei el lloc apropiat per a iniciar la conquesta.

Aquest després d’afirmar: “*senyor, ver diu lo Mestre de l’Espital, que, pus part mar vós ha Déu dat conquerir, que a lo que està a la porta del vostre regne que ho conquirats. E és la mellor terra, e la pus bella del món; que jo senyor, he estat en València be dos anys o pus, quan vós me gitás de vostra terra. E no ha vui dejús Déu tan deleitós llogar com és la ciutat de València, e*

¹⁰ La data en què va tindre lloc la reunió d’Alcanyís ha sigut motiu de diverses opinions; últimament Vicent García Edo, pareix haver fixat en el transcurs d’aquest període. Vide: GARCÍA EDO, V.: *Blasco de Alagón*, en *Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura*, vol. LXII, Castellón, 1986, pp. 392-394; LÓPEZ ELUM, P.: *La Conquesta*, en *Història del País Valencià*, Barcelona, 1989, vol. II, p. 69, la situa entre l’annexió de Menorca (juny de 1231) i la presa de Morella. (finals de 1231), i BELENGUER CEBRIÀ, E.: *Opus cit.*, p. 141, la concreta en el dia 15 de gener de 1233.

tot aquell regne, e ten bé set jornades de terra de llongc; e si Déus vol que aquell conquirats, e volrà-ho, la mellor cosa haurets conquesta de delits e de forts castells que sia al mon”, va aconsellar que la conquesta s’iniciara a Borriana, deixant a banda els castells, ja que d’aquests n’existien entre quaranta i cinquanta, “que mentre que menjar haguesen, vós ni tot vostre poder no els podríets pendre”.

El rei va decidir iniciar la conquesta per Borriana; les provisions per a abastir les tro

pes les faria portar des de Terol, per mitjà d’atzembles, i d’altres llocs, per mar. Els plans del rei contemplaven, una vegada presa Borriana, fer vindre la reina a l’esmentada població, i preveien que els castells que es trobaven entre Tortosa i Borriana, al ser-los tallats els subministraments que des d’aquesta ciutat els arribaven, se li rendirien¹¹.

Des de la conversa d’Alcanyís, fins que es va conquerir Borriana, si acceptem les últimes hipòtesis, van transcórrer quasi dos anys. Durant aquest temps Balasc d’Alagó, a finals de l’any 1231, oblidant-se dels consells donats al rei sobre la manera d’iniciar la conquesta del regne de València, es va apoderar de la plaça forta de Morella i, en 1232, les tropes de Terol, d’Ares. Per la seua banda, un altre noble aragonés, Pedro Fernández de Azagra, senyor d’Albarrassí, s’apoderava de Begís, en la capçalera del Palància. L’acció de Balasc d’Alagó no fou bé vista per Jaume I, i va conduir a una sèrie d’enfrontaments entre els dos personatges, fins a arribar a l’acord pel qual el primer prendria possessió de Morella en feu i rendiria homenatge al rei¹²

Segons precisa Font Rius, la marxa definitiva cap a la conquesta del regne de València, preparada de manera global i metòdica, es va desenvolupar en tres etapes ben definides cronològicament i geogràficament. La inicial, entre 1233-1235, va representar la incorporació de la zona septentrional de les comarques castellonenques; la segona, entre 1236-1238, va portar com a resultat la conquesta de la part central del regne fins a la línia delimitada pel riu Xúquer; l’última, entre 1239-1245, va representar l’ocupació d’allò que quedava del regne fins arribar a les fronteres meridionals previstes en els tractats amb Castella¹³.

D’acord amb el pla previst, es va decidir l’ocupació de Borriana, com a ciutat situada en la planura i ben comunicada per mar. Segons Tourtoulon, Jaume I, i els gentils hòmens i els cavallers d’Aragó i Catalunya van prendre la creu a Montsó i, el 17 de desembre de l’any 1232, els nobles catalans van

¹¹ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, en *Les Quatre Grans Cròniques*, Barcelona, 1971, pp. 127-130.

¹² SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 133-137.

¹³ FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.*, p. 255.

¹⁴ TOURTOULON, CH.: *Jaume I le Conquérent*, Montpellier, 1863, vol. I, p. 332.

acordar lliurar al rei l'impost de bovatge per a la guerra contra els moros¹⁴. El *Llibre dels Feys* relata que el rei estava a Tauste i va assenyalar dia perquè, a inicis de maig de l'any 1233, els gentils hòmens, els mestres de les ordes del Temple i de l'Hospital, i els de les d'Ucles i de Calatrava¹⁵ es reuniren amb ell en la ciutat de Terol, per anar a conquerir Borriana. Però la convocatòria no va ser ben acollida a Aragó¹⁶ i el dia fixat no hi va acudir cap dels convocats. Més tard arribarien el bisbe de Saragossa i Pedro Fernández de Azagra, així com els hòmens de la host del rei, entre ells Ximen Pérez d'Arenós. Segons el *Llibre dels Feys* es van reunir uns cent cavallers, a més de la gent del consell de Terol. Per a arribar fins a Borriana, les tropes van seguir la conca del riu Palància, territori en la seua majoria fidel a l'aliat Abü Zayd, evitant d'aquesta manera el camí del Túria, defensat per nombroses fortificacions i el del Millars que, abans d'arribar a Borriana, passava per la fortalesa d'Onda, feu de Zayyän¹⁷. Malgrat tot, durant el trajecte les tropes cristianes es van veure obligades a talar els camps de Xèrica, Viver i Torres Torres, els habitants, de les quals malgrat estar sota el control d'Abü Zayd, no es van resignar a col·laborar amb elles, i oferiren certa resistència¹⁸.

Segons relata el *Llibre dels Feys*, a mitjan maig les tropes ja es trobaven assentades davant de la ciutat¹⁹, i entre els qui havien acudit a l'empresa amb els seus hòmens figurava el senyor Ferran d'Aragó, oncle del rei; Berenguer d'Erill, bisbe de Lleida; Ponç de Torrella, bisbe de Tortosa; Ramon Patot, mestre del Temple; Hug de Follalquer, mestre de l'Hospital; Balasc d'Alagó; Guillem de Cervera; Guillem de Cardona; Rodrigo de Liçana; Pedro Fernández de Azagra, senyor d'Albarrassí; Ximénez d'Urrea; Balasc Maça; Pedro Cornel; Bernat Guillem de Montpeller; el prior de Santa Cristina; i els comandadors d'Alcanyís i Montalbà, així com els consells de Daroca i Terol, als quals més tard es van unir els de Calataiud, Lleida i Tortosa²⁰. Les tropes de Jaume I es van assentar en un lloc ubicat enfront del portal del València, probablement en les proximitats del Caminàs, i un poc allunyats de la ciutat, doncs permetia que, malgrat el perill que això representava, tant els sarraïns com els cristians,

¹⁴ Soldevila suposa que el d'Ucles i el de Calatrava no eren els mestres de les citades ordes sinó els seus representants a Aragó; SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 267

¹⁵ LÓPEZ ELUM, P.: *Opus cit.*, p. 62.

¹⁷ ROCA TRAYER, F. A.: *Opus cit.*, p. 143; FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.*, p. 181.

¹⁸ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 153-155.

¹⁹ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 156. La primera notícia documental que dona testimoni del setge és el document, amb data del dia 5 de juny, pel qual Jaume I va fer donació de l'alqueria de Carabona al comanador de la Casa de Sant Jordi; el document es va firmar "*in obsidione Burriane*", MIRET SANS, J.: *Itinerari de Jaume I el Conqueridor*, Barcelona, 1918, p. 104.

²⁰ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 157.

²¹ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 164-165. Que el rei va complir les exigències dels dos mestres ho testimonia el fet que, el dia 15 de juliol, *in obsidione Burriane*, confirmara a l'Orde de l'Hospital tots els privilegis i franquícies que havien atorgat a l'esmentada orde els seus avantpassats; MIRET SANS, J.: *Itinerari de Jaume I*, Barcelona, 1918, p. 105; HUICI MIRANDA, A.

tragueren a pasturar els seus ramats en els camps de per allí²¹. L'exèrcit es proveïa de la carn dels ramats que portava i dels fruits del camp de Borriana, així com dels queviures que rebia per mar des de Tarragona i Tortosa. Durant l'assetjament, el rei es va veure obligat a acceptar les exigències dels mestres del Temple i de l'Hospital, perquè els confirmara els privilegis concedits pels seus avantpassats, per a avalar el pagament de 60.000 sous que demandaven Bernat de Santa Eugènia i Pere Martell, per dues galeres arribades a la platja de Borriana que el monarca volia retenir per a vigilar la costa i protegir les naus que aprovisionaven el campament²². Així mateix va suportar l'intent dels aragonesos d'abandonar el campament, a fi de tornar a les seues terres a segar les messes; i tampoc va voler seguir el consell de Balasc d'Alagó d'abandonar l'assetjament i acceptar la compensació que a canvi oferia Zayyän²³, situacions que van portar el rei a desitjar "*ésser ferit d'una sageta, en guisa que no em morís, que raon pogués haver contra la gent, per tal que dixés hom que jo no me'n llevava mas pel colp que havia pres*".

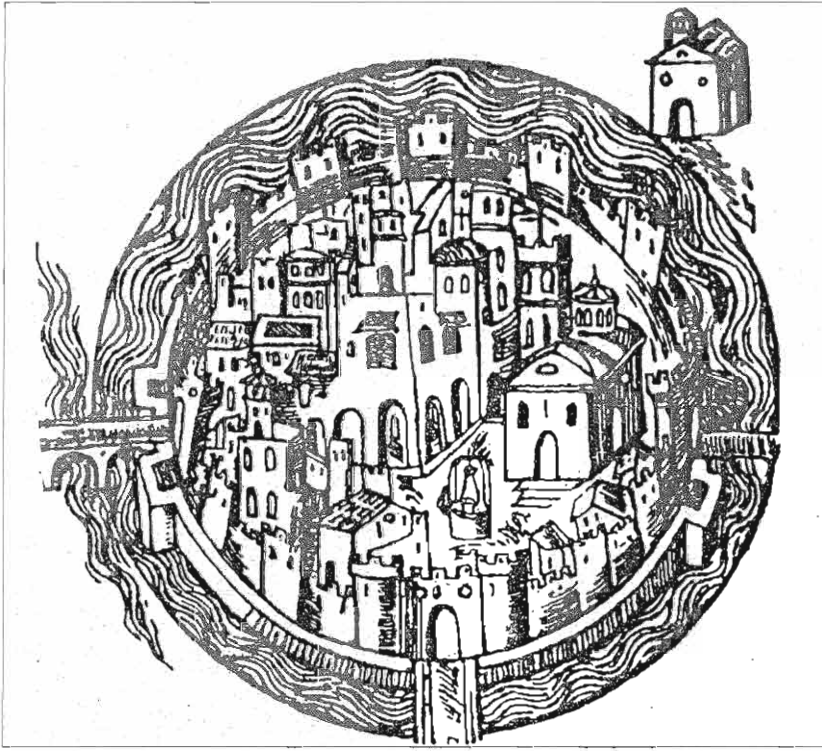
Davant d'aquesta última situació el rei va rebre el suport de Ximén Pérez i del seu germà Pedro Pérez, justícia d'Aragó, els quals li van aconsellar que convocara els bisbes i els gentils hòmens catalans, entre els qui es trobaven Guillem de Cardona, Guillem de Montcada, Bernat de Santa Eugènia, Guillem de Saguada i Guillem Aguiló, entre altres, els quals van garantir a Jaume I tot el seu suport fins que fora conquerida la ciutat²⁴. Durant l'assetjament es van utilitzar màquines de guerra i es van obrir trinxeres i túnels per tal d'aproximar-se a la muralla sense perill; i al cap de dos mesos, quan l'exèrcit havia aconseguit obrir bretxa a la muralla enderrocant una torre, i també després d'un fort intent d'assalt, els moros de Borriana van oferir la rendició de la ciutat, si en el termini d'un mes el rei de València no els auxiliava. Jaume I va respondre que no concedia ni tres dies, per tant ja podien preparar-se per a la batalla. La ferma postura del rei va tindre com a resultat la rendició, amb l'única condició de poder traure les robes que pogueren endur-se amb ells, així com el salconduit fins a Nules.

; CABANES PECOURT, M. D.: *Documentos de Jaime I de Aragón*. Valencia, 1976, vol. I, p. 313; i, el 22 de juliol, lliurava a l'Orde del Temple el castell de Xivert, per l'ajuda prestada en la presa de Borriana; al cap de tres dies donava a l'orde del Tremp una part de la pròpia ciutat de Borriana; HUICI MIRANDA, A.; CABANES PECOURT, M. D.: *Opus cit.*, vol. I, pp. 315-316.

²²L'any 1981, Vicent Felip Sempere apuntava que el lloc on es va ubicar el campament de les tropes de Jaume I per assetjar Borriana va ser el mateix que l'actual emplaçament de Mascarell, relacionant, a més, l'origen d'aquesta població amb l'assentament en l'esmentat lloc dels moros expulsats per Jaume I; FELIP SEMPERE, V.: *La vila de Mascarell, un conjunt historicoartístic a preservar*, en *Penyagolosa*, II època, núm.: 16, Castelló 1981; posteriorment, Norberto Mesado ha avalat aquesta hipòtesi, apuntant, a més, que Jaume I en triar el lloc per a assentar el campament, entre altres factors, va tindre present les seues bones comunicacions i l'equidistància d'aquest amb els centres enemics del castell de Nules i la ciutat de Borriana; MESADO OLIVER, N.: *La muralla y sus portales, en Burriana en su Història*, Almazora, 1991, vol. II, p. 76.

²³SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 166.

²⁴SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 168-170.

Balasc d'Alagó va convèncer el rei Jaume I que Borriana era un punt clau en la futura conquesta de la ciutat de València. Reproducció més antiga de Borriana. Gravats del s. XIII.

El rei, considerant que Borriana era el lloc “per què el regne de València se podia guanyar mills que per negun lloc que hi fos; e guardant encara que el podia haver gran baralla a l'entrar de la vila entre catalans e aragonesos, e molta altra gent que hi havia estranya; e altra que havia molt pa en la vila que poria romanir a aquells que tindrien la frontera”, va acceptar que en el termini de quatre dies isqueren tots els seus habitants. I en el Llibre dels Feits ens diu: “E en aquesta manera haguem Borriana; e per tal que sàpien les gents quants hòmens havia en Borriana, entre hòmens e fembres e tosets, foren set mília e trenta-dos; e durà el seti ans que fos presa dos meses”²⁵.

²⁵ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 177-178. Tradicionalment s'ha considerat com a data de la presa de Borriana el dia 16 de juliol del 1233; per la documentació conservada sabem que l'últim document que apareix firmat *in obsidione Burriane* està datat el 15 de juliol; MIRET SANS, J.: *Opus cit.*, p. 105. i el primer firmat ja a la ciutat de Borriana, pròpiament dita, està fitxat el 22 de juliol, HUICI MIRANDA, A.; CABANES PECOURT, M. D.: *Opus cit.*, vol. I, p. 314. Sobre la conquesta de Borriana *vide* FELIP SEMPÈRE, V.: *La conquesta de Burriana al llibre dels Feits, a Burriana en su Història*, Almazora, 1991, vol. II, pp. 49-68.

Una vegada Borriana en mans de Jaume I, van començar a acomplir-se les previsions apuntades en la reunió d'Alcanyís. A la vista de les dificultats perquè Pedro Cornel es fera càrrec de la custòdia de la població, es va encomanar el treball a Balc d'Alagó i a Ximénez de Urrea, amb les seues hosts, i el rei se n'anà primer cap a Tortosa i després cap a Terol. A aquesta última ciutat va arribar un missatger de Ximénez de Urrea per comunicar al rei que els sarraïns de Peníscola oferien rendició, al mateix temps que li transmetia una carta d'aquest, que el rei es va fer traduir per un sarraí de Terol. Després de sentir missa d'Esperit Sant i l'ofici de Santa Maria, per a demanar ajuda en aquesta i en futures empreses, va iniciar el camí de Montagut, Villarroia, Atorella, riu de les Truites, canyada d'Ares i la plana de Sant Mateu fins arribar al riu de Cervera, per, a l'hora de vespres, estar ja enfront de Peníscola²⁶.

Tot just el rei va remetre missatge anunciant la seua arribada, es van presentar quatre sarraïns per a dir-li que desitjaven fer-li, en primer lloc, un regal i que, l'endemà, complirien la seua voluntat. Els sarraïns van oferir al rei cent pans, vi, panses, figues i deu gallines. Per a protegir-se de la serena de la nit, els cristians van fer barraques amb els cobertors que portaven, però no van tallar branques d'arbres, a fi de no disgustar els sarraïns. A l'alba, el rei acompanyat pels seus hòmens, es va acostar fins a les portes del castell d'on van eixir els seus habitants a rebre'l. En el pacte de rendició, Jaume I, els va confirmar la seua llei general així com les franquícies que havien gaudit fins aquest moment i, encara que el pacte no es va posar en aquells moments per escrit, ja que els escrivans de la cancelleria no hi eren, els habitants de Peníscola van confiar amb la seua paraula i li van lliurar el castell. L'endemà el rei va eixir cap a Tortosa amb diversos sarraïns, als quals havia de donar vestits, queviures i ramats que també va prometre lliurar-los, i va tornar a continuació a Peníscola, amb els escrivans, i es van signar els pactes²⁷.

Assabentats els mestres del Temple i de l'Hospital de la presa de Peníscola, van fer valdre les concessions atorgades als seus antecessors i van prendre els castells de Xivert i de Cervera, respectivament, i al cap d'un dies el rei s'apoderava del castell de Polpís. De tornada a Borriana, les tropes reials van prendre els llogarets de Castelló de Borriana, Borriol, Coves de Vinromà, Alcalatén i Vilafamés²⁸. A mitjan d'octubre el rei va fer una incursió cap al sud;

²⁶ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 179-183.

²⁷ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 184.

²⁸ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 185-186. Segons Gual Camarena, les esmentades rendicions degueren dur-se a terme entre agost i novembre de l'any 1233; GUAL CAMARENA, M.: *Reconquista de la zona castellanense*, en *Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura*, vol. XXV, Castelló, 1949, pp.: 434-435; mentre que Roca Traver, suposa que tot això va succeir abans del 24 de juliol del mateix any 1233, basant-se que en aquella data el rei va concedir el castell d'Alcalatén a Eximixen d'Urrea, obviant que no haguera sigut aquesta la primera vegada en què Jaume I realitzava concessions abans d'haver-hi pres possessió del lloc motiu de la concessió; ROCA TRAVER, F. A.: *Opus cit.* p. 183.

va arribar a Paterna, Manises i Alcàsser²⁹. Al voltant de Nadal d'aquell any, i estant el rei encara a Borriana, va tornar Pere Cornel amb provisions per a fer-se càrrec de la custòdia de la ciutat. Des d'allí va iniciar una sèrie d'atacs contra Onda, Nules, Uixó i Almenara, sense que s'aconseguira la seua immediata rendició o conquesta, amb l'excepció d'Almassora, que fou presa abans del 10 d'octubre de 1234³⁰.

Malgrat tot, Borriana es va convertir en la base de les tropes, de cara a les campanyes que es van dur a terme per a la conquesta de la comarca de l'*Horta de València*, fins a començaments de l'any 1236, durant les quals es van endinsar fins a Alzira i Cullera. A excepció del castell d'Onda, que no fou sotmès fins a l'any 1241³¹, la resta de castells i fortificacions del sud de la Plana, com Almenara, Uixó, Castro, Nules i Alfandec, es van rendir pacíficament a Jaume I durant la Quaresma de l'any 1238, mentre des del Puig, realitzava els preparatius per al setge final de la ciutat de València. El primer castell a oferir la rendició a través d'un pacte fou el d'Almenara i a continuació, tots els altres.

El pacte amb els sarraïns de Nules per a la rendició del castell es va realitzar en un camp de figueres del terme municipal, situat en les proximitats d'una torre fortificada anomenada *Moncofa*. És el propi rei qui ens relata el fet en la seua Crònica: *E puis anam.nos veer ab aquells de Nubles, e llevam nostre dinar, e els sarraïns menjaren ab nós, que no volíem parlar ab ells tro que fossen escalfats del menjar e del vi. E quan haguem menjat faem nostres cartes, e donam.los mil entre ovelles e cabres, e cinquanta vaques, e a vestir a vint, e dues cavalcadures; e anam.nos.en ab ells al castell. E sempre mantinent reterenlo'ns, e lleixam-hi nostres alcaïds e nostres hòmens: e metem vetlles en cascu dels castells aixi com se tanyia de fer*³².

Jaume I es va comprometre a respectar els sarraïns de tots aquests llogarets així rendits *llur llei, que la tinguesen, de tots llurs costumes aixi com les solien haver en temps de sarraïns, i que ells li donassen dretura, aixi com feïen al rei llur*; de tot això es dedueix que els sarraïns de Nules no van ser expulsats sinó que els qui van optar per romandre-hi van mantindre les seues propietats, les seues creences, les seues lleis i els seus costums, sense cap altre canvi que el de passar a ser vassalls del nou senyor, el rei cristià.

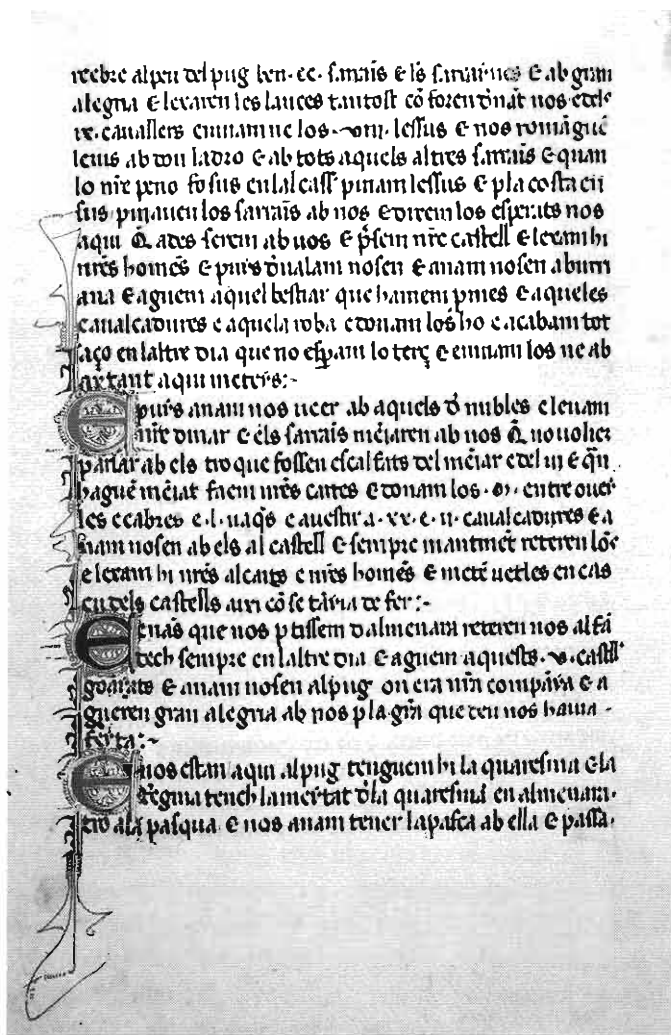
²⁹ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 187-188.

³⁰ SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, p. 189-191; BELENGUER CEBRIÀ, E.: *Opus cit.*, Vol.II, p. 145.

³¹ FONT RIUS, J. M.: *Opus cit.*, p. 261.

³² SOLDEVILA, F.: *Llibre dels Feits*, pp. 245-253.

ENFEUDACIÓ DEL CASTELL DE NULES
I EL SEU TERRITORI.
FUNDACIÓ DE NULES I MONCOFA.
ELS MONTCADA

Els sarraïns del castell de Nules pacten amb el rei Jaume I el lliurament del Castell.
Biblioteca Universitària de Barcelona. Llibre dels feits, manuscrit de Poblet

En l'època de la conquesta, el castell de Nules, encimbellat en un dels turons dels últims contraforts de la serra d'Espadà, i ubicat pràcticament en el centre de la Plana de Borriana, dominava les principals vies de comunicació de la zona; el seu ampli territori, comprés entre el de la pròpia Borriana i el del castell d'Uixó, al qual en la zona més pròxima al mar sobrepassava, s'estenia fins a la ribera del Mediterrani. A les seues espatlles, el territori del castell, estava delimitat pel pic del Puntal, la Penya del Migdia i la muntanya del Solaig. Als peus del castell, entre la Font Calda i la Font Freda, al costat del camí preromà que vorejava els turons més pròxims a la planura, es trobava l'antiga Nules, actual Vilavella, que era el nucli de població més important del seu territori. Equidistant del castell i del mar, l'antic Caminàs constituïa, i probablement encara constitueix la principal via de comunicació de la zona i hi convergien els camins que unien el castell amb les alqueries del seu terme, les quals trobaven en la fortalesa protecció i, en el seu albacar, en moments puntuals, refugi.

Algunes alqueries es troben documentades ja en l'època de la conquesta o en els anys immediatament posteriors; així és el cas de la l'Alcúdia, Aigües Vives, Beniesma, Moncofa i la Mesquita. De les dues últimes sabem que, a més del territori que els era propi i del conjunt de vivendes i construccions rurals que les configuraven, posseïen una torre fortificada que, en moments de perill, ofería certa garantia de refugi a la seua gent³³. A través de la toponímia han arribat fins als nostres dies indicis de l'existència d'altres alqueries, ubicades en el terme del castell, com la de Seyt i la de Benicató. No podem descartar la hipòtesi que les alqueries àrabs del terme del castell es constituïren a partir de les restes d'infraestructures agrícoles, així com de les estances domèstiques de les viles romanes, que abundaven en el territori de Nules. Aquesta hipòtesi queda demostrada en el cas concret de l'Alcúdia, on les restes medievals se

³³ ACA: *Cancelleria*, Reg. 213, fol. 225 r°-v^o.; Soldevila. F.: *Llibre dels Feits*, p. 249.

sobreposen a les d'una vila romana que, al mateix temps, es troba sobre restes ibèriques i aquestes són sobre d'altres de l'època Eneolítica. També pot comprovar-se en l'alqueria de la Mesquita, assentada sobre el jaciment romà de la Torrassa, actualment dins del terme d'Alqueries.

Amb la conquesta de les terres castellonenques es van fer realitat les concessions que havien realitzat els comtes reis en assignar-les a la diòcesi de Tortosa, al mateix temps que el bisbe Ponç de Torrelles veia recompensats els seus esforços per l'ajuda prestada a l'empresa del rei conqueridor. Era oportú doncs, a més de cristianitzar les noves terres, traure'n el màxim profit material i, per a això, impulsar la repoblació i la consegüent posada en actiu dels recursos del territori ocupat. El paper del bisbe Ponç en la repoblació del terme del castell de Nules va ser fonamental. Tant el bisbe com els canonges de la catedral de Tortosa van renunciar a part dels impostos que els corresponien sobre el territori, en benefici del noble català Guillem de Montcada³⁴, senyor de Tortosa, a qui el rei adjudicaria el castell de Nules i el seu territori, perquè les condicions que aquest establira en les terres que havien quedat abandonades per alguns sarraïns i aquelles que pogueren ser transformades en cultius, foren

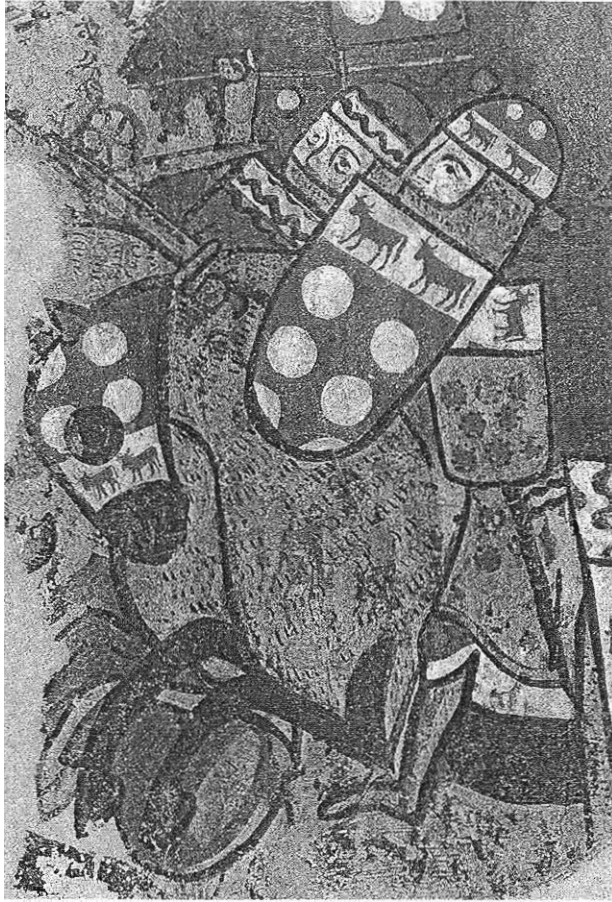
³⁴ El llinatge dels Montcada fou un dels més preclars de la Catalunya medieval. Els cronistes de l'època coincideixen a atribuir a un membre d'aquesta família nobiliària, Guillem Ramon de Montcada, el suggeriment del matrimoni de Peronella amb el Comte de Barcelona, aprofitant la seua ascendència sobre el rei Ramir d'Aragó.

Guillem Ramon, conegut com el gran senescal de Catalunya, en 1147, va participar en la conquesta d'Almeria i, més tard, en les de Tortosa, Lleida, Fraga i Mequinensa. De manera especial la seua contribució a la conquesta de Tortosa fou de gran importància, i li va valdre la senyoria sobre la tercera part de la ciutat; va participar com a diplomàtic en diverses missions en el Migdia francès, Castella i Navarra; en aquest sentit cal remarcar l'any 1151, en què la seua intervenció en el tractat de Tudilén, pel qual Castella i Catalunya es repartien l'Al-Andalus per a les futures conquestes. Així mateix participà en la negociació de la pau amb Navarra. Durant els primers anys del seu regnat fou curador del rei Alfons el Cast.

En 1150, amb els seus fills, Guillem, Ramon i Berenguer, en terres pròpies lliurades amb aquesta finalitat va fundar el monestir cistercenc de Santa Maria de Valldaura que, amb el temps seria conegut com a Santes Creus. En aquest monestir reposen les seues restes al costat dels reis Pere el Gran i Jaume II. Al cap d'uns anys els seus descendents van participar de forma notable en les conquestes de Mallorca i València.

En Guillem de Montcada al qual li se va lliurar el castell de Nules era besnét del Gran Senescal de Catalunya. Va combatre en la conquesta de Mallorca, on va morir son pare, del qual va heretar el Senyoriu de Tortosa i els drets sobre la castellanía de Lleida.

Com a conseller de Jaume I, l'acompanyà a la conquesta de València, així com en la presa de Xàtiva i de Biar, i participà també en el tractat d'Almirra amb Alfons X de Castella. Com a cap de les tropes mercenàries a sou del rei al-Mustansir de Tunis i ambaixador reial, va romandre a Àfrica des de 1255 fins a 1260. A partir de l'any 1273 va ocupar el càrrec de Lloctinent General del rei a Catalunya. Acompanyà a Jaume I en les campanyes contra els sarraïns que s'havien rebel·lat, i participà en les batalles d'Albaida i de Lluchent, on fou ferit. Va morir cap a l'any 1278.

Guillem i Ramón de Montcada representats en la batalla de Portopí. Detall del mural del Palau Aguilar de Barcelona.

prou beneficioses com per a atraure els potencials repobladors cristians. La mateixa política d'incentivar la transformació de terres i el consegüent desenvolupament demogràfic i econòmic del terme del castell van respectar i van aplicar els bisbes Bernat d'Olivella, Arnau de Jardí, Dalmau de Montoliu, Pere Batet, Francesc de Paolac i Berenguer Desprats.

Concretament, el dia 17 de febrer de l'any 1251, el bisbe Ponç i els canonges de la catedral de Tortosa concedien a Guillem de Montcada i als seus descendents, a perpetuitat, la meitat dels delmes que del terme del castell de Nules li corresponia percebre a la diòcesi de Tortosa; la raó de la donació era que aquest noble havia expulsat d'aquest lloc els sarraïns i l'estava repoblant amb cristians. En cas que romangueren sarraïns en el terme del castell de Nules, Guillem de Montcada es comprometia a lliurar a l'església de Tortosa la

meitat dels delmes i rendes que d'ells arplegara³⁵. Aquest mateix dia el bisbe i els canonges van atorgar també al noble, la meitat restant dels delmes del terme del castell, però sols amb caràcter vitalici³⁶. Amb això s'animava a Guillem de Montcada perquè impulsara les transformacions de les terres, al mateix temps que li se facilitava poder per atorgar-les, a possibles nous pobladors, en condicions prou favorables com per a incentivar-los a establir-se en el terme del castell.

Al cap de set mesos, el 16 de setembre de 1251, el rei Jaume I donava en feu a Guillem de Montcada, segons *consuetudinem* de Barcelona, el *castrum et villam de Nudles*, amb les seues alqueries, torres, prats, pastures, herbes, aigües, llenyes, muntanyes, planes, boscos, matolls, forns, molins, hòmens i dones de qualsevol estat i condició, així com les entrades, eixides, límits, termes, estanys, pesca, vedats, i el dret d'exèrcit i cavalcada, amb totes i cada una de les seues pertinences. El rei va retindre en l'esmentat castell i fortificacions, per a ell i els seus descendents, a perpetuïtat, la potestat, així com el dret de pau i guerra, segons l'esmentat *costum* de Barcelona³⁷. El fet que a mitjan mes de febrer de 1251, quan se li va fer la donació dels delmes, Guillem de Montcada estiguera ja repoblant el terme del castell de Nules, ens fa pensar que, probablement, el rei també li hauria donat ja, potser de paraula, el feu del castell de Nules, i l'acta de donació corresponent s'hauria de formalitzar al cap d'uns mesos.

Al citar *la villam de Nulles* en el document de donació del castell de Nules es refereix a l'actual Vilavella, doncs la *pobla de Nules* o actual vila de Nules va ser fundada pel propi Guillem de Montcada que, amb aquesta finalitat, va donar carta de població a cent pobladors perquè s'assentaren en el terme del castell³⁸. És més que probable que algunes de les alqueries existents en el terme del castell, tal com certifica el propi document de donació, hagueren sigut abandonades pels seus antics pobladors i estigueren ocupant-se per nous pobladors cristians que haurien deixat els seus llocs d'origen per a buscar millors condicions de futur en les terres conquerides.

La fundació de Nules degué realitzar-se al cap de poc temps després de la donació del castell a Guillem de Montcada i sempre abans del mes de desembre de l'any 1254, doncs, encara que no ha arribat fins als nostres dies el document fundacional de Nules, això es dedueix del fet que Guillem de Montcada, en atorgar la carta de població per a fundar Moncofa, hi especificava que els

³⁵ ACT: *Cartulari núm. 8*, ff. 147 v.-148 v.; FELIP SEMPÈRE, V.: *Documents de la catedral de Tortosa referents a la vila i terme de Nules*, en *Estudis Castellonencs*, vol. I, Castelló, 1983, pp. 465-466.

³⁶ ACT: *Cartulari núm. 8*, f. 149; FELIP SEMPÈRE, V.: *Opus cit.*, pp. 466-467.

³⁷ ACA: Cancelleria, Reg. 287, fol. 53 r°.; HUICI MIRANDA, A.: *Colección Diplomática*, doc. 407; DOMINGO PÉREZ, C.; VICENT CAVALLER V, J.A.; BARCELO PÉREZ, M.C.: *La Vilavella*, València, 1977, p. 218.

³⁸ ACA: Cancelleria, Reg. 213, fol. 225.

pobladors d'aquest lloc la tindrien i posseirien en pau, amb tots els seus territoris i drets, de la mateixa manera que ho estaven fent els pobladors de Nules.

La carta de poblament de Moncofa està datada a Onda el dia 27 de desembre de 1254 i fou concedida a fur o costum del castell de Nules, en favor de trenta-set pobladors, que segons la mateixa carta s'obligaven a pagar al seu senyor i als seus successors, anualment, en la festivitat de sant Joan Baptista, la quantitat de deu sous reials de València. Així mateix, durant un període de quatre anys, no podrien vendre ni alienar les possessions rebudes, si no era amb el permís de Guillem de Montcada³⁹. Si el lloc triat per a l'assentament dels trenta-set caps de família que van fundar Moncofa fou l'antiga alqueria àrab amb aquest nom, els cent pobladors que van fundar Nules es van ubicar en un petit turó que estava envoltat per les depressions o barrancs dels actuals camí d'Onda, el Ravalet i el Barranquet, amb la qual cosa el nou assentament quedava protegit d'eventuals inundacions. L'esmentat monticle estava travessat per un antic camí, que amb el pas del temps seria conegut com a Camí Reial.

Les primeres vivendes de la pobla de Nules van haver de construir-se a un costat i a l'altre del Camí Reial, que fou pres com a eix central de la població i, a partir d'aquest, d'acord amb les necessitats, es van projectar els carrers que el creuaven perpendicularment i que, al mateix temps, eren creuats, també perpendicularment, per "*les travesseres*".

En el punt més alt de l'indret es van ubicar els edificis comunals, i així es va formar la plaça⁴⁰. La repoblació del terme es duqué a terme de forma gradual i incentivada, a més, per les concessions d'aigües del Millars que van permetre la transformació de terres i amb això unes millors condicions de vida dels pobladors.

La primera concessió d'aigües, de la qual tenim constància, va ser el 20 d'agost de l'any 1273, quan Jaume I va atorgar a Guillem Ramon de Montcada "*totam illam aquam que de cequia quam noviter extraximus de rivo Millars 'ad' 'opus' populationis nostre Burriana que vocatum Villa Regalibus*" i que no necessitaren els hòmens de Vila-real.

La concessió es realitzava amb la finalitat que aquest senyor poguera regar les terres del terme del castell⁴¹.

L'any 1295 Guillem Ramon de Montcada va donar al seu fill Ramon de Montcada, segons instrument públic autoritzat pel notari Gener Rabassa, el

³⁹ GONZÁLEZ, M. : "Fundación de Moncófas", en *Ayer y Hoy*, Castellón, vol. I, pp. 342-243. GARCÍA EDO, V. : "Notas de la carta de población de Moncófar", en *Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura*, Castelló, 1991, vol. LXVII, pp. 428-429.

⁴⁰ El traçat urbanístic del nucli antic de Nules correspon plenament a la tipologia de les poblacions de planta Conquista i, a pesar d'aquest anys, ha arribat fins als nostres dies com un dels exemples més purs, d'entre els que es conserven en la zona, d'aquests tipus de poblacions.

⁴¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 873, f. 194 v.-195 rº.

castell i villa de Nules⁴². Al cap de sis anys Ramon de Montcada va intentar obrir una nova séquia en el terme del castell de Nules. Jaume II, estant a Cabanes, va sol·licitar al seu vicecanceller, Bernat Bonet, que escriguera de la seua part al procurador general del regne, a fi que aquest es traslladara al lloc on el senyor de Nules volia construir la séquia i, convocats també allí els hòmens de Vila-real i de Burriana es vera si tant els interessos d'aquests com els del propi monarca no minvaven, i si fora procedent es donara la corresponent autorització al peticionari⁴³.

L'any 1305 el bisbe i el prior dels canonges de la catedral de Tortosa, van sol·licitar llicència al rei per a comprar unes cases a Nules, amb la finalitat d'arreglar-hi els delmes. El rei va autoritzar la compra, ja que els peticionaris no tenien cap graner ni en la pobla de Nules ni en un altre lloc del territori⁴⁴. A l'abril de l'any 1307, alguns hòmens de Moncofa van intentar anar-se'n per a anar a poblar la villa de Corbera. El rei va ordenar a Ramon de Montcada que no els posara impediments per a vendre o alienar les possessions que aquests hòmens tenien a Moncofa; i al mateix temps va encarregar als seus procuradors i a la resta d'oficials reials en el regne que defengueren els drets d'aquests hòmens i no permeteren que se'ls molestara⁴⁵.

Al començament de l'any 1308, Pere Jordà Buceita, alcaid del castell d'Uixó, va capturar alguns caps de bestiar dels hòmens de Nules, com a conseqüència d'unes disputes, pel que fa als límits dels termes municipals dels castells d'Uixó i de Nules, hagudes entre ell i els hòmens d'Uixó, d'una banda, i Ramon de Montcada i els de Nules, d'una altra. Jaume II va ordenar a Pere de Boil, mestre racional, i a Bernat de Llivia, que acudiren al territori dels esmentats castells, i convocat igualment Ponç Soler, en representació de la reina, realitzaren la definitiva divisió dels termes, i alçaren les corresponents actes i col·locaren fites en senyal de fermesa. Així mateix els va ordenar que feren restituir els caps de bestiar empenyorades i que els fruits motiu de disputa es lliuraren al rector de l'església de Nules⁴⁶.

En la primera dècada del segle XIV Nules ja havia anat configurant-se com a la població de més pes demogràfic i econòmic de la baronia. Sabem que en aquella època comptava amb un consell format per un batlle, justícia i jurats, que administraven la població, així com amb església i rector que per concessió reial, se celebrava un mercat setmanal cada dissabte. La preeminència de Nules tant en l'aspecte demogràfic i econòmic, no va agradar massa en les altres

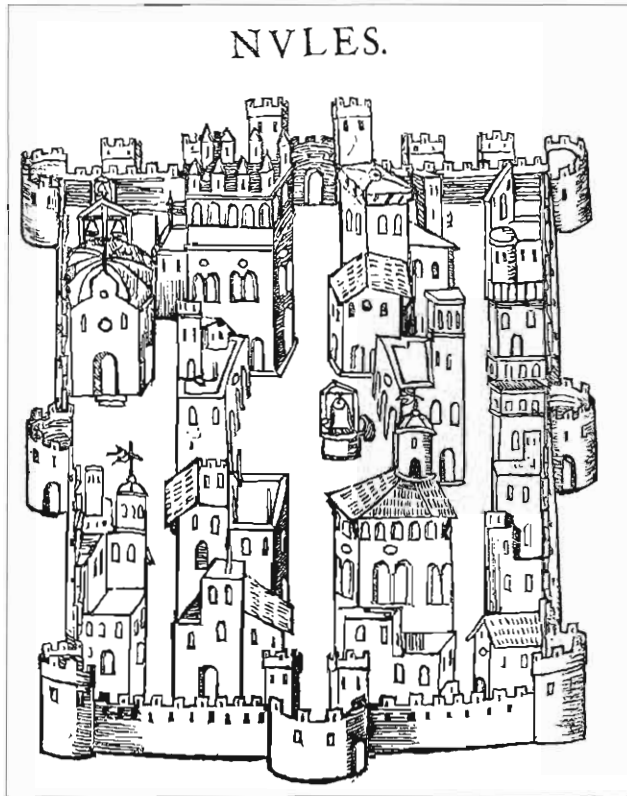
⁴² ACA: *Pergamins de Jaume II*, núm. 1959.

⁴³ ACA: *Lletres reials de Jaume II*, núm. 1551.

⁴⁴ ACA: *Cancelleria*, Reg. 203, f. 44 r°.

⁴⁵ ACA: *Cancelleria*, Reg. 205, f. 154 v.; DOMINGO PÉREZ, C.; VICENT CAVALLER, J.A.; BARCELÓ PÉREZ, M.C.: *La Vilavella*, València. 1977, p. 221..

⁴⁶ ACA: *Cancelleria*, Reg. 237, f. 47 r°.

Ideograma publicat per Martí de Viciana a la seua Crònica, adjudicat indistintament a la vila de Nules i Vila-real. VFS

poblacions de la baronia, perquè això significava una dependència completa d'aquella, en detriment de l'autonomia local. Els habitants de La Vilavella i Mascarell eren musulmans i, pel seu fur propi, probablement no podrien dir gran cosa respecte d'això, però a Moncofa, habitada exclusivament per cristians des de més de mig segle abans, es va reclamar el dret a ostentar una jurisdicció pròpia, distinta de la Nules, materialitzada en la possibilitat d'elegir un oficial propi amb aquestes funcions. Les diferències de criteri originades per aquest motiu, van fer que el rei hi intervinguera, i l'any 1310 va ordenar al seu lloctinent i procurador general en el regne de València, que es creara l'ofici de justícia de Moncofa, per al seu exercici⁴⁷. La problemàtica havia arribat a coneixement del rei, com a conseqüència de les queixes que li havia presentat Ot de Montcada, a qui Bernat d'Esplugues, ciutadà de València, havia venut la pobla de Moncofa per la quantitat de 30.530 sous reials de València, amb la condició que Ramon de Montcada poguera retrotraure aquesta venda, sempre que lliurara aquesta

⁴⁷ ACA: *Cancelleria*, Reg. 145, f. 129 v..

mateixa quantitat a l'esmentat comprador⁴⁸. Bernat d'Esplugues havia adquirit Moncofa per compra a Ramon de Montcada i a la seua dona Elisenda de Sarrià, el 15 de desembre de 1309, pel preu de 19.500 sous de València, així com també per uns censals que aquest rebia, anualment, sobre una heretat que posseïa en el terme de Campanar⁴⁹.

No sabem la causa dels problemes econòmics de Ramon de Montcada, al haver d'actuar d'aquesta manera, però s'arrossegaven des de feia temps, perquè el 27 d'abril de 1301 el rei Jaume II ja el va autoritzar a empenyorar el castell de Nules fins l'extrem de 25.000 sous reials⁵⁰; i l'endemà aprovava i ratificava totes aquelles vendes que Ramon de Montcada fera durant els cinc anys següents sobre Moncofa⁵¹. L'any 1307 va tornar a autoritzar-lo que poguera empenyorar els drets del castell de Nules per a pagar els seus creditors⁵².

Les vendes no es van limitar a drets sobre Moncofa i el castell de Nules, ja que tenim constància que Ramon de Montcada va vendre a Berenguer de Tovia i els seus, per import de 60.000 sous, la pobla de Nules, segons escriptura autoritzada per Pere Ferrer, notari de la ciutat de València. La venda es va realitzar amb la condició que si Ramon de Montcada, en el termini dels dos anys consecutius, tornava l'esmentada quantitat, recuperaria la població. Per aconseguir l'aprovació reial de la venda, el senyor de Nules es va obligar, el 10 de desembre de 1310, a recuperar la pobla de Nules sota pena de 50.000 sous. Com a garantia el venedor comprometia tots el seu béns, i com a fiadors el van avalar el seu germà Guillem Ramon de Montcada i Bernat de Sarrià, conseller del rei⁵³.

Al cap d'uns anys la situació no s'havia resolt ja que, si bé és cert que Ramon de Montcada va recuperar Moncofa, sols fou momentàniament, ja que va tornar a empenyorar aquest lloc i també el de Beniesma, amb tots els seus termes i pertinences, a Gilibert de Noguera, amb el compromís que el recuperaria el dia de Nadal de l'any 1314. Per a facilitar l'operació, el dia 8 de maig de l'esmentat any, el rei va concedir l'exempció del lluïisme i fadiga que li pertanyien⁵⁴. També per aquestes dates degué comprometre el senyor de Nules els drets que posseïa sobre el lloc de Mascarell, amb Gilibert de Noguera, ja que l'any 1338 Mascarell inclús pertanyia a aquest últim⁵⁵; i l'any 1346 Gilibert de Centelles, senyor de Nules, encara mantenia disputes sobre certs drets que

⁴⁸ ACA: *Cancelleria*, Reg. 207, f. 197 rº.

⁴⁹ ACA: *Pergamins de Jaume II*, núm. 2725.

⁵⁰ ACA: *Cancelleria*, Reg. 191, f. 301 v..

⁵¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 198, f. 301 v..

⁵² ACA: *Cancelleria*, Reg. 204, f. 15 v..

⁵³ ACA: *Pergamins de Jaume II*, núm.: 2.784.

⁵⁴ ACA: *Cancelleria*, Reg. 210, f. 164 v.-165 rº.

⁵⁵ ACA: *Cancelleria*, Reg. 863, f. 192 rº.

l'esmentat Noguera pretenia tindre sobre la població⁵⁶. El 19 de setembre del mateix any el rei va donar autorització a Ramon de Montcada, perquè una vegada haguera aconseguït recuperar el llogaret de Moncofa poguera vendre'l al noble Gilabert de Centelles o a al seu procurador⁵⁷. El 18 de novembre següent, el rei també el va autoritzar perquè poguera vendre a aquest noble el castell de Nules⁵⁸. El 16 de desembre, quan encara no havia transcorregut un mes des de l'última autorització, quan es van signar les capitulacions matrimonials entre Gilabert de Centelles i de Bellpuig i Blanca de Montcada, filla del senyor de Nules. En el document quedava constància del compromís que adquiria Gilabert de Centelles de comprar al seu futur sogre el castell de Nules i el seu terme per import de 250.000 sous de València⁵⁹.

La unió de Blanca de Montcada i Gilabert de Centelles i el consegüent acompliment de les capitulacions matrimonials, va fer que el senyoriu de Nules es transmetera a la família nobiliària dels Centelles, la qual durant quasi tres segles seria una de les més destacades d'entre la noblesa del regne de València i va ocupar càrrecs de gran importància en la cort.

⁵⁶ AHN: *Fernán Núñez*, Carp. 21, doc. 20.

⁵⁷ ACA: *Cancelleria*, Reg. 315, f. 8 rº.

⁵⁸ ACA: *Cancelleria*, Reg. 211, f. 233 v..

⁵⁹ ARV: *Vària*, llibre 821, ff. 11 rº-31 v..

ELS CENTELLES, SENYORS DE NULES

Fragment del sepulcre de Gilibert de Centelles, primer senyor de Nules amb aquest nom. Procedia de les sepultures de la capella del castell de Nules; actualment desaparegut. (Foto: D. Camarlench, c. 1914)

Ruïnes del castell de Centelles, comarca d'Osona, solar originari del llinatge dels Centelles.

GILABERT DE CENTELLES I DE BELLPUIG, (-? -1319/20).

El primer Centelles de qui tenim constància a l'antic Regne de València és Gilabert de Centelles, fill del Senyor del castell i vila de Centelles, en el Principat de Catalunya. El 19 d'abril de 1308, aquest noble prestava homenatge en la ciutat de València, davant del rei Jaume II, pel feu del castell de Montornès del Vallés⁶⁰.

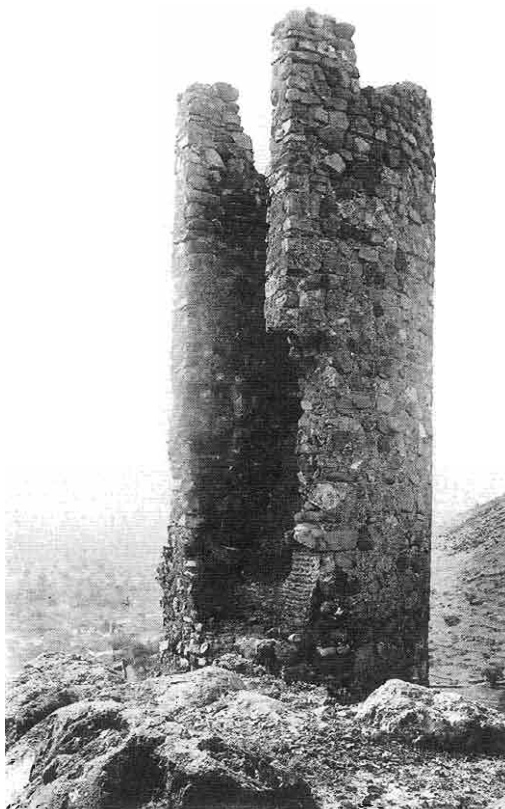
El 18 de novembre de 1314, el Rei va autoritzar Ramon de Montcada perquè li poguera vendre a Gilabert de Centelles el castell de Nules, el qual tenia en feu pel Rei⁶¹; al cap d'uns dies, el 8 de desembre d'aquell any, es firmaven les capitulacions matrimonials entre Gilabert de Centelles i Blanca de Montcada, filla de Ramon. D'aquesta forma i manera, la família nobiliària dels Centelles va prendre possessió de la vila i castell de Nules en el Regne de València.

El 9 d'octubre de l'any 1316, Gilabert de Centelles, va prestar homenatge, en la ciutat de Lleida, davant del rei Jaume II pel feu del castell, terme i vila de Nules⁶². Va ser en temps d'aquest noble i durant la minoria d'edat del seu fill

⁶⁰ACA: *Cancelleria*, Reg. 25, f. 268 v.

⁶¹ACA: *Cancelleria*, Reg. 211, f. 233 v.

⁶²ACA: *Cancelleria*, Reg. 287, f. 53 r.

Castell de Nules. Detall d'una de les torres del llenç del costat de l'orient (F. Arx. Mas)

Gilabert de Centelles, quan Nules va veure créixer de forma important el seu desenvolupament i esdevingué el centre demogràfic i econòmic dels territoris que, al cap d'uns anys, constituïrien la Baronia i, més tard, Marquesat d'aquest nom.

Gilabert de Centelles va actuar com a ambaixador de Jaume II en diferents delegacions enviades als regnes de la península Itàlica⁶³; al mateix temps va ocupar el càrrec de Lloctinent de Governador en el Regne de València⁶⁴. Pocs anys després de les seues esposalles amb Blanca de Montcada, es va traslladar a Sardenya i va desenvolupar un important paper en les campanyes d'aquest Rei per la conquesta de l'illa, en les quals va morir l'any 1319⁶⁵.

⁶³ SALAVERT ROCA, V.: *Cerdeña y la expansión mediterránea de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1956, vv. I i II.

⁶⁴ MATEU IBARS, J.: *Los Virreyes de Valencia*, Valencia, 1963, p. 60.

⁶⁵ SOLDEVILA, F. (Ed.): *Crònica de Pere el Cerimoniós*, publicada dins de les *Quatre Grans Cròniques*, Barcelona, 1971, p.1016.

Llenç septentrional de la fortalesa de Nules. Cal remarcar-hi la presència del tapial i de les torres de base quadrada (F. Arx. Mas)

GILABERT DE CENTELLES I DE MONTCADA, (-? -1368)

Durant la minoria d'edat de Gilabert de Centelles i Montcada, van prosseguir les transformacions del terme del castell de Nules, amb la finalitat d'ampliar les zones de cultiu, tal com indiquen les successives concessions que Jaume II va atorgar a Berenguer de Vilafreser i a Bernat Fabr , tutors del jove noble, perquè establiren terres en *enfiteusis* en els territoris del castell de Nules⁶⁶.

Jaume II va dedicar especial protecció al jove Gilabert de Centelles, potser pel parentiu que l'unia amb la mare d'aquest, Blanca de Montcada, nomenant directament els seus tutors i vetllant perquè aquests cuidaren dels interessos del jove noble⁶⁷; en aquest sentit cal interpretar l'ordre donada pel Rei, el dia 4 de maig de l'any 1326, als marmessors testamentaris de Gilabert de Centelles, comminant-los que repararen el castell de Nules, de tal manera que la noble Blanca i el seu fill Gilabert pogueren residir-hi amb plenes garanties de

⁶⁶ ACA: *Cancelleria*, Reg. 218, f. 79 v.

⁶⁷ ACA: *Pergamins de Jaume II*, núm.: 4.114.

Portal de les muralles de Nules, conegut com a de Vila-reial o Castelló. Fou acabat d'enderrocar el 24 de desembre de 1887.

seguretat; de l'interès del Rei, n'és testimoni el fet que, al mateix temps, ordenara a l'infant Alfons, el seu primogènit, i al comte d'Urgell, que procuraren i, si calia, forçaren els marmessors a complir el seu manament⁶⁸.

El dia 7 d'abril de 1335 el noble Gilabert de Centelles i Montcada va pactar el seu matrimoni amb Toda de Vilanova, filla del Comanador de Montblanc. El dot de Toda va ser estipulat en 90.000 sous reials i Gilabert de Centelles va posar com a garanties el castell i vila de Nules. Al cap de dos anys, el Rei aprovava l'esmentat pacte matrimonial⁶⁹.

En 1251, quan el rei Jaume I va donar a Guillem de Montcada el castell i vila de Nules, va retindre per a la Corona la potestat i el dret de pau i guerra, segons els costums de Barcelona⁷⁰.

Gilabert de Centelles, en 1342, va aconseguir que el rei Pere el Cerimoniós li concedira la potestat i qualsevol altra jurisdicció que el Rei encara posseïa sobre el castell, vila de Nules i els seus territoris, així com el sequiatge dels vessaments de la séquia de Vila-real; a canvi, Gilabert va lliurar al Rei el castell de Montornés. Tot i així, el Rei es va reservar el dret de recuperar el castell i la

⁶⁸ ACA: *Cancelleria*, Reg. 187, f. 63 r.

⁶⁹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 489, f. 113 r;

⁷⁰ ACA: *Cancelleria*, Reg. 287, f. 53 v.

vila de Nules sempre que lliurara a l'esmentat noble la quantitat de 40.000 sous reials de Barcelona⁷¹. Les Corts del Regne, celebrades aquest mateix any a la ciutat de València, van protestar pel fet; però la realitat va ser que, amb aquesta permuta, Gilibert de Centelles es va convertir en l'autèntic Senyor de la baronia de Nules i, amb el pas dels anys, el Senyor de Nules esdevindria un dels personatges més influents de la cort de Pere el Cerimoniós. El seu potencial econòmic el va convertir en assidu fiador del monarca que va aconseguir la màxima expansió territorial de la Corona d'Aragó⁷².

El 10 de maig de 1343 el Rei, a canvi de 8.000 sous barcelonesos, va autoritzar, Gilibert de Centelles, a perpetuïtat, perquè poguera tindre un embarcador en la marítima de Nules; la finalitat de la concessió era que els vassalls del noble, tant cristians com sarraïns, pogueren exportar vi, blat, ordi, llana, panses i qualsevol altre gènere de mercaderies no prohibides que es produïen en la baronia de Nules⁷³.

Al març de 1347, Gilibert ja ens apareix com a conseller del Rei, el qual li encarrega la custòdia de l'estratègic castell de Xàtiva, i li assigna un salari de 7.500 sous reials a l'any⁷⁴. Al cap de quatre mesos, el dia 2 de juliol, Pere el Cerimoniós concedia autorització al Senyor de Nules perquè en l'esmentada vila es poguera celebrar una fira lliure anual de quinze dies⁷⁵.

Durant les guerres de la Unió, el Senyor de Nules va ser un dels nobles que va romandre fidel al monarca, malgrat que part dels seus vassalls de la Baronia van militar en les files unionistes⁷⁶. Així mateix, Gilibert de Centelles i el seu fill Pere, durant la invasió del Regne de València per Pere el Cruel de Castella, desenvoluparen un important paper en defensa dels interessos de la Corona.

Però, sense cap dubte, el paper més transcendental de Gilibert de Centelles va ser el que va desenvolupar com a Governador del Regne de Mallorca, càrrec per al qual el Rei el va nomenar el dia 7 de juny de l'any 1348.

Per la seua situació estratègica en el Mediterrani, Mallorca era considerada com a pont fonamental per al comerç amb Orient, nord d'Àfrica i Europa.

⁷¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 873, ff. 196 r.-197 r.

⁷² A part de les distintes concessions i privilegis que Gilibert de Centelles va adquirir per al seu principal domini en el Regne de València, tenim constància que el Senyor de Nules en 1353 comprava al Rei el castell de Guadalest, pel preu de 6.000 lliures barceloneses, (ACA: *Cancelleria*, Reg. 993, f.44 r.-47 r.); en 1356, l'Albufera de València, pel preu de 120.000 sous (ACA: *Pergamins de Pere el Cerimoniós*, núm. 2.028); en 1357, el lloc de Xilxes, pel preu de 140.000 sous barcelonesos, (ACA: *Cancelleria*, Reg. 993, ff. 122 r.- 124 v.); en aquest mateix any, la vila d'Alagón, per 100.000 sous barcelonesos, (Arxiu del Regne de València, Real, Reg. 481, f. 48 r.), i en 1360, per 22.000 sous barcelonesos, el castell i alqueries de la Vall d'Uixó, (ACA: *Cancelleria*, Reg. 1.072, ff. 166 r.-167 r.).

⁷³ ACA: *Cancelleria*, Reg. 99, ff. 15 v.-16 r.

⁷⁴ ACA: *Pergamins de Pere el Cerimoniós*, núm.: 1.241.

⁷⁵ ACA: *Cancelleria*, Reg. 883 f. 105 r.

⁷⁶ RODRIGO LIZONDO, M.: *La Unión Valenciana y sus protagonistas*, pp-133-166.

Palau de l'Almudaina. Ciutat de Palma. Residència de Gilabert de Centelles durant l'època en què fou governador del Regne de Mallorca.

Jaume I l'havia desmembrada de la Corona d'Aragó transmetent-la, amb la ciutat de Montpeller, el Roselló i la Sardenya, al seu fill Jaume; al maig de l'any 1343, Pere el Cerimoniós, va aconseguir recuperar el Regne de Mallorca per a la Corona.

Des del primer moment de la seua arribada a l'illa, Gilabert de Centelles es va esforçar en preparar-la perquè sabia que Jaume III intentaria recuperar-la; va fortificar els castells, els va avituallar per a la guerra i va preparar la ciutat de Palma per acollir la gent de les poblacions de l'illa que no estaven murallades. Quan va tindre notícies que Jaume III, amb l'ajuda dels genovesos, de la reina Joana de Nàpols i dels Grimaldi, havia organitzat una armada, va posar en pràctica l'estratègia de terra cremada.

Els esforços del Senyor de Nules van tenir la seua recompensa i, el 25 d'octubre de l'any 1349, Jaume III era derrotat i mort en el camp de la batalla de Lluçmajor⁷⁷. Gilabert de Centelles va dirigir personalment el trasllat del cadàver de l'últim Rei de la dinastia mallorquina fins a València⁷⁸, en la catedral de la qual va ser soterrat; en el mateix navili va portar la reina viuda, que va ser reclosa en un monestir de la ciutat, i els infants que van restar captius.

L'any 1353 es va encarregar de reunir les tropes i flota amb què Mallorca va

⁷⁷ ACA: *Cartes reials de Pere el Cerimoniós*, núm.: 4.940.

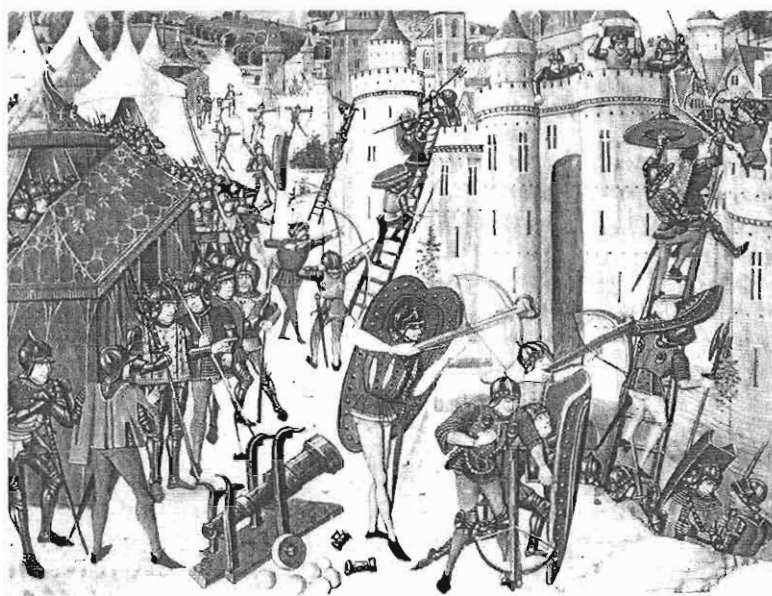
⁷⁸ Arxiu del Regne de Mallorca, *Reial Patrimoni*, Reg.3.423, f. 33 v.

contribuir a l'expedició de Sardenya i, al cap d'un any, es va traslladar a l'illa per a sufocar la rebel·lió de Mateo Dòria.

Del seu matrimoni amb Toda de Vilanova van nàixer Pere, Galceran, Lluís, Eimeric, Toda, Elvira i Caterina.

En el seu testament, atorgat davant del notari Joan Claramunt, el dia 14 de novembre de 1365, deixava vinculada la successió de la baronia de Nules a la línia masculina dels seus descendents⁷⁹.

Quan en 1368, a la mort de Gilabert de Centelles, el va succeir com a Senyor de la baronia de Nules el seu fill Pere de Centelles i de Vilanova, aquest ja era Senyor d'Alfarb, lloc que havia comprat al Rei, en 1358, per la suma de 5.000 sous barcelonesos⁸⁰.

La guerra entre Pere el Cruel de Castella i Pere el Cerimoniós, va constituir un dels episodis més devastadors que arribà a sofrir la ciutat i regne de València. Pere de Centelles i de Vilanova va haver de lliurar Morvedre a Pere de Castella. Miniatura de la Biblioteca Nacional de París on es pot apreciar l'artilleria i l'armament utilitzat a l'època.

⁷⁹ ARV: *Manaments i Empares* (1680), llib. 2, mano 17.

⁸⁰ AR V.: *Reial*, Reg. 481, f. 51 v.

⁸¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 895 ff. 40 r.-41 r.

⁸² ACA: *Cancelleria*, Reg. 1.550, f. 50 r.

⁸³ Archivo Histórico Nacional, *Osuna*, leg. 597, 2/9.

PERE DE CENTELLES I DE VILANOVA, (- ? -1391)

Durant la invasió del Regne de València pels castellans, Pere de Centelles va desenvolupar un important paper com a aliat del Rei⁸¹ i, encara que fou l'encarregat de la defensa de Morvedre, es va veure obligat a lliurar la fortalesa a Pere el Cruel de Castella; el Cerimoniós el va exculpar de qualsevol responsabilitat per aquest fet.

Pere de Centelles va ocupar els càrrecs de conseller i camarlenc del Rei; així mateix, va ser camarlenc de la reina Sibila i va estar present, per desig manifest del Rei, en la celebració de la boda de l'infant Joan, hereu de la Corona, amb Matha d'Armanyol⁸².

Aquest Senyor de Nules es va casar amb Ramoneta de Riusec, germana de Ramon de Riusec, el qual en data 11 de setembre de l'any 1382, es convertiria en Senyor d'Oliva i Rebollet al comprar, per 31.000 lliures, els esmentats senyorijs a Teresa Eximénez de Borriol.

Del matrimoni de Pere de Centelles amb Ramoneta de Riusec van néixer Gilabert, Pere, Ramon, Joan, Jaume, Galceran, Ramoneta, Blanca, Toda i Elvira.

A la seua mort el va succeir, com a Senyor de Nules, el seu fill Gilabert de Centelles i de Riusec, en qui s'unirien les possessions dels senyorijs de Nules, Oliva i Rebollet.

REULL D'IMATGES

On hi ha l'actual vila de Centelles era la parròquia de santa Coloma, entorn de la qual, en un terreny de trenta passes conegut com a sagrera, es van edificar algunes cases, protegit tot plegat ja a finals del s. XV per uns murs amb els seus corresponents portals. El primitiu nom de la parròquia era el de Santa Coloma de Pujolric, més endavant Santa Coloma de Vinyoles i ja a partir del s. XVI, Santa Coloma de Centelles o simplement Centelles com se la coneix actualment.

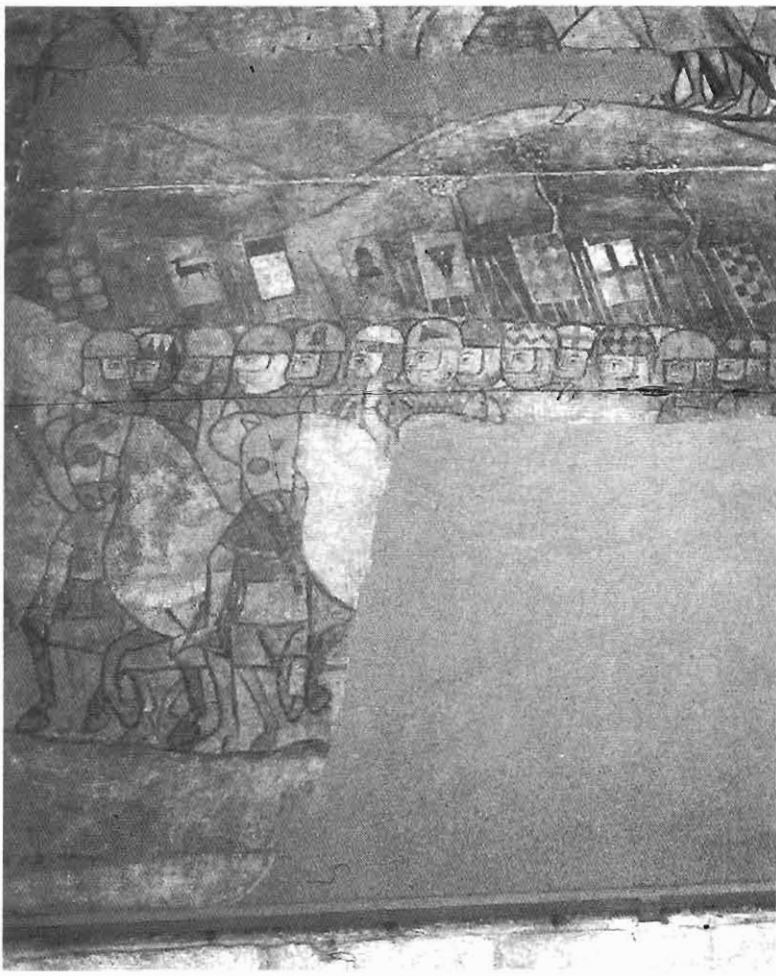

Detall de la tomba de Jaume I el Conqueridor.. Monestir de Poblet.

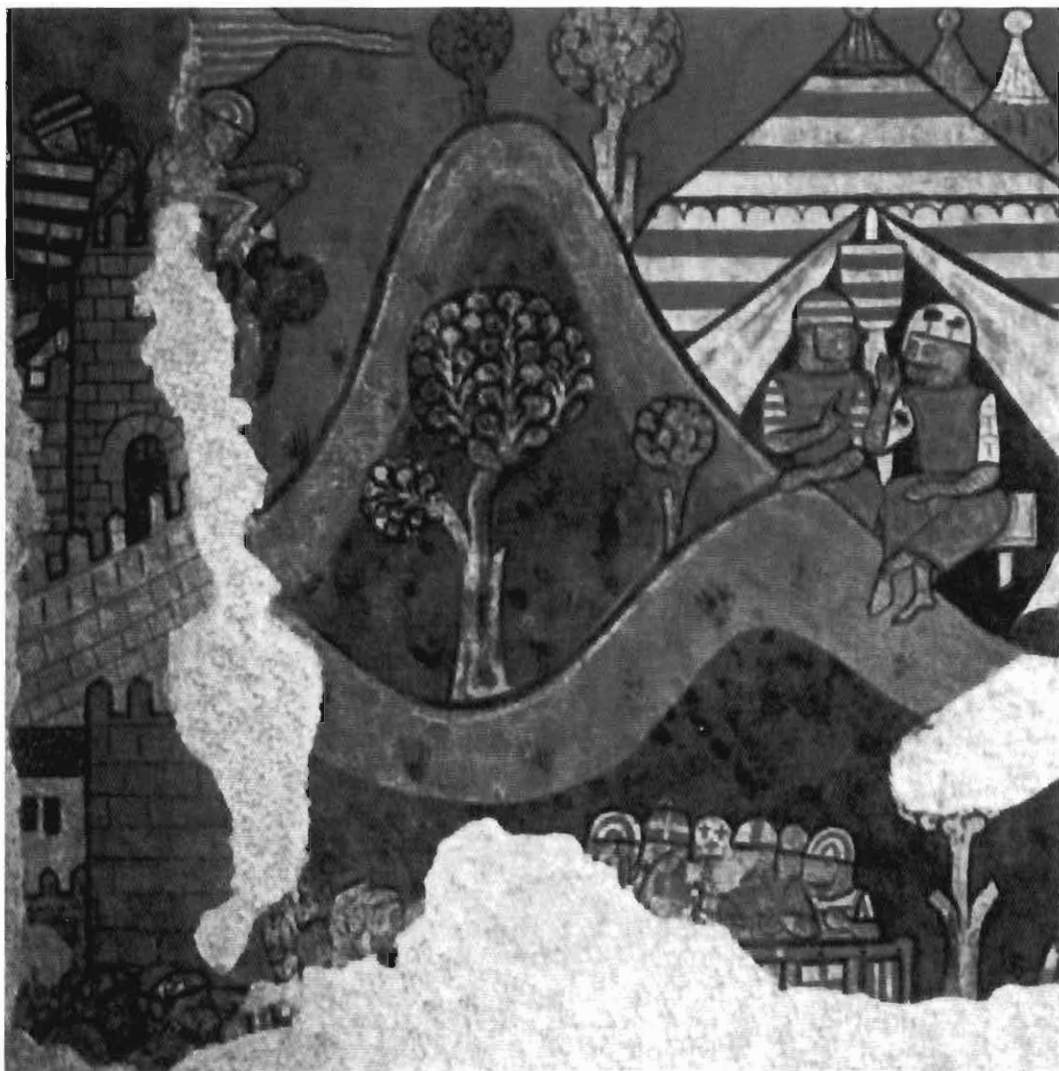

Incipiunt consuetudines catha-
lonie inter nios et uassallos tenetes

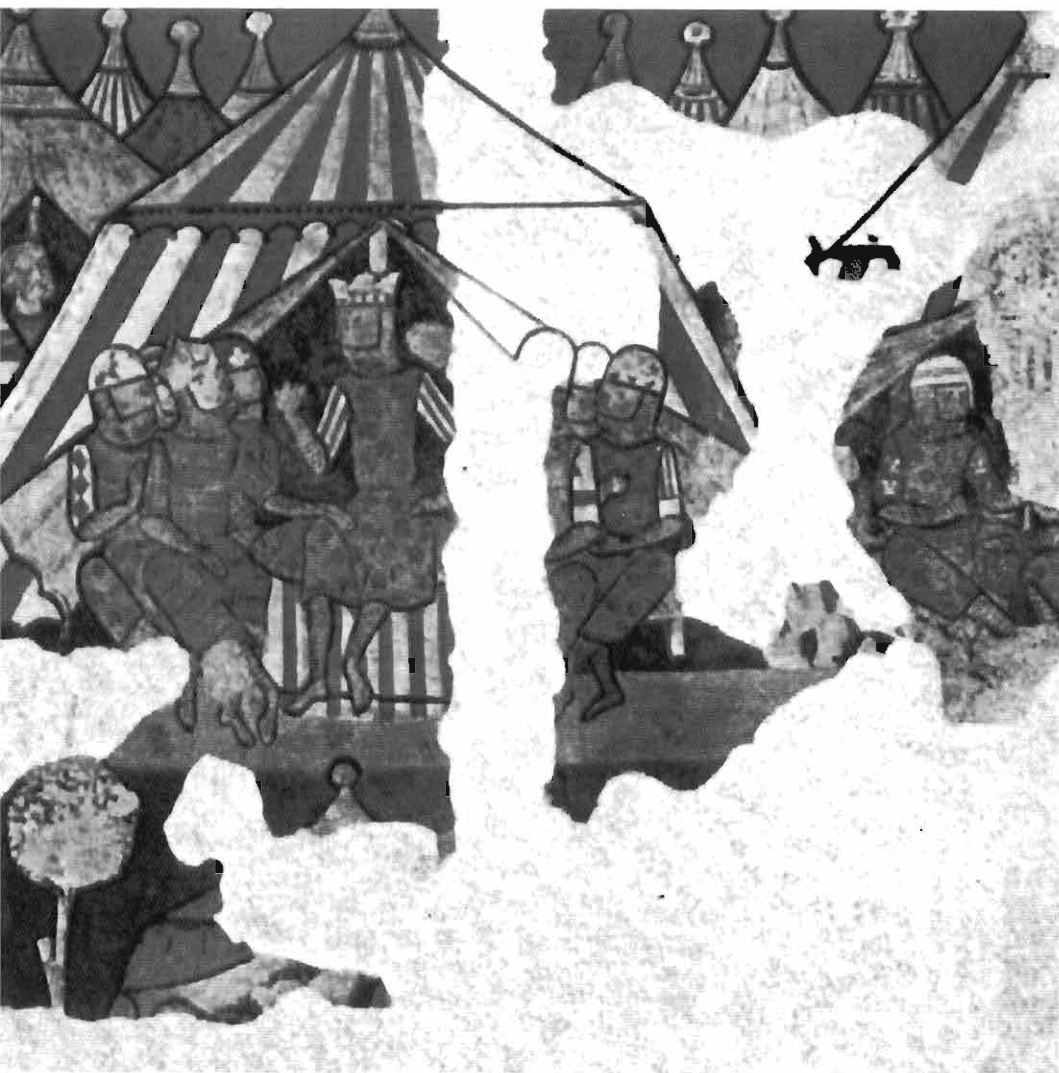
Pere el Cerimoniós. Miniatura del Llibre Verd. Institut Municipal d'Història de la Ciutat de Barcelona

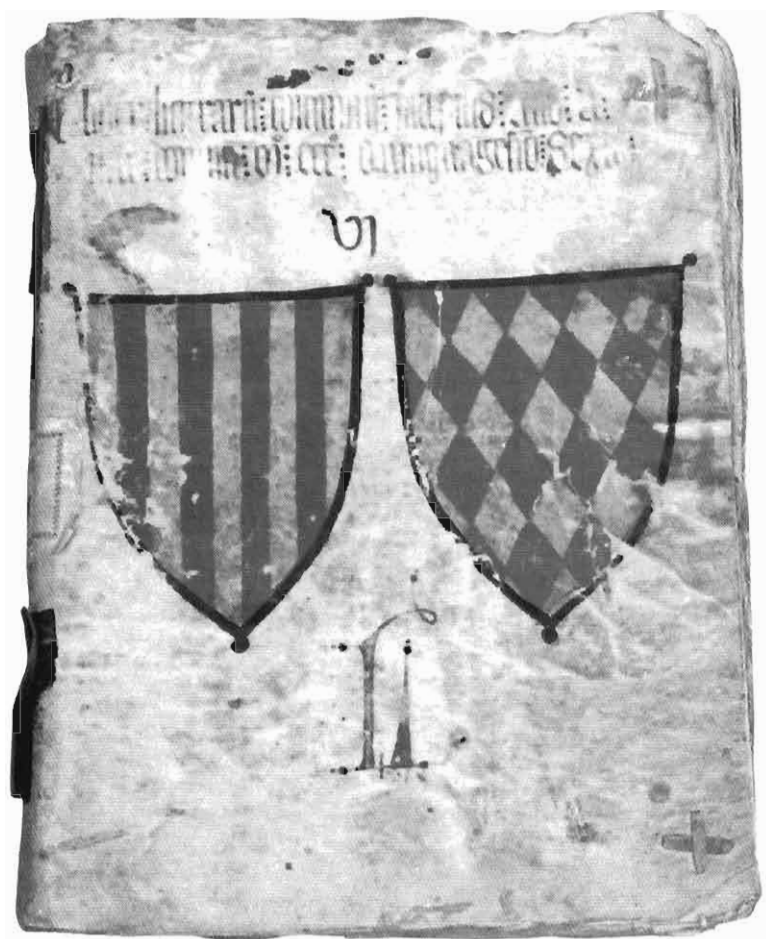

Detall del mural del Palau Reial Major de Barcelona. Entre els cavallers podem veure un personatge on al casc i l'estàndard figuren les armes dels Centelles.

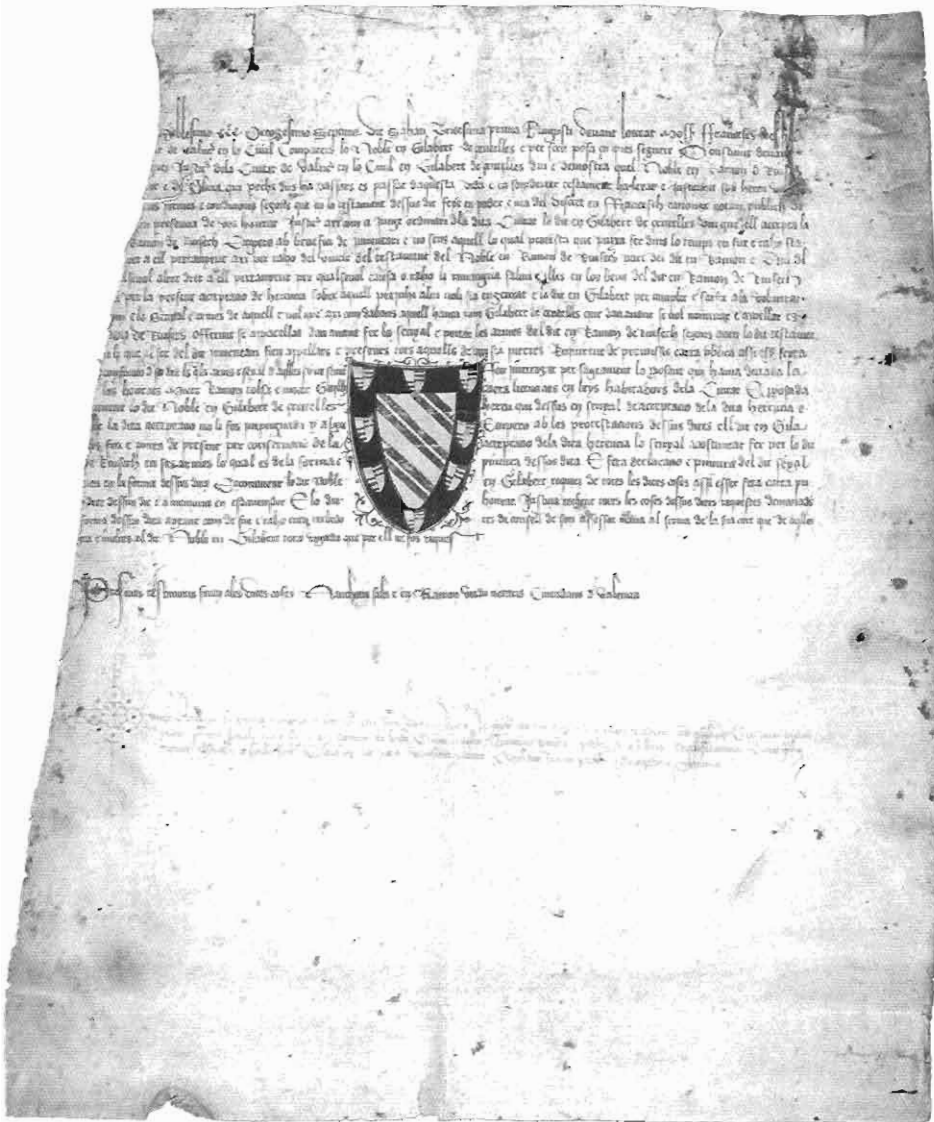

Fresc del Palau Aguilar de Barcelona que representa la Conquesta de la ciutat de Mallorca i el campament reial del setge. Junt al Rei podem observar un noble que porta amb la seua indumentària les armes dels Centelles.

Portada d'un dels llibres de la Governació Gilabert de Centelles a Mallorca. A la portada apareixen representats els escuts del rei i dels Centelles.

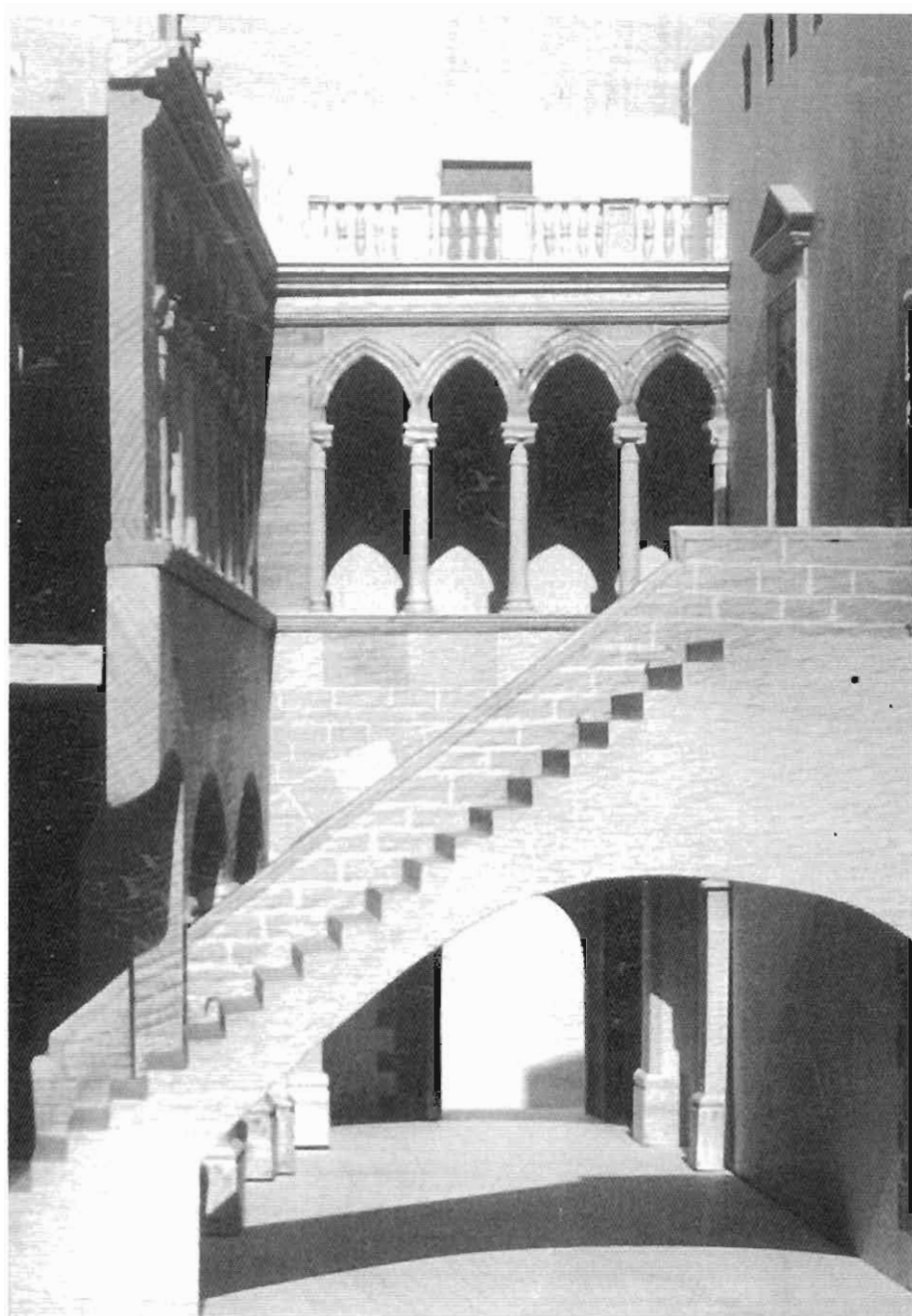
1387, agost 31. Gilabert de Centelles i Riusech accepta l'herència de Ramon de Riusech, obligant-se a portar a partir d'aleshores el nom de Ramon de Riusech i ha afegir al seu escut les armes dels Riusech.

Ministerio de Educación, Cultura y Deportes, AHN. Secció Noblesa. Osuna: Cap.84. doc.4

Torre del palau dels Centelles d'Oliva situada al carrer de la comare. Una de les parts més importants que es conserven del Palau dels Centelles d'Oliva i fins ara l'única que ha estat restaurada. La seua restauració tingué lloc l'any 1999 amb motiu del cinc cents cinquanta aniversari del nomenament de Francesc Gilabert de Centelles com a Comte d'Oliva.

Paviment del palau. Anònim de Manises. S. XVI

Maqueta del palau comtal d'Oliva. Pati central. Realitzada per Carlos Martínez per a l'exposició del Palau de Centelles, celebrada a Oliva i Nova York en 1999.

Única secció que es conserva de fris de la Sala d'armes del palau dels Centelles d'Oliva.

Actualment a *The Hispanic Society of America*, Nova York

El jove capità a cavall amb la gualdrapa dels Centelles és presumiblement Francesc Gilabert de Centelles i Riusech; El dibuix en forma de llàgrima de la gualdrapa del cavall de la figura de més edat amb elm, remetria a un Perellós (o Rabasa de Perellós); les àguiles de la gualdrapa del següent genet podrien identificar un Aguiló; i les estrelles en la gualdrapa vista a la dreta podrien assenyalar un Rojas (o Sandoval de Rojas). Identificació de Pere Maria Orts per desig de Piscilla Muller.

El fris de més de trenta metres que recorria els quatre murs de la sala d'armes del Palau d'Oliva, representava probablement l'entrada triomfal de Francesc Gilabert de Centelles a la ciutat de

València si ens basem en la referència que fa el dietari de Melcior Miralles, capellà d'Alfons el Magnànim :

«Com entrà en València lo compte d'Oliva. En l'any de mccccLvIII, dijous primer dia de febrer entrà en València mossén Francesc Gilabert de Centelles, compte d'Oliva, lo qual venia del realme de Nàpols, que havia estat molt temps: hysqué molta gent de bé de València a rebre-lo e fer-li honor ha sa entrada e el dia de Sacta Maria cavallquà per València ab gran honor»

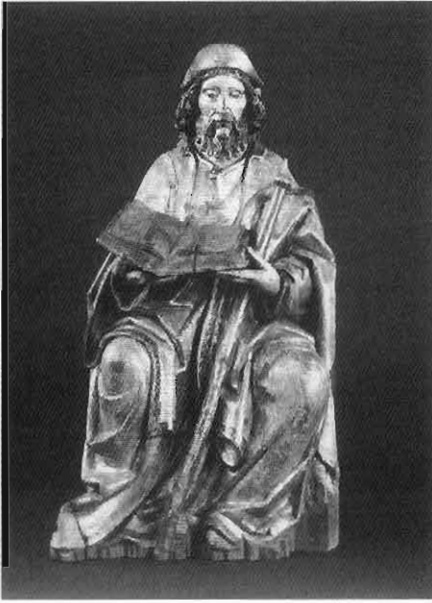
Les Noces místiques del venerable Joan Baptista Anyes.

Juan de Joanes. Museu de Belles Arts de València.

La taula pertany a la capella dels Centelles dedicada a Sant Jordi, que els comtes d'Oliva posseïen a la Catedral de València i que posteriorment heretaren els Borja.

Detall del quadre on apareix el venerable Anyes. És una de les pintures més importants de Joan de Joanes. 1560. L'autor, en el retrat del venerable Anyes, se'ns presentà com un pintor que busca i troba la veritat i que sense concessions aprofondeix en ella. Els antecedents més immediats cal buscar-los en Leonardo, a qui Joan de Joanes coneix a través dels Hernando.

Imatge de Sant Jaume que va presidir en el seu dia el retaule de l'església Major de Nules. Probablement procedeix del retaule que l'any 1482 Serafí de Centelles, Senyor de Nules i comte d'Oliva, va encarregar als Osona. La part escultòrica de bona part dels retaules fets per dits pintors les assumeixen la família Forment, als quals podem atribuir aquesta talla.

Santa Maria de Nules. Talla en pedra policromada de començaments del s. XV; es probable que la imatge presidirà la porta principal o la cripta de l'església Major de Nules on es feien soterrar tots els Centelles senyors de Nules i Oliva. (Foto R. Escrig)

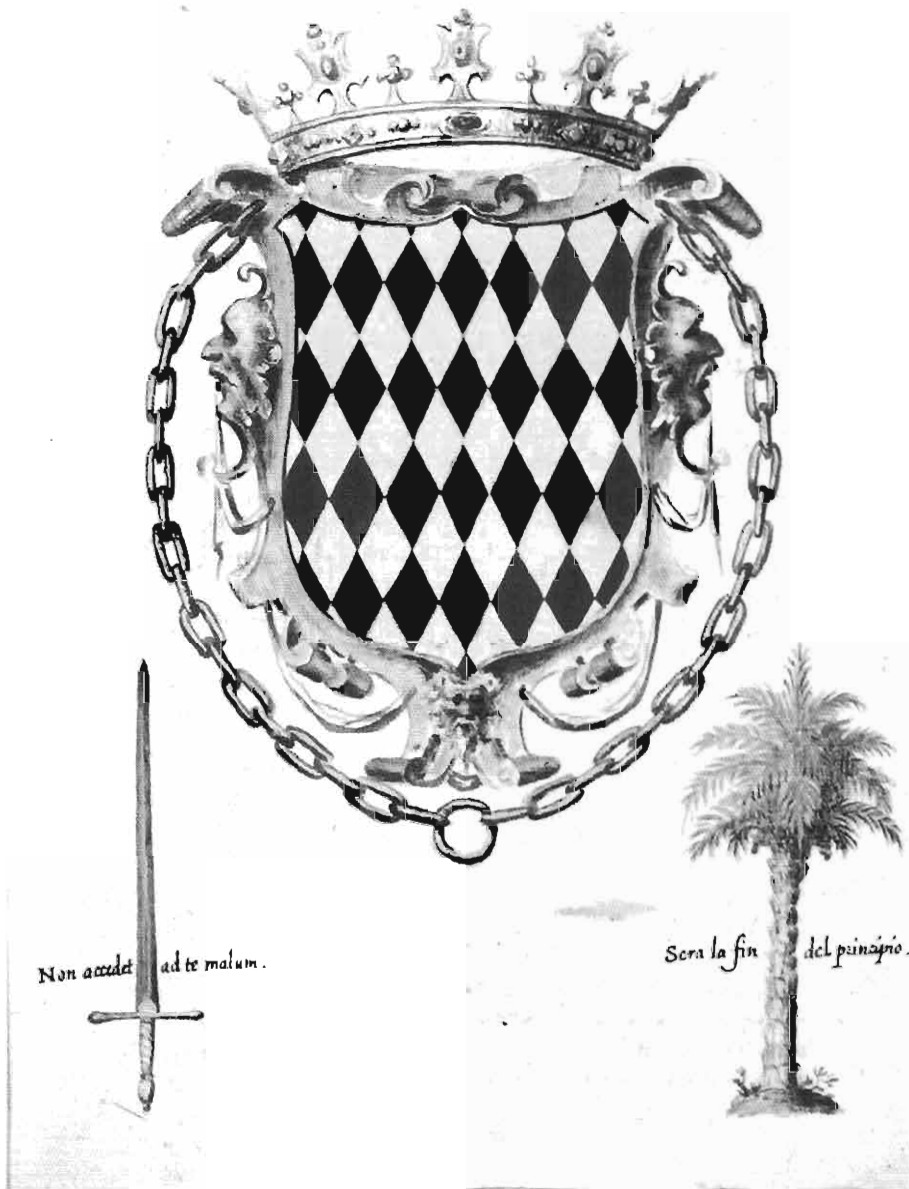

Clau de volta del presbiteri de l'antiga església de Nules. Finals del s. XV i començaments del S. XVI

Figura policromada, que representa un cavaller amb casc i armadura que subjecta l'escut dels Centelles pertanyent a l'ornamentació d'una de les portes interiors de la Sala d'Armes del Palau d'Oliva.. Original, restaurat l'any 1999 amb motiu de l'exposició del Palau dels Centelles realitzada a Oliva i Nova York.

*Hoc opus hic labor, Cintillis radia mittunt
Sunt per Francisca. dicta que facta sua.*

Portada del llibre sumari de testimonis del procés per la successió de Pere de Centelles i Cardona. A l'escut dels Centelles apareixen, integrades com a símbols, les cadenes del port de Marsella, una part de les quals les va portar a Nules Bernat de Centelles. Ministerio de Educación, Cultura y Deportes, AHN. Secció Noblesa. Osuna Leg. 620. Doc.8

ELS CENTELLES, SENYORS DE NULES,
REBOLLET I OLIVA

Taulell decorat en blau sobre fons blanc. Manises s. XV. 11x22 cm. Representa un escut orlat amb l'emblema heràldic dels Carròs i Riusech, senyors de la Baronia de Rebollet

GILABERT DE CENTELLES I DE RIUSEC, (-? -1.409).

Ramon de Riusec, casat amb Castellana de Vilanova, al no tindre fills, va testar a favor del seu nebot Gilabert de Centelles i de Riusec, però amb la condició que aquest adoptara, com a nom propi, el de Ramon de Riusec i que en el seu escut, segell i bandera portara les armes d'aquest llinatge⁸³.

El dia 31 d'agost de 1387; Gilabert de Centelles, davant del Justícia de la ciutat de València, va acceptar l'herència del noble Ramon de Riusec, amb les condicions que aquest havia establert en el seu testament⁸⁴; d'aquesta manera, el primogènit del Senyor de Nules es possessionava d'Oliva i del Rebollet.

Al cap de tres anys, de la mort de Pere de Centelles, Gilabert de Centelles i de Riusec va heretar la baronia de Nules.

En unir les possessions d'Oliva i Rebollet als seus dominis de la baronia de Nules, els Centelles van veure incrementat de forma important el seu patrimoni i, també, el paper que desenvolupaven com a una de les famílies nobiliàries més influents del Regne de València.

Gilabert de Centelles va ocupar càrrecs de confiança del rei Joan I, participant en la defensa de Catalunya contra les companyies dels Armanyac, pels quals fou fet presoner a Ceret.

Posteriorment, amb els seus germans Pere i Joan de Centelles, va ser enviat per Joan I a Sicília, al servei del futur Martí l'Humà; és per aquesta raó que, a l'abril de l'any 1394, Jaume Pla, en nom del Senyor de Nules, va rendir homenatge davant del Rei pel feu del castell i vila de Nules⁸⁵.

De tornada al Regne de València, el Senyor de Nules va participar en les lluites internes de la noblesa valenciana, capitanejant el bàndol dels Centelles; l'any 1398, en un enfrontament amb els bàndols rivals, va morir el seu germà Pere de Centelles.

⁸⁴ AHN: *Osuna*, carp. 84, núm.: 4.

⁸⁵ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2009, ff. 33 v.-34 r.

Monestir de Poblet. El rei Martí l'Humà cridà personalment Gilibert de Centelles i Riusech, perquè participara en el trasllat de les despulles del rei Pere el Cerimoniós i Joan I, des de la catedral de Barcelona al Panteó Reial del monestir de Poblet.

Al febrer de l'any 1401, va ser cridat personalment pel rei Martí l'Humà, del qual era conseller i camarlenc, perquè participara en el trasllat dels cossos del rei Pere el Cerimoniós i del rei Joan I, des de la catedral de Barcelona al Panteó Reial del monestir de Poblet⁸⁶.

Malgrat els serveis prestats a la Corona, la situació de guerra civil larvada que vivia la noblesa valenciana, va fer que els Centelles tingueren enfrontaments amb el Rei.

Al febrer de l'any 1404, Martí l'Humà es va veure obligat a ordenar a Eimeric de Centelles, Olf de Pròxita, Pere Montagut i Jaume de Centelles, que amb les seues tropes s'havien fet forts a Nules, que no isqueren dels límits de l'esmentada vila fins que ell donara noves ordres⁸⁷. Al cap de quatre dies, el Rei els ordenava que es dissolgueren i abandonaren Nules i la veïna població d'Almenara⁸⁸.

La situació va arribar a tal punt que Gilibert de Centelles es va negar a prestar homenatge davant del Rei. És per això que, en data 8 de març d'aquest mateix any, Martí l'Humà va ordenar al Governador de València que es traslladara al castell i baronia de Nules per a prendre'ls en el seu nom, col·locara la bandera Reial i ordenara als càrrecs públics i hòmens de la Baronia que sols reconegueren com a Senyor el propi rei⁸⁹.

⁸⁶ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2232, f. 101 r.

⁸⁷ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2234, i. 2.

⁸⁸ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2235, ff. 12 v.-13 r.

⁸⁹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2238, f. 97 v.

Aquesta situació es va solucionar quan, el dia 30 de juliol d'aquell any, Gilabert de Centelles retre homenatge pel feu de Nules⁹⁰.

Unes circumstàncies semblants degueren succeir en la baronia d'Oliva i en altres llocs, propietat dels membres del bàndol dels Centelles, doncs, el 27 de març de l'any 1407, Martí l'Humà va ordenar al seu Lloctinent de Governador en el Regne de València que es traslladara a Oliva, l'Alcúdia de Carlet i a Torralbes, que eren de Gilabert de Centelles, Pere de Montagut i Eimeric de Centelles, respectivament, i prenguera possessió d'aquests llocs en el seu nom, remoguera els càrrecs públics i en nomenara d'altres que els prestaren homenatge en el seu nom⁹¹.

Gilabert de Centelles, a més de conseller i camarlenc del rei Martí l'Humà, va ser nomenat marmessor testamentari per la reina Maria de Luna.

Del seu matrimoni amb Leonor de Cabrera, van néixer Bernat, Gilabert, Pere i Margarida.

A la seua mort, succeïda a Barcelona el dia 20 de setembre de l'any 1409, el va succeir el seu fill Bernat de Centelles i de Cabrera.

BERNAT DE CENTELLES I DE CABRERA, (-? -1433)

Des de molt jove Bernat de Centelles havia estat a Sicília, al servei del rei Martí el Jove, de qui era conseller i camarlenc; aquest, l'any 1404, li va concedir importants rendes sobre les saques dels ports de l'illa⁹². En 1408 va acompanyar el Rei a Sardenya amb tropes pròpies. En 1309 el Rei li va lliurar la castellanía de Cape Dorlando a Sicília.

De tornada a València, a la mort de son pare, capitanejà el bàndol dels Centelles en uns moments crucials per al Regne ja que, en morir el Rei sense deixar hereu, els bàndols de la noblesa valenciana van prendre posició pels pretendents a la Corona.

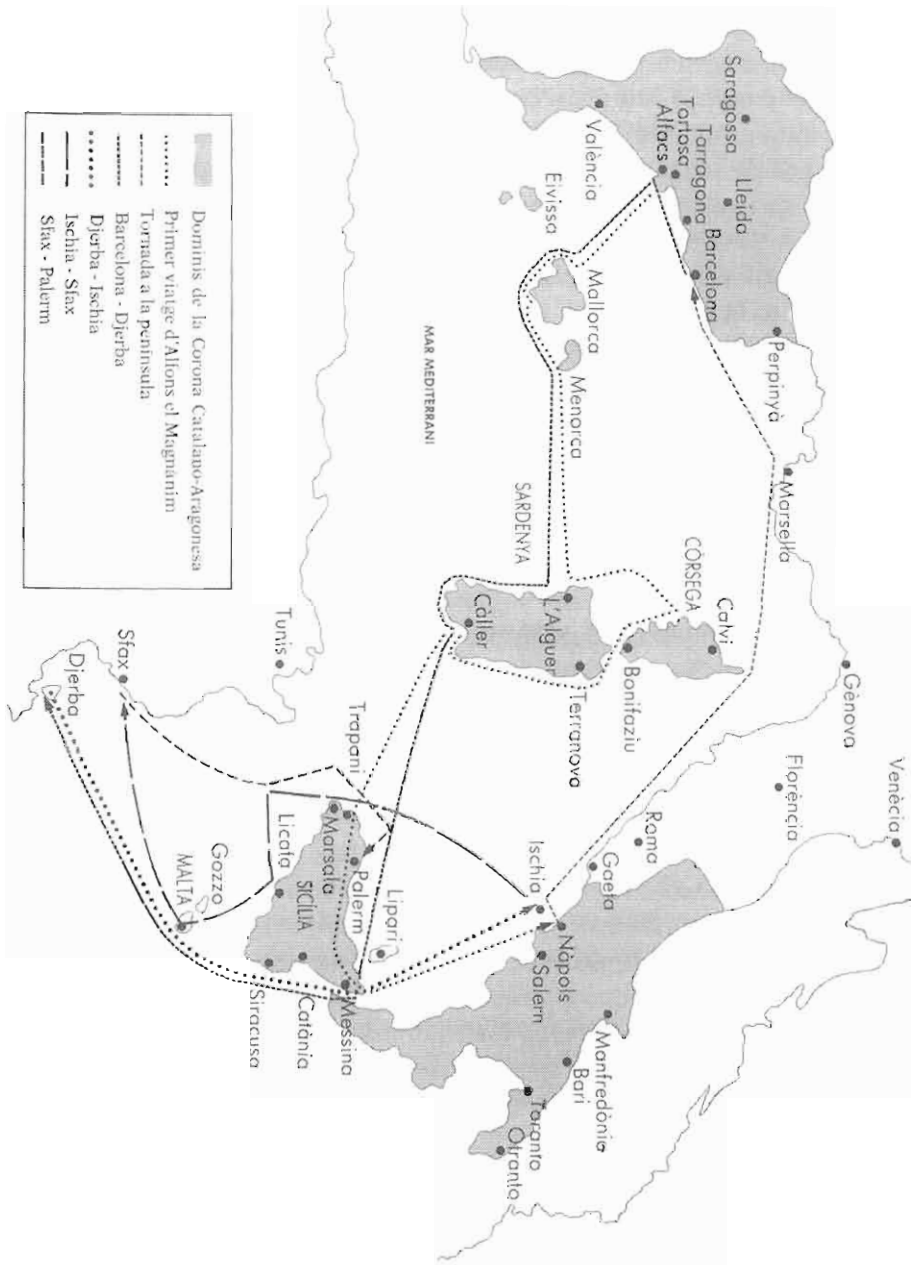
Els Centelles van donar suport al pretendent castellà Ferran d'Antequera, el qual els va enviar tropes castellanés per a enfrontar-se al bàndol dels Vilarragut i al Governador de València, Arnau Guillem de Bellera, partidaris de Jaume d'Urgell.

En la batalla de Morvedre, els Centelles derrotaren el Governador de València, que va morir. Decisiva va ser també la intervenció de Bernat de Centelles amb les seues tropes en l'alliberament de la ciutat de Balaguer, a Catalunya, la qual havia quedat en mans de Jaume d'Urgell i els seus partidaris.

⁹⁰ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2239, f. 148.

⁹¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2234, i. 27.

⁹² AHN: *Osuna*, Carp, 83, núm.: 17,

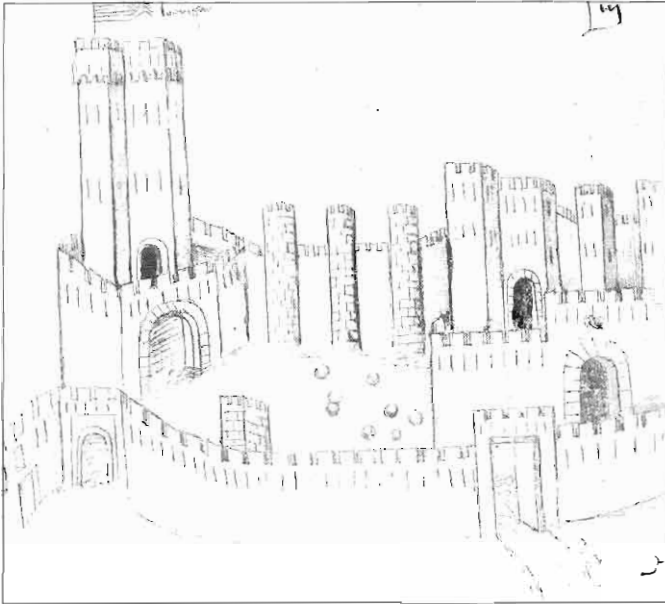

- Dominis de la Corona Catalano-Aragonesa
- Primer viatge d'Alfons el Magnànim
- Tornada a la península
- Barcelona - Djerba
- Djerba - Ischia
- Ischia - Sfax
- Sfax - Palerm

La corona d'Aragó en el Regnat d'Alfons el Magnànim de la Corona d'Aragó (s.XIV)

Font: *Història de Catalunya*, vol.III, p.198. Edicions 62, Barcelona 1988.

Bernat de Centelles acompanyà el rei Alfons el Magnànim en les seues expedicions a Sardenya, Còrsega i Nàpols.

Castell de Càller, a Sardenya, dibuix registre conservat a Arxiu de la Corona d'Aragó (s.XIV)

Font: *Història de Catalunya*, vol.III, p.48. Edicions 62, Barcelona 1988. Al seu codicil testamentari, desembre de 1432, Bernat de Centelles apareix com a senyor de les baronies de Nules i Oliva; Mariscal d'Aragó i Sicília; i Virrei i Governador General del Regne de Sardenya.

Amb l'accés de Ferran I a la Corona, els Centelles van veure incrementada, més encara, la seua influència en la Cort. En 1415 Bernat de Centelles va acompanyar l'infant Joan a Sicília, on el Rei li va concedir nombroses rendes.

Posteriorment, va acompanyar el rei Alfons el Magnànim en les seues expedicions a Nàpols, Còrsega i Sardenya, essent nomenat Conseller i Mariscal General de les tropes reials.

En 1420 el Rei li va concedir tota la jurisdicció que ell posseïa en el lloc de Rocafort de Queralt⁹³ i en 1421, ens apareix ja com a Governador General de Sardenya. Va ser el dia 15 de febrer de l'esmentat any quan el Rei, en recompensa per la seua ajuda i la de son pare en la conquesta dels regnes d'Itàlia per a la Corona, li va donar les baronies i llocs de Monteagudo, Anglona, Osilo i Mesolongio⁹⁴, així com els comtats de Gociano i Barbairas en l'esmentada illa⁹⁵.

⁹³ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2749, ff. 114 r.-115 r.

⁹⁴ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2784, f. 188.

⁹⁵ AHN: *Osuna*, Leg. 1010,6.1.2.

Detall de les cadenes que tancaven el port de Marsella dipositades en l'antiga sala Capitular de la Catedral de València. Actualment Capella del sant Calze.

De tornada a València, la reina Maria el va nomenar Governador General del Regne de València⁹⁶.

En 1423 va participar en la conquesta del castell d'Iscla, del qual va prendre possessió en nom del Rei⁹⁷; el mateix any va intervindre en el saqueig del port de Marsella. Com a trofeus de guerra va portar a la baronia de Nules la imatge de Santa Maria Magdalena i part de les cadenes que tancaven el port d'aquesta ciutat. La imatge la va col·locar en la torre de l'embarcador de Moncofa i, part de les cadenes, les va dipositar en una de les portes de les muralles de Nules⁹⁸.

Es va casar amb Leonor de Queralt, i va tindre com a descendència a Francesc Gilabert, Violant i Caterina.

En el codicil testamentari, dictat a Xilxes el dia 23 de desembre de 1432, Bernat de Centelles ens apareix com a Senyor de les baronies de Nules i Oliva, Mariscal d'Aragó i de Sicília i Virrei i Governador General del Regne de Sardenya⁹⁹.

⁹⁶ ARV: *Reial*, Reg. 418, f. 53.

⁹⁷ CABANES PECOURT, M.D. (ed.): *Dietari del capellà d'Alfons V el Magnànim*, Zaragoza, 1991, pp.124-125.

⁹⁸ CATALÁ DE VALERIOLA, B.: *Autobiografía y justas poéticas*, Valencia, 1929, p.39; TORRES MIRALLES, J.: *Nules, su parroquia arciprestal*, Valencia, 1994, p. 67.

⁹⁹ AHN: *Osuna*, Leg. 597.2.4.

ELS CENTELLES, SENYORS DE NULES I COMTES D'OLIVA

Detall d'una de les plaques dels revoltos de l'enteixinat d'una de les sales del palau d'Oliva. (f.: E. Fischer)

FRANCESC GILABERT DE CENTELLES I DE QUERALT, (1408 -1480).

Des de molt jove va estar al servei del rei Alfons el Magnànim, del qual era conseller i camarlenc.

En 1423, amb només quinze anys, ja havia acompanyat son pare en la conquesta d'Iscla i en el saqueig de Marsella¹⁰⁰.

L'any 1432, quan son pare va dictar el seu codicil testamentari, Francesc Gilabert de Centelles es trobava en el Regne de Nàpols al servei del Rei. En 1433 va tornar al Regne de València per a prendre possessió de les baronies i possessions que havia heretat d'aquest.

Va tornar a Itàlia, on va romandre almenys fins a l'any 1458 al servei del Magnànim.

Al juliol de l'any 1438, el Rei va fer donació, a Francesc Gilabert, del Castro Genovese; la donació la va fer el Rei per l'ajuda prestada pel Senyor de Nules durant l'alliberament d'aquest lloc, que havia caigut en mans de Mateo Dòria, s'hi especifica que Francesc Gilabert havia exposat la seua persona i béns a molt diversos perills i treballs per l'honor del Rei. La concessió li va ser atorgada a perpetuïtat segons usos i costums del Regne de Sardenya¹⁰¹.

El dia 14 d'abril de l'any 1449, el Rei, estant a Nàpols, en reconeixement dels serveis prestats tant pel Senyor de Nules com pel pare d'aquest, li va concedir el títol de comte d'Oliva. En el document, el monarca lloa les qualitats de Francesc Gilabert de Centelles, tractant-lo com a «sobreixent entre qualsevol, pel valor, mèrits i molts altres aspectes, i excel·lentíssim, tant en la pau com en la guerra», i, a continuació, cita algunes de les gestes en què havia intervingut: la primera conquesta de Nàpols; la conquesta d'Iscla; el saqueig de Marsella;

¹⁰⁰ AHN: *Osuna*, Leg. 597,1.

¹⁰¹ ACA: *Cancelleria*, Reg. 2768, ff. 198 r.-201 r.

Medalla d'Alfons V d'Aragò.
El Magnànim nomenà Francesc Gilabert de Centelles Comte d'Oliva i amb la qual cosa, el senyoriu d'Oliva esdevingué comtat.

les guerres amb Castella, en les quals el Rei l'havia nomenat Mariscal de tot el seu exèrcit; la campanya del nord d'Àfrica, a l'illa de Gerba; l'atac a Gènova; la defensa de Nàpols de l'atac de la flota veneciana, i en la guerra amb els florentins¹⁰².

Al cap de quatre anys, el 12 de setembre de l'any 1453, Alfons el Magnànim nomenà Francesc Gilabert de Centelles alcaid del castell Jenuense, Cabo Sàsser i Logudor en el de Sardenya¹⁰³, i el dia de cap d'any de 1454 li lliurava la castellania de Sàsser¹⁰⁴.

En 1454 va participar en l'expedició a Albània, i en 1455 va ser comissionat pel Rei perquè es traslladara a la cort pontifícia per a felicitar Calixt III per la seua elecció com a Papa¹⁰⁵.

Després de la mort del Rei -15 de juliol de l'any 1458- Francesc Gilabert de Centelles degué romandre encara a Itàlia, ja que el primer dia de febrer de 1459, ens consta que va entrar a la ciutat de València, «el qual venia del Regne de Nàpols, on hi havia estat molt de temps». L'entrada del comte d'Oliva en la

¹⁰² AHN: *Osuna*, Leg. 597, l.

¹⁰³ AHN: *Osuna*, Carp. 168, núm.: 14. 44.- AHN: *Osuna*, Carp. 168, núm.: 14.

¹⁰⁴ DURAN, E. (ed.): *Dels fets e dits del gran rey Alfons*, Barcelona, 1990, p.16.

¹⁰⁵ CABANES PECOURT, M. D.: *Op. cit.*, p. 205.

capital del Regne de València va ser celebrada per molta gent que va acudir a veure'l i rebre'l, i l'endemà se li va organitzar una cavalcada amb molt d'honor¹⁰⁶; al cap de sis dies arribava a la ciutat el rei Joan II i, en les festes amb què la capital del Regne va celebrar l'esdeveniment, el comte d'Oliva apareix com a jutge d'un dels tornejos que s'hi van celebrar¹⁰⁷

L'any següent, el comte d'Oliva va ordenar construir una capella o ermita votiva en la seua vila de Nules, al costat d'un encreuament de camins, situat fora de les muralles de la població, sota l'advocació dels Sants Àngels i Sant Miquel, en la qual va fer col·locar l'escut de les seues armes.

El dia 23 de novembre de 1462, el rei Joan II, reconeix els serveis prestats a la Corona per Francesc Gilabert de Centelles i els seus avantpassats i, de manera molt especial l'ajuda que d'aquest havia rebut, «acudint personalment amb les seues gents de València i alliberant la ciutat i castell de Balaguer, durant la conspiració haguda recentment a Barcelona i principat de Catalunya»¹⁰⁸.

El comte d'Oliva, en tornar al Regne de València, va incrementar encara més el patrimoni: en 1463 va comprar la vila de Murla; deu anys més tard comprava la baronia de Pego i els seus llocs annexos de Favara, Benumeya i Adzúbia, posats a subhasta pel lloctinent del Governador General del Regne. El 19 de novembre de 1476 va adquirir, també per compra, les baronies d'Orba i Laguar¹⁰⁹.

El dia 8 de desembre de 1478, el rei Joan II el va nomenar Governador General del Regne de València, per la mort de Joan Roís de Corella, comte de Concentaina, que fins llavors havia desenvolupat l'esmentat càrrec¹¹⁰.

Francesc Gilabert de Centelles va testar en la vila d'Oliva, davant del notari Pere Barreda, el dia 21 de gener de l'any 1480 i, malgrat ser el primer Centelles que havia ostentat el títol de comte d'Oliva, en el seu testament va disposar ser soterrat en la cripta de l'església Major de la vila de Nules, on reposaven tots els seus avantpassats des de Gilabert de Centelles i Montcada¹¹¹.

Del seu matrimoni amb la seua segona esposa, Beatriu Ximénez d'Urrea, van nàixer: Serafí, Querubí, Beatriu i Estefania.

Un indicatiu de la importància dels senyors de Nules és el fet que l'any 1491, precisament, Querubí de Centelles va ser promés en matrimoni a Lucrecia Borja, filla de qui a l'any següent assumiria el Pontificat sota el nom d'Alexandre VI^{111 (BIS)}.

¹⁰⁶ CARRERES ZACARÉZ, S.: *Ensayo de una bibliografía de libros de fiestas celebradas en la ciudad de Valencia y su antiguo reino*. València, 1926, p. 77.

¹⁰⁷ AHN: *Osuna*, Leg. 4069.

¹⁰⁸ GINER GUERRI, S.: *Historia de Murla*, Alicante, 1995, p. 179.

¹⁰⁹ MATEU IBARS, J.: *Los virreyes de Valencia*, Valencia, 1963, pp. 96-97.

¹¹⁰ AHN: *Osuna*, Leg. 598, 2.1.

¹¹¹ DURAN, E. (ed.): *Op. cit.*, pp. 17-23.

Calixt III. Taller de Joan de Joanes. S. XVI. Catedral de València. El Comte d'Oliva comissionat l'any 1455 pel rei es traslladà a la cort pontifícia per felicitar a Calixt III per la seua elecció com a Papa. (99)

De relacions fora del matrimoni, el primer comte d'Oliva va tindre, amb tota seguretat, dos fills bastards: Ramon Guillem de Centelles i Jordi de Centelles, tots dos destinats a la vida eclesiàstica. El primer va ser canonge de la catedral de València i va arribar a ocupar els càrrecs de protonotari i tresorer pontifí, sent legitimat per Alexandre VI; Jordi de Centelles va ocupar els càrrecs de rector d'Oliva i Almenara, així com de canonge de la catedral de València.

El futur Ferran el Catòlic, quan era Rei de Sicília, nomenà Jordi de Centelles mestre de capella i conseller reial. Aquest fill del comte d'Oliva es va distingir per les baralles i disputes en què es va veure implicat durant la seua vida, així com per la seua activitat literària; va escriure diverses composicions poètiques, per les quals és més conegut, i va traduir al català l'obra d'Antoni Becadelli: *de dictis et factis Alphonso Regiu Aragonum* ¹¹².

¹¹²bis.-COLLISON-MORLEY, J.: *Los Borgia*, Barcelona, 1982, p. 39

Resposta del noble don iordí sentelles
tirant ala ioya en labor òla jøge mana

De fe damor /la mes encesa flama
Mare de deu /en lo cel noua dea
Los angels bons /corren a vostra fama
Lo paraís /nouellament senrama
Dcu ífenít /de vostra carn sarrea
De rích tresor /portas etern cabal
Neta de crím /ní menys pogues peccar
Cambra del fil /el vos poch preferuar
Taca nous fes /peccat original

Mena deflors /incomperable rosa
De virtut flum /escala lum e vida
Dels reys lo rey /quant vos pres en esposa
Verge rastas /sanctifficaday cosa
La pura sanch /ab lo verb fes hunída
De qnes segui /nostra redempció
Morí la mort /obras de salut pont
Manna suau /mana de vostra font
Vexel sençer /de tanta vnío

Dels Ceraffíns /pus gran intelligència
Enteniment /mes alt que dels proffetes
Lamor queyte /la íncreadascència
Ea quels secrets /dela veraxístencia
Vos son vberts /príncessa de pcrfetes

Poema de Jordi de Centelles, un dels dos fills bastards reconeguts pel primer comte d'Oliva, amb el qual participà a les trobes en *Lahors de la Verge Maria*, l'any 1474, que a més, es va constituir en el primer llibre imprès a Espanya. El fet que el primer poema fos el del fill bastard del comte d'Oliva dona prova de la importància social i política de que disposaven els nostres comtes en aquell moment.

Deliberant / deus pendre vostre vel
Donaus lo que / pot dar lesperít sant
La trinitat / vos illumina tant
Quel vostre nom / alegra tot lo cel

O plenitut / de caritat eterna
Tot quant obras / son actes meritoris
Morint íbesus / fos de dolor sifterna
Tímo segur / ab quel mon se governa
Kíu per regar / los deserts purgatorís
Archa de pa / colona de gran fe
Vos preueníu / de merce les fauors
Mare de tots / o excelent recors
Lo mon perdut / vostre pilar foste

En pus alt loch / dexcelça monarchía
Maíor dom sou / en lo gran cel de víure
Gloría laus / canten ab armonía
Angels e sants / e tota gerarchía
Míra en vos / lo que nos pot escriure
Plena de dons / e de bens gratuít
Imperadríu / pel ínmortal tresor
Obiecte clar / emínent esplendor
Copíos past / dels eternalis conuít

SERAFÍ DE CENTELLES I XIMÉNEZ D'URREA, (¿?-1536)

El dia 28 de gener de 1480 moria en el castell d'Oliva Francesc Gilabert de Centelles. I el 21 de febrer de 1480, prenia possessió de la vila d'Oliva, castell de Rebollet i tot el comtat d'Oliva, el seu fill primogènit: Serafí de Centelles i Ximénez d'Urrea.

En l'acte de possessió va actuar com a notari Antoni Barreda, el qual va alçar acta en quatre pergamins «de moltes possessions de les terres del comte d'Oliva»; però a l'hora de realitzar la còpia que es conserva actualment a l'AHN, «només restaven un pergami i un fragment d'un altre, atés que els altres van ser sostrets i esgarrats pels de la Germania»¹¹³.

La presa de possessió del castell i viles de la baronia de Nules es va realitzar a primers de març de l'any següent; en l'esmentat acte van estar presents els notaris Antoni Barreda i Manuel Sparça i els procuradors de la Comtessa d'Oliva, mossén Guillem Ramon Pujades i Andrés Sart, els quals van prendre possessió en nom d'aquesta¹¹⁴. Probablement, a l'època, l'hereu de la Baronia ja estava en els regnes d'Itàlia, on va romandre durant llargs períodes de temps al servei de la Corona.

En data 30 de juliol del mateix 1480, el comte d'Oliva va adquirir del rei Ferran II els llocs de Marquine i el castell de Macomer a Sicília, segons costum d'Itàlia.

El 15 d'octubre de l'any 1482, quan es va encarregar a Rodrigo d'Osona el nou retaule per a l'església Major de Nules, s'hi especifica que aquest haurà de realitzar-se a satisfacció de la Molt Respectable Senyora Comtessa d'Oliva i

¹¹³AHN: *Osuna*, Leg. 1004, 5.

¹¹⁴ Arxiu de Protocols del Patriarca: R. 995; DOMINGO PÉREZ, C., VICENT CAVALLER, J. A., BARCELÓ TORRES M.C.: *La Vilavella*, Valencia, 1977, pp. 223-225.

¹¹⁵ APP: R. 6415; publicat per COMPANYY, X., en *Archivo de Arte Valenciano*, año LXX; i TORRES I MIRALLES, J.: *Op.cit.*, pp. 479-478.

Pinturicchio: retrat de Lucrecia Borja en la disputa de Santa Caterina. Aps. Borja. Vaticà. Procedent del retaule de Santa Úrsula.

Lucrecia durant un temps va estar promesa amb Querubí de Centelles, germà de Serafí. Posteriorment en arribar el cardenal Roderic de Borja al pontificat, sota el nom de Alexandre VI, es va desfer el compromís per tal de casar-la amb un noble italià.

del Molt Respectable Senyor Comte d'Oliva, el seu fill, així com de la Molt Respectable Senyora Comtessa, dona d'aquest; com a testimoni va actuar el noble Senyor Jordi de Centelles, doctor en lleis i canonge de la catedral de València¹¹⁵ aquestes dades ens permeten afirmar que en aquesta data Serafí de Centelles ja s'havia casat i que el seu germà bastard, Jordi de Centelles, havia sigut legitimat pel seu pare abans de morir.

Va participar en el setge de Màlaga i en les campanyes de Ferran II a Nàpols.

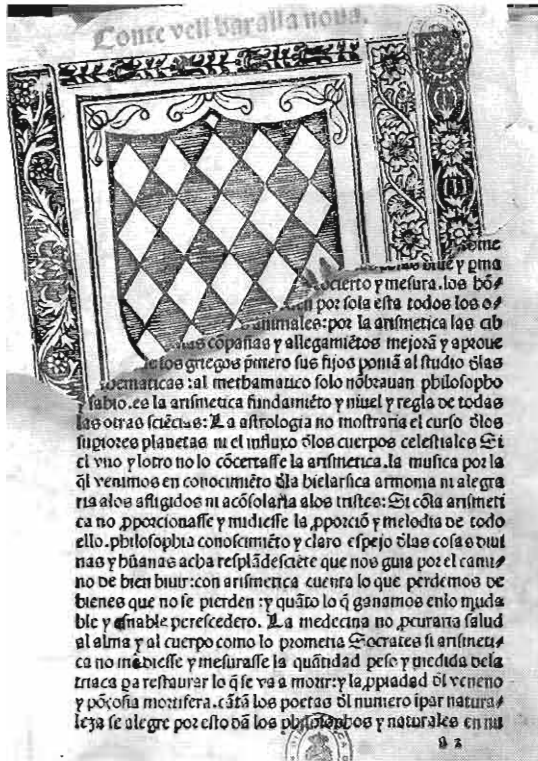
Durant la revolta de les Germanies, amb el Duc de Sogorb, va ser un dels dirigents de la repressió contra els agermanats.

Aficionat a les lletres és exemple de noble humanista. Va subvencionar la publicació de diversos llibres, entre ells el *Cançoner General* d'Hernando del Castillo, en el qual figuren unes composicions poètiques seues.

Protector de l'humanista Joan Baptista Anyes, el va triar com a preceptor del seu nebot i successor Francesc Gilabert de Centelles i Hernández d'Heredia; és autor d'un sonet en castellà, publicat al final de la traducció que Jerònim d'Urrea va realitzar d'*Orland Furiós* d'Ariosto.

Gil Polo l'inclou entre els poetes valencians que figuren en el seu *Canto del Túria*¹¹⁶.

¹¹⁶DURAN, E.: *Serafí de Centelles-Riusech i Ximénez d'Urrea*, publicat a *Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona, 1973, Vol. 1, pp. 819-820; MESTRE PONS, F.: *Apunts biogràfics dels Centelles i Riusech*, publicat a *El palau dels Centelles d'Oliva*, Oliva, 1997, p.57.

El comte Serafí de Centelles fou un bon exemple del noble humanista. Subvencionà la publicació de molts llibres entre els quals el de J. Andrés, *Sumario breve de la práctica de la aritmetica* a jutjar per la portada amb l'escut dels Centelles i la llegenda "conte vell baralla nova". Aquest sumari, publicat a València el 1515, va ser un dels primers títols en aquesta disciplina.

Camarena Mahiques, al referir-se a ell, el qualifica com «el nostre Gran Comte d'Oliva», i apunta els intents del comte d'Oliva per influir en la vida municipal de la ciutat de València, finançant la «*Taula de Canvis*», com a motiu que el va arrossegar a sofrir serioses despeses econòmiques. Va prendre part en les disputes nobiliàries que en aquella època eren tan freqüents en la capital del Regne i que moltes vegades van acabar en duels a mort¹¹⁷.

Com a indicatiu de la seua posició social va participar en els esdeveniments que en aquells anys van ocórrer en la capital del Regne: el 15 de novembre de 1481 va portar un dels bordons del pal·lí, sota el qual va fer la seua entrada en la ciutat de València la reina Isabel la Catòlica; en 1507 va actuar com a jutge en les justes organitzades per la ciutat per a celebrar l'entrada de Ferran el

¹¹⁷ CAMARENA MAHIQUES, J.: *De la Història d'Oliva i Rebollet*, publicat a *Iniciació a la història d'Oliva*, València, 1978, p. 166

Catòlic i la seua segona esposa Germana de Foix; l'11 de desembre de 1523 va rebre Germana de Foix, que arribava a la ciutat per a prendre possessió com a Virreina. El seu palau del carrer Cavallers va ser triat per a allotjar momentàniament Germana de Foix, quan es van celebrar en la catedral els funerals del seu segon marit.

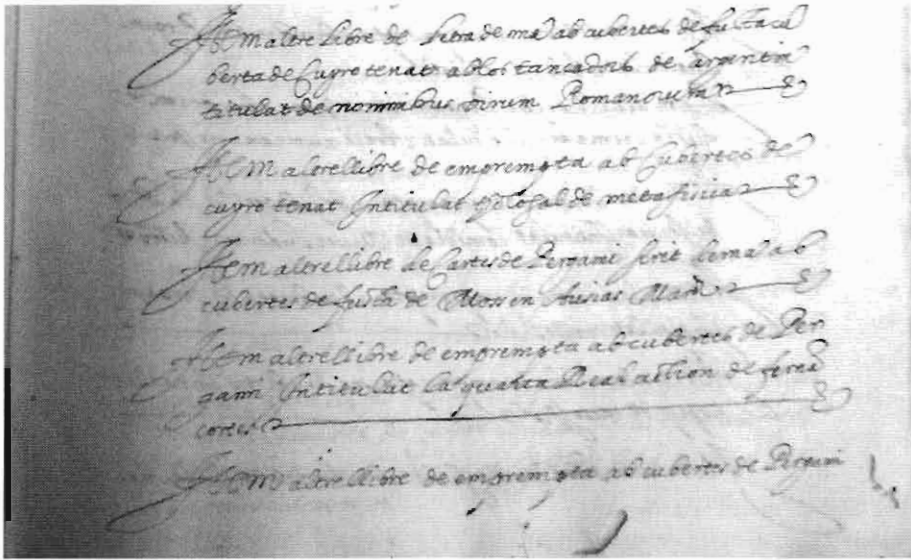
Li atribueixen les obres que van transformar l'antic castell d'Oliva en palau¹¹⁸.

El dia 6 de gener de l'any 1528, estant en la vila d'Oliva, Serafí de Centelles, va fer testament davant del notari Mateu Ros. Hi disposava que, quan succeïra la seua mort, el seu cos fora portat a la vila de Nules, acompanyat pels seus criats i per vint sacerdots, per a ser soterrat en l'església Major d'aquesta població, «en la sepultura dels nostres avantpassats, en la qual reposen soterrats els cossos dels senyors el nostre avi, el pare i la resta de predecessors nostres i els fills nostres»¹¹⁹.

Serafí de Centelles s'havia casat amb Magdalena de Pròxita, de la qual, segons sembla, no li va sobreviure cap fill; per aquest motiu, a la seua mort, va heretar les seues possessions el seu nebot Francesc Gilabert de Centelles i Fernández d'Heredia.

¹¹⁸ MESTRE PONS, F.: *Op. cit.*, 58-59,63.

¹¹⁹ AHN: *Osuna*, Leg. 598,2.1.

Fragment del foli 38, de l'inventari on continua la relació de llibres que els comtes posseïen al seu Palau d'Oliva en el qual apareix: *altre llibre de cartes de pergamí, escrit de mà, ad cubertes de fusta, de Mosén Ausiàs March*. Un manuscrit de Mossén Ausias March.

FRANCESC GILABERT DE CENTELLES I FERNÁNDEZ D'HEREDIA (-? -1550).

Era fill de Querubí de Centelles i Ximénez d'Urrea, de qui en 1515 havia heretat la baronia de la Vall de Cofrents.

Encara vivia el seu oncle, el comte d'Oliva, quan va estar en perill de mort, com a conseqüència de les ferides i fletxes rebudes durant un enfrontament que va tindre amb els moros de La vall d'Alfondec¹²⁰.

Serafi de Centelles s'havia preocupat de la seua formació i instrucció, encarregant per a tal menester l'humanista Joan Baptista Anyes.

Francesc Gilabert de Centelles es va instruir en les lletres i algunes de les seues poesies, cartes i elegies en llatí van ser incloses en les obres del seu mestre.

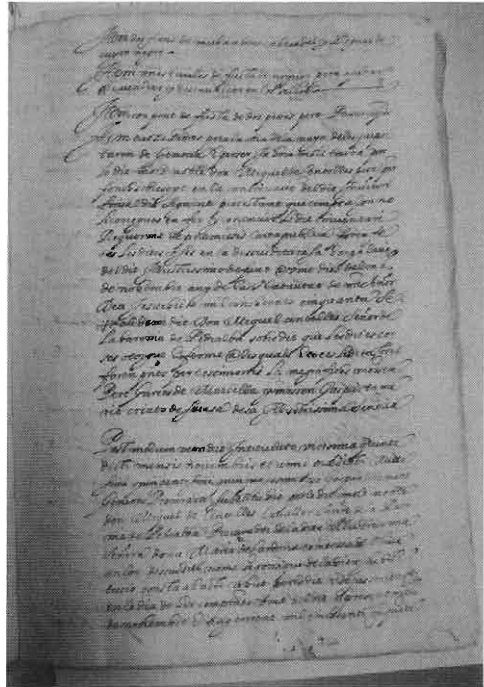
Gràcies a la influència del seu oncle va participar en les festes que la ciutat de València va organitzar a l'emperador Carles; Francesc Gilabert va combatre a les canyes amb l'Emperador i altres tres nobles.

A la mort de Serafi de Centelles va heretar totes les seues possessions.

Entre la gent era conegut com a «el comte Lletrat».

Juan Baptista Anyes, qui, després de la seua mort, va ser reconegut com a

¹²⁰AHN: Osuna, Leg. 618,1, f. 14 r.

Fol. 18^r on apareixen entre altres:
Ítem dos frens de mula, ab ses cabeçades y regnes de cuyro negre.
Ítem, un pont de fusta de dos pessas, per a passar céquies.
Ítem, tretze pedres, per a l'obra de la naya, de les que portaven de Gènova.

«venerable», degué inculcar-li també unes fortes conviccions religioses, ja que l'any 1538, el nou Comte d'Oliva el va enviar a cristianitzar els seus vassalls moriscos de La vall de Cofrents¹²¹

Francesc Gilabert de Centelles es va casar amb Maria de Cardona; les capitulacions matrimonials van ser signades el dia 21 de novembre de l'any 1525¹²², i del matrimoni van nàixer els fills Pere, Magdalena, Anna, Felipa, Joana i Maria.

El Comte d'Oliva va fer testament el dia 4 de maig de 1547; i va nomenar com a hereu el seu únic fill, Pere de Centelles i Cardona. A la seua esposa, Maria de Cardona, la nomenava tutora i administradora, mentre fóra menor d'edat el seu fill Pere; així mateix nomenava com a marmessors testamentaris Miquel de Centelles, Senyor de la baronia de Pedralba, i Joan Baptista Anyes.

Francesc Gilabert de Centelles i Fernández d'Heredia va morir a Oliva el dia 28 d'octubre de l'any 1550¹²³.

¹²¹ CAMARENA MAHIQUES, J.: *Op. cit.*, pp.166-168; MESTRE PONS, F.: *Op. cit.*, pp. 64-69.

¹²² Arxiu Històric de Nules: *Vària*, núm..2690, ff. 68 v.-79.v.

¹²³ AHNu: *Vària*, núm. 2690, ff. 105 r.-107 r.

PERE DE CENTELLES I DE CARDONA, (1537 -1569).

Pere de Centelles i de Cardona va nèixer en el palau d'Oliva el dia 3 d'agost de l'any 1537.

En el moment de la mort de son pare només tenia 13 anys, per la qual cosa Maria de Cardona, sa mare, va assumir el paper de tutora i administradora dels béns de l'herència, prèvia realització de la pertinent escriptura d'inventari¹²⁴.

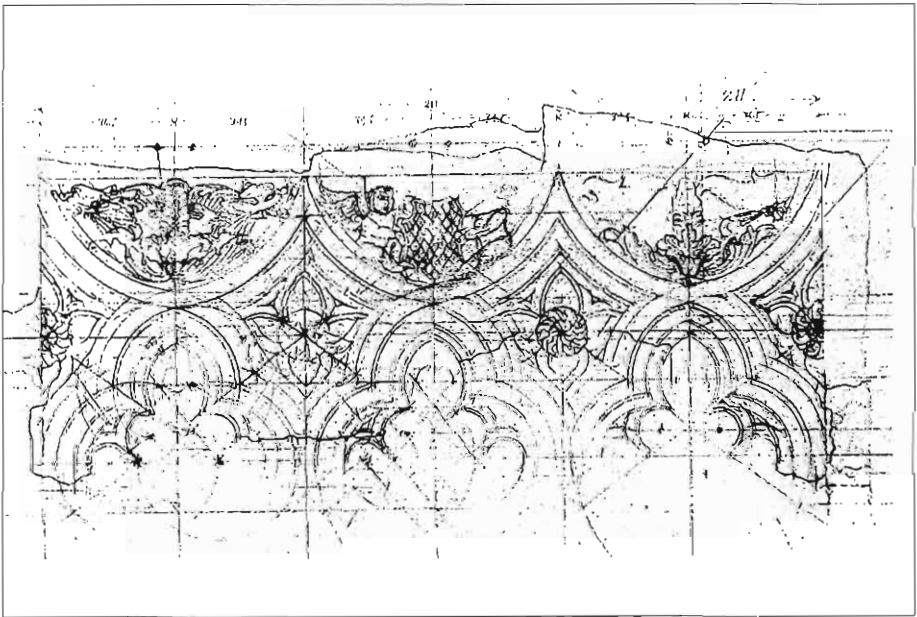
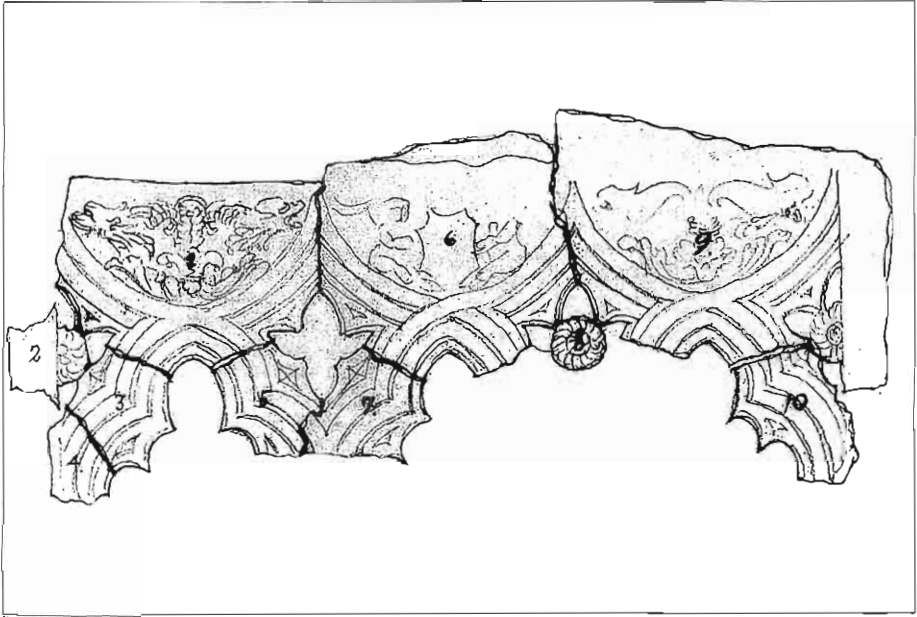
Quan encara no havia complert els setze anys van pactar el seu matrimoni amb Hipòlita de Zúñiga i Requesens.

El dia 17 de febrer de l'any 1557, als 19 anys, va caure malalt de paroxisme i va perdre la raó¹²⁵, per la qual cosa es va recloure en les estances conegudes com «los Estudis Daurats» i «los Estudis Blancs» del palau d'Oliva, on va romandre durant quasi dos anys. Durant aquest període, Pere de Centelles, va realitzar tota mena d'actes propis de persones dementes.

En diversos testimonis presos, amb posterioritat a la seua mort, es descriu com, entre altres fets: anava mig nu, fins i tot a l'època d'hivern; menjava dret i precipitadament, sense asseure's a taula, i després trencava els plats de plata en què li era servit el menjar i els tirava al foc fins que aquests s'hi fonien; feia les seues necessitats fisiològiques en el paviment de les estances on estava tancat, embrutant amb les seues mans les parets; es vestia com a moro per a adorar un ídol de bronze, al qual anomenava «*Endimión*», i els retrats «del Turc i la seua esposa», als qui ofería encens, obligant els patges que el servien a fer el mateix; de nit corria per les estances del palau, cridant que havia vist volar ànimes; feia que un dels seus ministrils de capella el masturbara; algunes nits anava amb el seu majordom, mossén Tristull, i amb alguns patges a l'església d'Oliva on, després d'ordenar obrir algunes sepultures i extreure els cadàvers,

¹²⁴ AHNu: *Vària*, núm. 2691, f. 2 v.

¹²⁵ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, f. 14.

Vilhelm Lauritzen. Dibuix amb mesures per a la reconstrucció d'una finestra. Probablement la de la Sala d'Armes del Palau d'Oliva. Segons conten Pere va morir junt a la finestra centellada del seu palau d'Oliva. Probablement es tracta de la mateixa finestra.

feia que el seu instructor, des del púlpit, els predicara, mentre ell feia "locuras"; ell mateix va foradar les parets d'algunes estances del palau, buscant tresors; va intentar cremar la documentació conservada en l'arxiu del palau; i tota una sèrie de fets que pareixien evidenciar el seu estat de demència¹²⁶.

En data 17 de maig de 1558 l'emperador Carles V, atorgà un Reial Privilegi pel qual ordenava a Cristòfor Fenollet que, amb la duquesa Maria de Cardona, regira i administrara la casa i estats del Comte¹²⁷; a partir d'aquesta data, el Comte passarà per períodes de relativa normalitat, els quals s'alternaran amb d'altres de bogeria, que desembocaran en episodis com el succeït el dia 14 de març de l'any 1560. En aquesta data, estant Pere de Centelles amb la seua esposa en una cel·la del monestir de Santa Maria del Pi, la va ferir de gravetat en el cap, colpejant-la amb un petit arcabús en forma de punyal.

Conegut el fet, Jaume de Centelles, es presentà al monestir i va fer posar el Comte en una llitera, lligant-li les mans perquè aquest intentava matar-se, i el va portar a Oliva, on el van tancar en una estança de la part alta del palau; arribant a tindre'l lligat amb una camisa de força, durant el dia, i, a la nit, subjectant-lo a una de les parets amb una argolla; estant constantment sota la vigilància dels seus patges, per a evitar que s'autolesionara. Hipólita de Zúñiga es va recloure en el convent de Santa Clara de Xàtiva, encara que, al cap d'un temps, va tornar al palau i va tornar a conviure amb el Comte.

Al cap d'uns dies de l'esmentada agressió, a través d'un Privilegi Reial, es nomenà a Joan Alpont administrador general dels béns del Comte d'Oliva i a Serafí de Centelles se li va encarregar la cura de la seua persona¹²⁸.

Pere de Centelles es va fer envoltar d'una autèntica cort al més pur estil renaixentista; va tindre al seu servei: falconers i falcons, que havia ordenat portar des de Castella; ministrils, com ara, entre altres, López de Miranda i els germans Antonio i Diego del Castillo; mestre d'esgrima, per a ell i per als seus patges i criats; capellans, per a la capella del palau; secretari, tresorer, majordom, mestre-sala, cambrers, trinxaires, coper, reboster, gentils hòmens, patges, lacais, criats i criades, cavallerís, mossos de quadra, i catorze hòmens de a cavall, perquè l'acompanyaren i guardaren la seua persona i a qui fora menester, i «tot el que convenia tindre conforme a la qualitat del dit Comte»¹²⁹.

També, durant la vida de qui seria l'últim Centelles que va ostentar, fins i tot al mateix temps, els títols de Comte d'Oliva i de Senyor de Nules, com en tota bona cort renaixentista, el palau d'Oliva va ser testimoni d'intrigues i conspiracions en les quals van intervindre des de la pròpia mare del Comte, Maria de Cardona, passant per la seua germana, Magdalena de Centelles i Carles de Borja, el seu espòs, fins a alguns dels seus vassalls, per a aconseguir que

¹²⁶ AHN: *Osuna*, Leg. 616.

¹²⁷ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, f. 10 v.

¹²⁹ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, ff. 25 r.-26 r.

fóra Magdalena o els seus fills els qui succeïren Pere de Centelles; i és molt probable que, a banda del seu caràcter i malalties, el Comte d'Oliva utilitzara els seus «actes de demència» per a evadir-se de les pressions i assetjos a què es va veure sotmès.

El dia 17 de gener de l'any 1559 Pere de Centelles, després d'haver consultat en l'arxiu del palau, on es custodiaven els testaments de tots els seus avantpassats, va fer cridar el seu secretari, Pere Sans de Sòria, i davant dels testimonis mossèn Ausias Segarra, Lluís Belart i el doctor Marzilla, li va lliurar una plica, dient: «el que està dins d'açò és el testament últim meu, el Comte d'Oliva, i vull que aquesta plica de paper que lliure a Pere Sans de Sòria siga donada pel meu últim testament»¹³⁰.

En el seu testament Pere de Centelles ordenava, entre altres coses, que, si no tinguera descendència masculina, heretara Jaume de Centelles, Senyor de la baronia d'Almedíxer, i, després de la mort d'aquest, Francesc de Centelles i els seus descendents masculins, i si no els tinguera, Miquel de Centelles, germans aquests dos del Senyor d'Almedíxer. A les seues germanes Anna i Felipa, ordenava lliurar-los set mil i cinc mil escuts, respectivament, i no anomenava per a res la seua germana major, la Duquessa de Gandia.

En diverses clàusules del testament insistia en el seu desig que en la successió se seguira sempre l'orde de primogenitura de la línia masculina, arribant a acceptar els bastards. L'exclusió de la línia femenina o els seus parents arribava fins a tal punt que, davant de la possibilitat d'extinció de totes les branques masculines dels Centelles, preveia la fundació d'una «companyia», sota el nom «dels Centelles», perquè fora la seua hereva universal. La missió de l'esmentada companyia hauria de ser «combatre els enemics de la Fe Catòlica» i conservar els béns i possessions heretats del Comte¹³¹.

El testament es va romandre en secret, tant per part del Comte com pel seu secretari i testimonis; però, després de l'incident succeït en el monestir del Pi, quan Pere de Centelles va ser portat per Jaume de Centelles al palau, aquest, veient-se amb les mans lligades, va entrar en còlera i va demanar a Pere Sans de Sòria que li lliurara el seu testament, i, davant de la seua negativa, va cridar sa mare, Maria de Cardona, i desvetllà el secret. Maria de Cardona es va alterar en gran manera i va anar cridant pel palau que, el seu fill, havia desheretat les seues germanes i fet hereus els Centelles; amb això el més rellevant del testament va ser pública veu i fama a Oliva¹³².

El dia 29 d'octubre de 1562, Pere de Centelles va revocar el seu testament i, al cap de quatre dies, va aprovar i va donar la seua conformitat als capítols

¹³⁰ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, ff. 16 i.-17 l.

¹³¹ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, f. 5 r.

¹³² AHN: *Osuna*, Leg. 598,2.21.

matrimonials que, en data 21 de novembre de l'any 1548, havien concertat Francesc Gilabert de Centelles i Francesc de Borja, per a casar Magdalena de Centelles amb l'hereu del Duc de Gandia; segons els capítols matrimonials, si Pere de Centelles no tenia descendència masculina, hauria d'heretar la seua germana Magdalena i els descendents d'aquesta¹³³.

Pere de Centelles va morir en el seu palau d'Oliva, el dia 3 de maig de l'any 1569, sense haver tingut descendència; probablement va ser soterrat en l'església d'Oliva; de ser així ell seria l'únic senyor de Nules i comtes d'Oliva que no reposaria en la cripta de l'església Major de Nules, al costat dels seus avantpassats; vaticini, potser, que la família del noble llinatge català que remuntava els seus orígens a l'època de Carlemany, arribada al Regne de València a finals del segle XIII, i que pot ser considerada com la més influent durant bona part de l'època foral valenciana, anava a entrar en un període de franca decadència.

¹³³ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, f. 25 v.

LA SUCESSIÓ DE PERE DE CENTELLES

Falconer. Alt relleu semicircular original del palau d'Oliva. Escultura treballada en estuc i policromada. HSA. Nova York

LA SUCESSIÓ DE PERE DE CENTELLES

El dia 4 de maig de 1569, Jaume de Centelles, Senyor de la baronia d'Almedíxer, i el seu germà, Francesc de Centelles, van presentar una plica al Virrei i la Reial Audiència de València, demanant que el testament del Comte d'Oliva fora tret de la sagristia de la catedral de València, on era custodiat, i es fera públic. Al cap de tres dies, Magdalena de Centelles, Duquessa de Gandia i germana del difunt, va presentar un escrit oposant-se a què es publicara el testament de Pere de Centelles.

Magdalena de Centelles al·legava en la seua sol·licitud, entre altres punts, que el seu germà, abans de morir, havia anul·lat el testament en qüestió i que havent mort sense deixar fills, havia de ser ella qui el succeïra. La Duquessa de Gandia basava les seues pretensions en les capitulacions matrimonials pactades, el 21 de novembre de 1548, entre Francesc de Centelles i Francesc de Borja, en contemplació del seu matrimoni amb el primogènit del Duc de Gandia.

El dia 13 de juny de 1569 Magdalena de Centelles va presentar un altre escrit en el qual explicava com el seu germà Pere havia intentat recuperar el seu testament per a destruir-lo i, en no haver-ho pogut aconseguir, l'anul·là¹³⁴.

El 8 de juliol, Jaume de Centelles i el seu germà Francesc van presentar un nou escrit, juntament amb la còpia del document, segons el qual, el dia 24 d'abril de l'any 1560, seguint el manament de la Reial Audiència, el testament del Comte d'Oliva havia sigut posat en la sagristia de la catedral de València per a la seua custòdia.

Al cap de sis dies, Magdalena de Centelles, va presentar un altre escrit, en el qual argumentava que la plica que era considerada com a testament del seu germà no podia ser tinguda com a tal, perquè, l'any 1557, Pere de Centelles havia perdut la raó i va ser considerat dement, com ho demostrava el fet que, a

¹³⁴ AHN: *Osuma*, Leg. 584,4.

Detall d'una de les portes del Palau d'Oliva. Escut central, ricament ornamentat amb elements vegetals, angelets i figures antropomòrfiques alades que envolten l'escut dels Centelles.

través d'un Reial Privilegi, del 19 de setembre de l'esmentat any, es va encomanar la custòdia dels béns i persona del Comte a sa mare, Maria de Cardona.

Segons l'al·legació de la Duquesa de Gandia, el seu germà va romandre en estat de demència fins ben entrat l'any 1559.

La pretensió de Magdalena de Centelles era demostrar, davant de la Reial Audiència, que el testament de Pere de Centelles mancava de validesa legal, ja que el Comte d'Oliva estava inhabilitat per boig quan el va atorgar. Amb aquesta finalitat, Magdalena, exposava tota una sèrie d'actes que, segons ella, eren proves fefaents de l'estat dement del seu germà.

A pesar dels esforços de la Duquesa de Gandia per a impedir que el testament de l'últim Senyor de Nules i Comte d'Oliva isquera a la llum, la Reial Audiència del Regne, el dia 7 de setembre de 1569, va proveir l'obertura i lectura del pretès testament perquè, conegut el seu contingut, poguera disposar-se sobre la seua publicació. Al cap de dos dies, en el Palau Reial de València, en presència

del Virrei, membres del Reial Consell del Regne, les parts implicades i «moltes persones» es va obrir i llegir el testament de Pere de Centelles¹³⁵.

Magdalena de Centelles, a la vista de la situació, el dia 22 del mateix mes i any, va presentar un nou escrit en el qual: argumentava les circumstàncies que van envoltar la redacció del pretès testament del seu germà; descrivia alguns actes de bogeria que va realitzar Pere de Centelles en els anys 1557, 1558 i 1559; exposava els intents del Comte per recuperar el document i com, en no haver-ho aconseguit, va revocar el testament i va aprovar els capítols matrimonials de Magdalena de Centelles amb Carles de Borja, segons els quals, si el Comte no tenia descendència, l'heretaria la seua germana. La Duquessa finalitzava el seu escrit sol·licitant la presentació i declaració de testimonis¹³⁶.

A l'escrit presentat per la Duquessa de Gandia, els Centelles d'Almedíxer van respondre amb un document en el qual exposaven que el Comte, a partir del mes d'abril de l'any 1558, va recuperar la raó, circumstància que va possibilitar que, en data 21 d'octubre de l'any 1558, la princesa Joana, com a Governadora General d'Espanya, disposara que aquest tornara a regir els seus estats i possessions.

La Duquessa de Gandia va al·legar a l'escrit dels Centelles que l'informe realitzat sobre la salut del Comte per dos representants de la Reial Audiència de València, després de la visita que li van fer al palau d'Oliva, el dia 25 de setembre de 1558 - en el qual es basava la disposició de la princesa Joana per a retornar a Pere de Centelles l'administració dels seus estats- estava viciat i no responia a la realitat; Magdalena recolzava aquestes manifestacions amb la descripció d'alguns actes de bogeria que el Comte havia fet en l'època en què es va produir la visita i els mesos següents, fins ben entrat l'any 1559¹³⁷.

El dia 22 de desembre de l'any 1569 es va publicar una Reial Provisió per la qual es disposava lliurar la còpia del testament de Pere de Centelles a les parts litigants; al mateix temps es requeria la Duquessa perquè en quinze dies, a contar des del dia de Nadal, provara el que havia esmentat en els seus escrits del dia 22 de setembre i del dia 25 d'octubre, i als Centelles perquè, en el mateix termini, exposaren i provaren el que cregueren convenient; l'endemà els Centelles van presentar un escrit sol·licitant la revisió de l'esmentada Reial Provisió¹³⁸.

¹³⁵ AHN: *Osuna*, Leg. 618,1, ff.1 r.-3 v.

¹³⁶ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, ff. 3 v.-4 v.

¹³⁷ AHN: *Osuna*, Leg. 618, 1, ff. 4 v-10 r.

¹³⁸ AHN: *Osuna*, Leg. 618,1, ff. 11 r.-12 v.

IESV CHRISTI SAL

uatoris nostri eiusq; Sacratissimæ Virginis
Matris Mariae nominibus humiliter imploratis. Cunc-
tis pateat euidenter et sit notum quod Nos Philippus Dei
gratia Rex Castellæ Aragonum, Regionis Orniisq; Sicilia, Hieru-
salem Portugalia, Nauarra Granata Toleri Valentia etc;
et pro sua Maiestas -

Nos Franciscus de Moncada Comes Aytonæ
et Orons Vicecomes de Cabrera et de Gas Magnus Aragonum Senescal-
lus Sacamentens et Capitaneus generalis in præsenti Valentia Regno Visa
primam supplicatione in hac Regia Audientia oblatâ per Procuratorem
Regij patrimonij et Hieronymum Ingles et franciscum Gorratbo syndi-
cos et procuratores Omnium et singulorum villarum de Nules et loci de Mascarell die
octauis mensis Martij Anno Millesimo quingentesimo octuagesimo se-
cundo Aduersus et contra nosilem dominum Josephum Vallis Admini-
stratorem Glatus domus olia et villarum de Nules, Mascarell, Aconit
Cofa et la Vila Vella et eodominie possessorem Meri Imperij possessoris et
omnimodis jurisdictionis Caltris et villæ de Nules et terminorum eius-
dem et sicut sequitur videlicet del terminent dela aigua equiz
villæ de Vila Real Supplicando inter alia quod cum Serenissimus Rex
Petrus Secundus Instrumento concambij facto et firmato inter ipsu
ex vna et Gilabertum Centelles ex altera partibus datij Sarchinon-
ni Undecimo kalendas septembris Anno Millesimo Trecentesimo et
quadragesimo secundo dederit in concambium dicto Gilaberto Centel-
les dictum Merum Imperium et sequitium et accepit in concan-
bium a dicto Gilaberto Centelles Caltrum de Monte Torneo cum
illis terminis et pertinentijs cum pacto et conditione quod omni ho-
ra et quandocumq; dictus Serenissimus Rex Petrus aut sui successores
voluerint recuperare dictum Merum Imperium et sequitium hoc
possem facere Restituendo dicto Gilaberto Centelles aut suis vic-
tum Caltrum de Monte Torneo, aut soluendo quadraginta milles

1582, setembre, 24

Document pel qual el rei restitueix la juristicció suprema i mixt imperi de la baronia de Nules, a la corona reial.

AHNu. Vària. Núm. 1022. 1p.

El dia 7 d'abril de 1570, probablement prevenint que el plet de la successió de Pere de Centelles podia tardar en dirimir-se, el Rei nomenà Josep Vallés perquè administrara en el seu nom els estats i propietats del difunt Comte d'Oliva¹³⁹.

El 16 de maig, en presència del Virrei de València, l'escrivà de la causa va lliurar a les parts en qüestió, còpia del testament de Pere de Centelles.

Durant els mesos i anys següents, tant Magdalena com Jaume de Centelles van presentar nous escrits, a través dels quals es descobreixen els interessos implicats i les manejos i pressions que hagué de suportar, durant bona part de la seua vida, Pere de Centelles. És gràcies a aquesta documentació que podem conèixer els enfrontaments mantinguts, per distintes raons, entre el Comte d'Oliva i el seu cunyat, Carles de Borja. Les pressions de Maria de Cardona sobre el notari Bartolomé Martí de Veces i altres criats del palau, i tota una sèrie d'intrigues que van envoltar tant la redacció com la revocació del testament¹⁴⁰.

Fins al dia 11 de maig de l'any 1581 no es va dictar la primera sentència sobre la successió de Pere de Centelles; en aquesta data una reial sentència va determinar adjudicar la baronia de Nules a Cotaldo de Centelles i Mercader, fill de Jaume i baró d'Almedíxer; La vall de Cofrents va ser adjudicada a Magdalena de Centelles, Duquesa de Gandia, mentre que el Comtat d'Oliva i la resta de les possessions les deixava en segrest, sota l'administració de l'esmentat Josep Vallés¹⁴¹.

Uns dies abans, el 8 de març del mateix any, el síndic de les viles que formaven la baronia de Nules - Mascarell, Moncofa, Nules i Vilavella - havia presentat una demanda en la Reial Audiència i dipositat 40.000 sous en la «*Taula de Canvis*» de la ciutat de València, a fi que la Baronia fora incorporada de nou a la Corona i no depenguera de cap senyor feudal; el fet va ser notificat tant a Cotaldo de Centelles com a Josep Vallés.

El 29 de maig de 1581 el síndic de Nules va sol·licitar que, fins que es resolguera la petició del dia 8 de març, es declarara el segrest de la Baronia¹⁴².

El 24 de setembre de l'any 1582, per una Reial Sentència, Nules va ser restituïda a la Corona; el Suprem Consell d'Aragó, el dia 24 de novembre de l'any 1584, confirmava aquesta sentència¹⁴³.

¹³⁹AHN: *Osuna*, Leg. 618, l, ff. 12 v.-13 r.

¹⁴⁰AHNu: *Vària*, núm.. 2690, ff. 264 v.-265 r.

¹⁴¹AHN: *Osuna*, Leg. 1006,46.

¹⁴²AHN: *Osuna*, Leg.618.

¹⁴³AHNu: *Vària*, núm. 1030.

El Comtat d'Oliva i la resta de baronies i possessions van romandre en segrest fins que, el 21 de juliol de 1594, una Reial Sentència les va adjudicar «pro indiviso» a Magdalena, Anna i Felipa de Centelles, germanes de Pere de Centelles.

A la mort de Magdalena totes les possessions dels Centelles, a excepció de la baronia de Nules, es van unir en la persona del seu fill primogènit, Francesc de Borja i Centelles¹⁴⁴.

¹⁴⁴ AHNu: *Vària*, núm.. 1025.

INVENTARI DEL PALAU D'OLIVA

Vista panoràmica del palau d'Oliva des de la fortalesa de Santa Anna.

En l'Arxiu Històric de Nules, sota la signatura «Varia., n.º.2691», es conserva part de la documentació del plet que la vila de Nules va mantindre durant anys amb els hereus de Pere de Centelles, en raó dels embargaments que els habitants de Nules sofrien per part dels creditors dels censos que, en el seu dia, havien compromès els Comtes d'Oliva i que no eren pagats per ningú. Els folis que van del 14 al 79 de l'esmentat document corresponen a l'inventari dels béns que posseïa Francesc Gilibert de Centelles i Fernández d'Heredia, senyor de Nules i comte d'Oliva, en el moment de la seua mort.

Francesc Gilibert de Centelles havia fet testament el dia 4 de maig de l'any 1547, davant del notari Dionisi Climent¹⁴⁵ i va morir el dia 28 d'octubre de 1550.

L'endemà de la mort del Comte es va llegir el seu testament, en el qual designava el seu únic fill baró, Pere de Centelles i Cardona, com a hereu del Comtat d'Oliva i de les baronies de Nules, Pego, Murla, Orba, Laguar i La vall de Cofrents, en el Regne de València; i dels llocs, viles i baronies de Monteagudo, Anglona, Marquine, Macomer, Osilo i Coquines, en el Regne de Sardenya.

En aquest moment l'hereu tenia tretze anys i és per això que, amb les indicacions del testador, la Comtessa viuda, Maria de Cardona, va assumir el paper de tutora i cuidadora del nou Comte d'Oliva.

Després d'acceptar la tutoria, Maria de Cardona va ordenar alçar inventari de totes les possessions recaients en l'herència.

En l'inventari, després de relacionar els feus que heretava Pere de Centelles, s'esmenten les tres cases palaus que li corresponien en la ciutat de València i el palau d'Oliva; a l'referir-se a aquest últim s'hi detalla els béns mobles i objectes que hi contenia¹⁴⁶.

¹⁴⁵ GINER GUERRI, S.: *Op. cit.* pp. 172-178.

¹⁴⁶ AHNu: núm. 2690. f. 82 v.

Els procuradors, representants de la Comtessa, es van encarregar de realitzar l'inventari, actuant com a notari Bartolomé Martí de Veces i com a testimonis diversos, criats del palau.

Les tasques d'inventariar els béns del palau d'Oliva es van iniciar el dia 20 de novembre de 1550, i continuaren els dies 21 i 22; els dies 23, 24, 25 i 26 – siga pel que siga – no s'hi realitzaren les tasques de l'inventari, i el dia 27 hi tornaren per a acabar-les el dia 30 d'aquell mes¹⁴⁷.

Durant la primera jornada va actuar com a procurador de Maria de Cardona, Miquel de Centelles, senyor de la baronia de Pedralba, i com a testimonis mossèn Pedro Garcés de Marcella i mossèn Gaspar Tamarit. La resta de les jornades en què s'hi realitzà l'inventari fou Gaspar Tamarit qui va actuar com a procurador de la Comtessa viuda; durant aquests dies actuaren com a testimonis Pere Garcés de Marcella, Jaume Joan Solivera, mossèn Nofre Trestull i Nofre Joan Despuig, tots són al servei del palau.

Durant els sis dies que tardaren en inventariar els béns del palau, els esmentats procuradors, criats i notari, hagueren de recórrer totes les seues estances: «lo seller», «davall les voltes dels estudis daurats», «en la caseta qu.està en dit primer pati, davall los estudis daurats», «La cavalleriza dels cavalls», «lo apartament de les literes», «la cambra del porche del galliner, damunt lo aposiento de Sa Ilustríssima Señoria», «la cunya de les dones», «lo porche que trau finestra a les espalles de la abadia», « lo rebostet de les dones qu.està al peu de la escala del sobre dit porche», «la cambra de la reixa de la Senyora Comtesa», «la cambra de la reixa del Senyor Compte Don Pedro», « La porta de caragol, per on se devalla als estudis de les reixes», «els estudis de les reixes», «la recambra», «la capella de la casa», «la cambra on scriu lo secretari», «l'appartament vell on dorm lo dit Soria», «lo segon pati de palacio, davant la porta dels estudis blancs», «lo spital de la vila», «lo corral de la casa del delme», «la torre que.s diu de l'almodí», «la torre que.s diu la galera o de l'ort del Senyor», « la torre que.s diu de l'ort de Savall», «la torre que.s diu de la almàcera de Ferrandiz», «lo mig torrejo de camí a la porta», «la torre que.s diu de la almàcera de Tamarit», «la torre que.s diu de Ferrando», «la torre del colomer», «la cambra del terrat que. s deya antigament de les armes», «lo graner», «la cambra dels llegums», «la cambra que.s diu de la pólvora», «lo graner y en les naves dels dits graners», «lo celler de l'oli, loqual stà davall la scala del pati», «lo selleret de més a dins, que si entra per lo dit seller», «lo celler», «lo celler de més a dins», «la stància davall los estudis blancs», «la sala vulgarment dita de l'apparador», «lo apartament dit lo pastador», «lo apartament dit vulgarment el rebost y menjador», «la cuyna», «lo rebost del porche, vulgarment dit de dalt», «la cambra de les voltes», «los estudis blancs»,

¹⁴⁷ AHNu: núm. 2690, ff. 105 r-107 r.

«lo altre studi blanch», «la cambra de les voltes», «lo porche de l'apartament vell», «los studis davall», «lo studi de més a dins»...

El document pot considerar-se com a fonamental per a tindre una idea del que era el palau que a Oliva posseïa la família dels Centelles, que, fins i tot estant en decadència i havent perdut part del protagonisme polític i econòmic que va ostentar durant els segles XIV i XV, encara podia ser considerada com una de les famílies més importants de l'època en el Regne de València.

En les pàgines de l'inventari apareixent des dels cellers, cavallerisses, patis, cuines, menjadors, rebostos, habitacions dels senyors, dipòsit de pólvora, torres, capella, graners, magatzems, sala de l'aparador, sala d'armes, etc., fins una relació d'unes cinquanta estances on s'hi trobaven els més diversos objectes que eren utilitzats pels senyors i els criats del palau, de forma habitual o en ocasions extraordinàries.

No és la nostra missió analitzar el contingut de l'inventari, ja que això ha de ser motiu de treballs més amplis, en els quals s'analitzen les aportacions que el document ofereix per a l'estudi dels més variats camps de la història i l'antropologia, fet que possibilitarà apropar-nos a la quotidianitat de la vida en un important palau del renaixement valencià. No ofereix menys possibilitats d'estudi, des del punt de vista filològic, l'anàlisi dels lexemes inventariables que el document conté i que poden donar una visió de l'idioma escrit del moment.

Volem, no obstant, destacar les referències a materials i elements de construcció, que apareixen ressenyats en l'inventari, la qual cosa ens indicaria que les obres d'ennobliment de l'antic castell d'Oliva, que s'atribueixen a Serafí de Centelles, es van perllongar fins a uns anys després de la seua mort i, de manera especial, el que s'hi documenten alguns d'aquest elements com a procedents de Gènova.

¹⁴⁸AHNu: núm. 2691, ff.14 r- 79 r.

Die vicesimo mensis Novembris anno a Nativitate Domini M.D.L...

Primera pàgina de l'inventari on a més d'aparèixer la data en què comença a redactar-se l'inventari es fa la relació, entre altres, de totes les possessions dels Centelles en el regne de València i Sardenya.

(Fol. 14r.)

Die vicesimo mensis Novembris anno a Nativitate Domini M.D.L...

Primera pàgina de l'inventari on a més d'aparèixer la data en què comença a redactar-se l'inventari es fa la relació, entre altres, de totes les possessions dels Centelles en el regne de València i Sardenya.

APÈNDIX DOCUMENTAL*

*En la transcripció del document s'han normalitzat l'ortografia i puntuació del text, segons la normativa actual; s'han desenvolupat les abreviatures; s'han senyalitzat en cursiva les veus d'altres llengües i s'ha substituït la i consonàntica en els casos que la normativa actual requereix j; les reconstruccions i el números de foli s'han indicat entre claudàtors. Així mateix, els termes dubtosos han estat marcats amb la inclusió de l'adverbi *sic*.

[fol. 14r°.]

Die vicesimo mensis Novembris anno a Nativitate Domini M.D.L.

Com per esquivar y evitar dol e sospita cascuns marmessors, tudors e curadors e generals administradors de béns y heretats, deguen e sien tenguts fer repertori, memorial, capbreu e inventari dels béns e drets atrobats e recahents en llurs administracions; per ço que en lo esdevenidor aquells llansar, amagar ne obsegar no.s puixen e quant menester sia se'n puixa haver y donar compte e rahó e també perquè segons disposicions de dret e dels furs y privilegis del present Regne de València, per la confectió de l'inventari a l'hereu, són conservats llurs drets íntegres y no són tenguts ni obligats als crehedors, ultra los béns e forces hereditaris. Per ço, yo, Don Miquel de Centelles, cavaller, Senyor de la Baronia de Pedralva, procurador de la Ilustríssima Senyora Dona Maria Cardona, Comtesa de Oliva, relictada del *Ilustríssimo* Senyor Don Ramon de Riusech, en altra manera nomenat Don Francés Gilabert y Centelles, *quondam* Comte de Oliva, Senyor de les viles y baronies de Nul.les, de Pego, de Murla y de les Vaills de Cofrentes, Orba y Alaguar, en lo present Regne de València ciutades y en lo Regne de Cerdeña, de les encontrades de Montagut, de Marquine e Macomer e de Anglona y de les viles y baronies de Oselo y de Cogumies, tudriu y curadriu de la persona y béns del ilustríssimo Senyor Don Ramon de Riusech, en altra manera nomenat Don Pedro Gilabert de Centelles, Comte de Oliva, fill y hereu universal dels béns y drets que *quondam* foren del dit ilustríssimo Senyor Don Ramon de Riusech, en altra manera nomenat Don Francés Gilabert de Centelles, *quondam* Comte de Oliva y successor en tots los stats que *quondam* foren de [fol. 14v°.] aquell, segons que dites tutela y cura y herència consta per lo últim testament del dit ilustríssimo *quondam* Comte de Oliva, fet en lo castell de la vila de Cofrentes, a quatre dies del mes de maig, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist Mil cinch-cents quaranta-set, rebut per lo honorable e discret en Dionís Climent, notari, y après, mort lo dit ilustríssimo Senyor testador, per absència del dit Dionís Climent, per Dionís Gerony Climent, frey, regent los llibres e prothocols de aquell, a vint-y-nou dies del proppassat mes de octubre de l'any present mil cinch-cents cinquanta, publicat y de la dita mia procura consta ab acte rebut per ell, Berthomeu Martí de Veles, notari, dejús scrit, a cinch dies del present e davall scrit mes e any, tenint en aquella ple y bastant poder pera fer e cumplir les coses dejús scrites en lo dit nom, fas e ordene y inventari, memorial, capbreu e reportori dels béns recahents en la heretat e successió del dit *quondam* ilustríssimo Senyor Comte de Oliva, prechint tots temps lo senal de la Santíssima Vera Creu, en la forma següent:

E primerament fonch atrobat recaure en la heretat y successió del dit ilustríssimo Don Ramon de Riusech, en altra manera nomenat Don Francés

Gilabert de Centelles, *quondam* Comte de Oliva, en lo present Regne de València la vila y Comtat de Oliva, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquell.

Ítem, la vila y Baronia de Nul.les, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquell.

Ítem, la vila y Baronia de Pego, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquell.

Ítem, la vila y Baronia de Murla, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquella.

[fol. 15rº.]

Ítem, la Baronia y Vaill de Cofrentes, ab tota sa jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquella.

Ítem, la Baronia y Vaill de Orba, ab la jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi ús y exercici de aquella.

Ítem, la Baronia y Vaill de Alaguar, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquella.

Ítem, la jurisdicció criminal del loch de Formos, construït dins los generals térmens de la Baronia y Vaill de Orba.

Ítem, en la isla del Regne de Cerdeña la encontrada y Baronia de Montagut ab tota sa jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, us y exercici de aquells.

Ítem, la encontrada y Baronia de Marquino e Macomer ad tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquella.

Ítem, la Baronia y encontrada de Anglona, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquella.

Ítem, la vila y Baronia de Osilo, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquell.

Ítem, la vila y Baronia de Loguines, ab tota jurisdicció alta y baxa, mer y mixt imperi, ús y exercici de aquell.

Ítem, en la ciutat de València, una casa cituada y posada en la parròchia de Sent Nicholau, en lo carrer dit dels Cavallers, en la plaça dita del Comte de Oliva, ab dos portals, lo hu en dit carrer de Cavallers, ab hun asent de pedra ab les armes [fol. 15vº.] de Centelles damunt lo dit portal, en la placeta dita del Comte de Cosentayna, que affronta dita casa ab casa de Don Johan Mercader, Senyor de Chestalcar, ab la sglésia de Sent Nicholau ab carreró dit de Bon Ayre y ab dit carrer de Cavallers.

Ítem, altra casa en dita ciutat, en dita parròchia de Sent Nicholau y en dit carrer de Cavallers, que affronta ab casa del Senyor de Burriol, ab carreró dit de Baldigna, ab la plaça del Compte de Oliva y ab dit carrer, dit de Cavallers.

Ítem, altra casa en dita ciutat, en dita parròchia de Sent Nicholau, en la carrer dit de Bon Ayre, que affronta ab casa de March Garci, notari, ab casa de [blanc] y ab dit carreró de Bon Ayre.

Ítem, en la vila de Oliva una casa eo *palacio*, hon lo dit illustríssimo,

quondam Comte de Oliva finí sos darrers dies, en la qual foren atrobats los béns, coses y robes infrasegüents:

Ítem, dins lo seller que stà en lo primer pati de dita casa, foren atrobades quatre gerres de terra grans, vinaderes valencianes (cabran quaranta-sis càneters, poch més o menys, cascuna) buydes ab ses cubertores.

Ítem, vint-y-una gerres, vinaderes de terra buydes (cabrà cascuna trenta càneters, poch més o menys) ab ses cubertores.

Ítem, quatre gerres de trenta càneters cascuna, poch més o menys, vinagres ab ses cubertores, ab setanta o huytanta càneters, poch més o menys, de vinagre.

Ítem, onze botes plenes de vi hauran quatre-cents [fol. 16r^o.] càneters de vi, poch més o menys, (cabrà cascuna bota quaranta càneters, poch més o menys).

Ítem, cinch parells de portadores, velles, per a veremar.

Ítem, hunambut de fusta per a omplir les botes.

Ítem, quatre càneters grans de *coure*, ab ses cubertores, ab ses cadenetes.

Ítem, altre càneter de *coure* més gich, sens cuberta.

Ítem, tres tonells de fusta per a posar vi, de dos en càrrega.

Ítem, quatre botes vinaderes, buydes.

Ítem, tres tonells de fusta de posar vi, més gichs que ls altres.

Ítem, fusta de cinch tonells.

Ítem, davall les voltes dels studis daurats, cinquanta-quatre bigues de fusta vallmiana, que s nomenen entralls de milloria.

Ítem, en la caseta que stà en dit primer pati, davall los studis daurats, moltes pedres blanques de les naves.

Ítem, dins la cavalleriza dels cavalls, un cavall blanc.

Ítem, altre cavall ouero.

Ítem, un cavall sart de pèl castany.

Ítem, un cavall sart de pèl rúsió.

Ítem, una mula parda, que és del Senyor Comte Don Pedro.

Ítem, una mula rúsió, per a la llitera.

Ítem, dos mules negres, per a la llitera.

Ítem, dos machos, lo hu castany y lo altre negre, per a la llitera.

[fol. 16v^o.]

Ítem, un macho vell castany eja gustat.

Ítem, dins dita cavalleriza quatre cavallets, per a posar selles.

Ítem, dos selles ginetes, ab sos streps y gambals.

Ítem, altra sella gineta, ab sols un petral, vella.

Ítem, una sella stradiota, ab cuberta de cuyro negre de flor, ab son pitral y regnes velles, fre y stradiot, ab sos gambals, streps y singles.

Ítem, un altra sella stradiota, cuberta de cuyro negre de flor, ab son pitral y regnes velles, fre stradiot, ab sos gambals, streps y singles.

Ítem, dos frens ginets, ab cabeçades y regnes de cuyro negre de flor.

Ítem, una sella stradiota, cuberta de vellut negre, ab tot son adrés, del cavall

del Senyor Comte Don Pedro.

Ítem, en lo apartament de les literes, una llitera gran, cuberta de cuyro negre de flor, forrada de setí carmesí, ab clavasó daurada y dins la dita litera una cadira, ab lo *assiento* y respaller de setí carmesí, ab flocadura de seda de grana y fil de or, ab clavasó daurada.

Ítem, altra litera, cuberta de cuyro de flor, de color *pardillo*, forrada de setí vert, ab dos peses, la una francesa y la altra gran, ab clavasó daurada y dins dita llitera una cadira, ab lo assento y respaller, cubert de setí vert, ab *clavasó* daurada.

Ítem, una llitera gica, cuberta de cuyro negre de flor, forrada de setí, ab *clavasó* daurada, ab dos [fol. 17rº.] cubertes, la una francesa y altra de buch, ab una cadira eo *assiento* y respaller, tot cubert de setí morat, y dos enserats per a cobrir dita llitera y dos fundes o cubertes de dita litera de drap vert de *monte*.

Ítem, una caxa plana de camí de fusta de pi, dins la qual foren atrobats: dos coxins de fluxell, cuberts la una part de vellut negre y la altra de setí negre; lo un coxí té quatre borles de seda negra.

Ítem, altre coxí de fluxell, cubert de setí negre, ab quatre borles de seda negra.

Ítem, altre coxí de fluxell, cubert de setí negre.

Ítem, quatre coxins de fluxell, vanovats, cuberts de setí negre.

Ítem, tres coxins de fluxell, per a la cadira, cuberts de setí negre.

Ítem, altre coxí de fluxell, cubert de vellut y setí negre.

Ítem, dos matalafets de llana, cuberts de seda vermella, per a les literes.

Ítem, un matalaf més gran, cubert de tela polanca, per a la llitera gran.

Ítem, un sello de casa, cubert de drap vert, ab les forquetes y tornets de ferro en quatre pessés, per a tirar ab arcabús o ballesta, lo qual sello té tot son adrés de cabeçades, regnes, pitral y gropera, tot cubert de drap vert, ab sa gualdrapa de drap vert.

Ítem, dos coxins de fluxell cuberts de vellut negre.

Ítem, un coxí de fluxell, cubert de vellut morat.

Ítem, una cadira de fusta, lo *assiento* y respaller cubert de vellut *pardillo*, ab tres anelles clavades [fol. 17vº.] en los braços per a posar les barres, per a portar dita cadira, la qual stà trencada.

Ítem, una entoldà de enserat, ab son bastiment de fusta, per a dita cadira.

Ítem, altra cadira com la ja dita y sensera.

Ítem, una entoldà de enserat, ab son bastiment de fusta.

Ítem, una funda de drap vert, per a dita cadira.

Ítem, altra funda per a dita cadira, de cuyro negre de flor.

Ítem, altra cadira, lo *assiento* y respaller cubert de vellut vert, ab ses anelles per a posar les barres y una funda de cuyro y altra de drap vert.

Ítem, altra cadira, cuberta de la mateixa manera de vellut vert, trencada, ab una funda de sayal negre, forrada de tela blanca.

Ítem, deu barres de fusta de freixno per a portar dites cadires.

Ítem, tres escales de fusta de freixno per a portar dites literes, ab ses travesses de cuyro.

Ítem, altra scala de fusta de freixno, chica, per a portar la litera a coll de hòmens.

Ítem, sis selles per les asembles per a quant porten les literes, ab sos complements de coxins de cuyro, mornelles, clavilles, arritranques, pitrals, frens, cabeçades y regnes, tot de cuyro.

Ítem, cinch cadenetes de les literes, ab sos claus.

Ítem, tres enserats més dels ja dits de les literes.

Ítem, tres sellons de dona, ab ses gualtrapes, los dos de drap negre y lo hu de vellut negre.

[fol. 18rº.]

Ítem, dos frens de mula, ab ses cabeçades y regnes de cuyro negre.

Ítem, unes taules de fusta de noguer, per ajudar a cavalcar y descavalcar en los sellons.

Ítem, un pont de fusta de dos pessés, per a pasar céquies.

Ítem, tretze pedres, per a la obra de la naya, de les que portaren de Gènova.

E per ser ja hora molt tarda, per lo dit molt noble Don Miquel de Centelles, per al present fonch sobreseyt en la continuació del dit inventari fins al dia següent, protestant que témps alguno li corregués en fer y continuar lo dit inventari, requerint de *premissis* carta pública foren fetes les dites coses en la dessús dita casa eo *palacio* del dit ilustríssimo defunt, a vint dies del mes de nohembre any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jeshucrist, mil cinch-cents cinquanta seny+al de mi dit Don Miquel Centelles, Senyor de la Baronia de Pedralba sobredit, qui les dites coses otorgue e ferme a les quals e totes les dites coses foren presents per testimonis los magnífichs mossén Pere Garcés de Marcella y mossén Gaspar Tamarit, criats de casa de Sa Il.lustríssima Senyoria.

*Post modum vero die intitulado vicesima quinta dicti mensis novembris et anni praedicti millesimi quingentesimi quinquagesimi yo, Gaspar Tamarit, generós, procurador de la dita Il.lustríssima Senyora Dona Maria de Cardona, Comtesa de Oliva, en los dessús dits noms, segons que de la dita substitució consta ab acte rebut per lo dit e dejús scrit, notari, en lo dia de hir comptants vint del dit e present mes de nohembre e any corrent mil cinch-cents cinquanta, [fol. 18vº.] continuant lo present inventari, memoriale, capbreu e reportori, per lo dit molt noble Don Miquel de Centelles, començant dels dits béns atrotats e recahents en la dita heretat del dit, *quondam*, ilustríssimo Señor Comte de Oliva, confesse haver trobat e recaure en béns de dita heretat los béns, coses e robes següents:*

Primerament, fonch atrotat en la cambra del porche del galliner, damunt lo aposiento de Sa Il.lustríssima Senyoria, dos alambins ab ses cubertes stillar aygües.

Ítem, una vànova prima, vella, ab llavors redones y flors de lis.
Ítem, dos coxins, lo hu gran, ple de lana y lo altre gich ple de fluixell.
Ítem, un cofre gran, ferrat, ab son pany y clau, dins lo qual fonch atrobat un morter de pedra blanca.
Ítem, un scalfador de *coure* per a scalfar lo llit.
Ítem, una bacineta de lautó.
Ítem, una bacineta de lautó.
Ítem, un scalfador de aram per a scalfar aygua.
Ítem, un plat gran, de lautó y altre de stany.
Ítem, una cadira de fusta, cuberta de drap tenat, ab quatre anelles per a portar ab barres per a camí.
Ítem, una barrina de ferro, ab mànech de fusta per a claus de quaranta.
Ítem, un cep de fusta, ab dos peses, encaixat per a debanar ceda.
Ítem, dos peus de llit, ab quatre peus de llit, ab quatre peus cascú, ab quatre post, sobre les quals se troba [fol. 19rº.] un llit de camp, en lo qual hi ha quatre pilars de fusta blanca y quatre corredors de fusta per a cortinatge.
Ítem, una tauleta de fusta redona vella, ab tres peus de fusta nous, per a tenir canelobre.
Ítem, un bastiment de fer rissa, ab ses traveses.
Ítem, un cofre vell ferrat, ab pany y sense clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:
Ítem, una vànova vella, ab llavors de rodes, barres y tranelles, que té de llarch dos alnes y tres pams y de ample nou pams.
Ítem, altra vànova prima, fochs, rosses y flors de lirs, que tira tres alnes en quadro.
Ítem, una vànova vella feta a fochs, que tira quatre alnes de llarch y tres alnes y un palm de ample.
Ítem, altra vànova vella, ab figures de animals y flors y mostres groses, que té de llarch tres alnes y de ample deu palms.
Ítem, altra vànova prima vella, feta a rodes grans y giques, que tira deu palms y mig de llarch y nou palms de ample.
Ítem, en dita cambra altre cofre vell forrat gran, ab pany y sens clau, dins lo qual fonch atrobat:
un colador de aram y una copeta giqueta del mateix.
Ítem, un fusset nou de fusta y altre de ferro y una barrineta gica per a marcar vins.
Ítem, altra caixa vella sense cuberta, dins la qual hi ha tres ralls de ferro, vells y lo hu trencat.
Ítem, una catifa molt vella, squixada y arnada.
Ítem, unes cabeçades de mula de cuyro, usades, ab hun sanchet trençat y unes debanadores de fusta.
[fol. 19vº.]

Ítem, en dita cambra altre cofre vell, forrat de vermell, ab pany y sens clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, unes tovalles scachades, velles, de pinte de abnaque -tenen de llarch tres alnes y mija-.

Ítem, un davant de llit vell, ab huyt randes y huyt vions de tres en tres, ab una costura a mig palm de la vora, que tira tres alnes y un palm de llarch.

Ítem, un altre davant de llit esquinsat, reixat.

Ítem, una tovallola doblanda per a lo altar, obrada de seda de grana, que tira deu palms de llarch y dos palms de amplària.

Ítem, un llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades de cuyro, intitulat *lo Quart del Cartoixà* y dins ell fonch atrobat un drap, en lo qual stà pintada la imatge de la Pietat de Nostre Senyor Redemptor, ab Sent Sebastià y Sent Geroni, ab los impropèris de Christo.

Ítem, un drap negre, per a posar davall les anganilles, usat.

Ítem, un cubertor de vellut carmesí, vellutat, vell, ab una faixa de setí, tacat, vell, *alrededor* forrat de tela blanca, que tira en quadro set palms.

Ítem, en dit cofre una caixita marchitada, obrada de tarsia dins y de fora ab pany y clau, ab tres caixonets, dins los quals foren atrobats dos llibres escrits de lletra de mà de comptes de confitures y altres coses.

Ítem, un llibre blanch, gich, ab cubertes de pergamí.

Ítem, un stoig sens cubertes, dins lo qual fonch atrobat un saca *tuétano*, unes spinces, una agulla ab caracol, daurats los mànechs, y hun ganivet y llimeta sense daurar.

Ítem, un llibre de empremta, ab cubertes de per[fol. 20rº.]gamí, intitulat *Espejo de virtudes* y una cullereta de argent que pesa una onza.

Ítem, en dita cambra un coxinet ferrat, cubert de cuyro negre, ab pany y clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, unes balancetes de llautó, ab hun march gich, que entra en huyt onzes y dins té: tres peses, quatre, dos y huna.

Ítem, una capseta largueta y dins ella un vel de canicú blanch.

Ítem, tres capells de dona, de llens, plans.

Ítem, una tovallola de Olanda, vella, obrada de panadeixo, ab franja entorn.

Ítem, altra capseta blanca, dins la qual fonch atrobat un cordó de frare de fil blanch y, lligat al cordó, un saltiri de fusta negre y en lo saltiri un senyal gros de dita fusta y a cada cap de dit senyal, un granet de or y en dit saltiri uns *Agnus* de argent y a la una part stà la imatge de Nostra Senyora y a la altra lo nom de Jesús.

Ítem, en dit cordó un stoig, cubert de cuyro negre y dins ell dos gavinets, un punchó, unes pinses y unes tisores daurades y altres tisores planes sense daurar.

Ítem, en dita cambra altra caixa plana, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, una caixeta quadrada, dins la qual hi ha cinch stadals de filera blanca,

entaulada y cinch fusets de ferro ab les cohetes voltades y los caps grossos.

Ítem, unes scrivanies, ab cordó de seda negra y la bosa cubierta de vellut negre y una olleta de banya, ab son tapador y lo buch cubert de cuyro, ab hun gavinet y [fol. 20vº.] tisoires y un sagell de argent, de tamany de un real, ab armes de Centelles y una stella en dit sagell; tot lligat, ab un cordonet de seda verda, en dites scrivanies.

Ítem, unes hores en pergamí, scrites de lletra de mà, ab cubertes de fusta, forrades de cuyro tenat, ab hun llasador de argent, sculpit en ell Sent Gerony, Sen Christòfol y Sent Onofre y de part de dins Sent Sebastià.

Ítem, una caldereta de aram, stanyada, ab dos ansetes per a fer fums.

Ítem, en dita cambra una caixa plana, quadrada, ab pany y clau, buyda.

Ítem, altra caxa vella de tall de Barcelona, sens pany ni clau, buyda.

Ítem, altre mig cofre, ab pany y clau daurat, sense peus, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, un plat de argent gran, daurades les vores a l'entorn, ab hun sent de Sentelles en mig y una caldereta de argent, giqueta, que tot pesa nou marchs (la caldereta està engrutada de roses de perfums de part de dins).

Ítem, unes tovalles de altar planes ab vionets, que tiren nou palms de llarch y tres palms y mig de ample.

Ítem, un pali de vellut carmesí, ab stelles brodades de fil de or y seda y la image o figura de Nostre Senyor en mig y, baix, un scudet de armes de Perellós y un castell; forrat, lo dit pali, de seda verda.

Ítem, un frontal del mateix pali, ab brodades de fre de or y bolateria de or, ab los noms de Jesús entre parts y quatre reflocadures de seda verda y fil de or, forrat de tela negra.

Ítem, dos tovalloles del mateix pali, ab broda[fol. 21rº.]dura de fil de or, ab bolateria y lo nom de Jesús ab una M. damunt cada una, ab flocadura de fre de or y seda verda, forrades de tela negra.

Ítem, un pali de domàs blanch, ab steles brodades de fil de or y seda de grana, ab les images de Sent Gerony, Sent Joan Batiste y Senta Magdalena en mig, brodats de or y sedes, forrat, lo dit pali, de tela tenada.

Ítem, un frontal del mateix pali, ab steles de la mateixa manera y la imatge de Nostra Senyora, ab lo Jesús al bras, y quatre serafins, los dos ab scuts de Castell y Perellós y lo hu scrit lo nom de Jesús y una M. Tot brodat de or y seda de grana, ab franja de fil de or y seda de grana, forrat de tela burella.

Ítem, dos tovalloles del mateix pali, ab hun serafí en cada huna, brodat de la sobredita manera de franja y afforrat.

Ítem, un pali de brocadello carchofat de vellut morat y or, forrat de tela blanca.

Ítem, un frontal y dos tovalloles del mateix, ab flocadura de fil de seda blava y blanca, forrades de tela blava.

Ítem, altre pali de setí carmesí vell, ab lo entorn de baix y dels costats de

brocadello y vellut morat, a quartos ab les figures de la Santíssima Trinitat en mig y als costats la Maria ab lo Jesús en les faldes y Sent Joan Batiste, Sent Antoni hermità y Senta Catherina màrtir y Senta Maria Egipsíaca, totes brodades de fil de or y seda, forrat de tela verda, ab frontal y tovalloles de domàs blanch, vellut blau y vert a quartos, ab flocadura de seda blava, verda y groga, forrat de tella negra.

Ítem, un dona pau de fusta daurada, ab la image de la [fol. 21v°.] Pietat de Nostre Redemptor.

Ítem, un plateret de argent per a les canadelles de la capella y dos canadelles de argent, que tot pesa un march set onzes y mija.

Ítem, una capsas per a tenir los corporals quadrada, forrada de dins y de fora de brocat y vellut carmesí, ab quatre frontises y dos tancadors y mija agulleta per a tancar-la, tot de argent, buyda.

Ítem, dos cordons de fil blanch per a cenyir lo amit.

Ítem, dos camisetes de càlser de llens, una molt sotil.

Ítem, un amit de llens sotil, ab lo nom de Jesús, obrat de seda groga, morada y blava.

Ítem, una capsas, dins la qual fonch attobat una posteta de coral per a donar pau, trencada per mig, ab dos personatges.

Ítem, unes tovalles de altar esquixades, que tenen nou palms de llarch.

Ítem, unes scrivanies, ab buch y olleta, ab hun cànem per cordó.

Ítem, un morteret de *coure* molt giquet, ab les armes de Centelles y olivera ab sa maseta.

Ítem, un stoig gich, cubert de cuyro negre, ab dos gavinetes, un punchó, unes pinses y unes tisores.

Ítem, un spill daurat, ab lunes a les dos parts.

Ítem, una capseta redona giqueta y en ella un anell, ab hun engast de argent en mig, ab un alacranet.

Ítem, una cresolcia, a modo de cor, guarnida de or.

[fol. 22r°.]

Ítem, una stima de coral, quadrada, guarnida de or.

Ítem, un anell de or, smaltat de negre, ab tres scudets en ell, tot ligat ab una cordonera de fil blanch.

Ítem, un *sacatuétano* daurat.

Ítem, en dita cambra una caxa gran a modo de parador, ab baldovella, sense pany ni clau, dins la qual fonch attrobat lo següent:

Ítem, un cofrenent ferrat, ab pany y sens clau, dins ell una capseta plana, quadradeta, buyda.

Ítem, un llibret de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Despertador del alma*.

Ítem, sis tovalloles de Olanda blanques, les cinch obrades de setí y les dos de desfilat als caps y franja blanca a l'entorn, les quals stan dins una capseta.

Ítem, quatre enganilles de fusta, guarnides de drap negre velles, ab tots sos aparells.

Ítem, una caixeta marchetada de noguer, obrada de tèrcia a la part de fora, ab pany sense clau, dins la qual fonch atrobat una bosa de cuyro blanch ab quatre bosichs.

Ítem, unes taules de fusta per a cavalcar y apear dones, cubertes de drap negre vell y arnat, les quals tenen los tres caps guarnits de ferro.

Ítem, en la dita cambra un cofre vell, ferrat, sense pany ni clau.

Ítem, una caixa enlandada, ab pany clau, dins la qual foren atrobades les coses següents:

Ítem, unes tovalles alamanquesques per a altar, velles, que tiren tres alnes, un palm y mig de llarch y dos palms [fol. 22vº.] y mig de ample.

Ítem, un camís de paraments, obrades les boques mànegues de seda de diverses colors.

Ítem, un amit de Olanda, ab borles blanques, ab una creu de seda negra y groga, ab cordonet de grana *alrededor*.

Ítem, unes tovalles alandesques velles, que tiren tres alnes y tres palms.

Ítem, una stola y hun maniple de jamellot blanch, ab trenets de seda brodades de flocadures de seda de grana y blanca.

Ítem, altra stola y un maniple de tela alamanquesca, ab los noms de Jesús brodats de seda de color y flocadura de seda de grana blanca, verda y naranjada.

Ítem, tres cordons de fil blanch, per a tenir damunt lo camís.

Ítem, una casulla de tela alamanquesca, obrada de dalt a baix de seda de colors.

Ítem, una casulla de jamellot blanch, obrada davant y darrere de sedes de colors.

Ítem, un pali de tela alamanquesca, obrat a uns de seda de colors forrat de llens y dos tovalloles y frontal de dit pali.

Ítem, altre pali de jamellot blanch, ab quatre àmplies mostres de seda de grana, ab frontal y tovalloles del dit pali, ab flocadura blanca y de grana.

Ítem, en la cuyna de les dones, exint del dit porche del galliner, fonch atrobat lo següent:

Ítem, dos perols grans amples, de aram, ab dos anses de ferro cada hu, per a fer confitures y un comicol [fol. 23rº.] o caseta de *coure*.

Ítem, un perol de aram fondo, ab lo sol fes, y és stat ja mudat lo sol y un osset de ferro gich.

Ítem, dos casoles de aram, per a foguer de fusta, la huna major que la altra.

Ítem, una engusa de aram, ab march de fusta, ab hun dau clavat.

Ítem, tres ferros de cuyna, de tres peus, redons.

Ítem, tres conques de aram, mijanseres, ja velles, la huna foradada al sol y les dos guastades a les vores y als costats.

Ítem, una perola de aram, més gica que els de filar seda.

Ítem, una caldera gran per a fer bugada, foradada al sol, ab una ansa de ferro y una esbromadora de aram amb march de fusta.

Ítem, una casa de aram, vella, ab coa de ferro, dos conquetes de lautó, la una ab anelleta, a modo de basí de barber.

Ítem, en lo porche que traou finestres a les espalles de la abadia, fonch atrobat lo següent:

Ítem, un cofre ferrat, ab pany de baldeta y clau, dins lo qual fonch atrobat: una cortina de lli de cortinatge blanca, ab vions, texits de cinch en cinch, la qual té tretze teles y mija y cada tela de llarch dotze palms, poch més o menys, vella.

Ítem, altra tela de cortinatge, dels mateixos vions, que són tres teles sanseres y dos mijes de la mateixa llargària, vella.

Ítem, altra tela de cortinatge vella, de la mateixa llargària, la qual té tres teles y los vions de hu en hu.

[fol. 23r°.]

Ítem, altres dos teles de cortinatge de la mateixa manera de vions, de cinch en cinch, y són un poch més largues que les dites y velles de tres teles y mija cada una.

Ítem, altra tela de cortinatge, dels mateixos vions de cinch en cinch y un poch més larga de quatre teles, ab franja a l'hun cap.

Ítem, una capsa, una cortina de cortinatge de tela prima de seda, ab listes de seda groga, texides en la mateixa tela, ab set teles, que cascuna tela té de llarch tres alnes y tres palms.

Ítem, quatre cortines de cortinatge, de la mateixa manera, que la una té bagues de veta blanca.

Ítem, una tovallola per al dit cortinatge, ab franja de seda groga, barrella y de grana, la qual té de llargària vint alnes y mija.

Ítem, vint-y-set alnes de tovallola, per al mateix cortinatge, ab set alnes de la mateixa franja.

Ítem, dos troços de tovallola, de la tela del mateix cortinatge, sense franja, que tiren los dos denou palms.

Ítem, un papalló vell, blanch de filet, en dos peses, que tenen dihuyt teles y vint listes de grana, tiren tres alnes y hun palm de llarch.

Ítem, una manteta per al dit papalló, ab set listes y una franja de la mateixa color de les listes.

Ítem, una cortina de cortinatge, que té cinch teles, ab quatre listes de seda, ab vions blanchs per mig de la lista y té tres alnes de largària.

Ítem, altra pesa del mateix, que tira deset palms de largària.

Ítem, altra pesa del mateix, que té cinch teles y [fol. 24r°.] cinch llistes, de llargària té deset palms.

Ítem, altra pesa de la mateixa manera.

Ítem, tres troços de tovallola, del mateix cortinatge, que tiren quinze alnes,

un palm y un ters.

Ítem, altre mig cofre ferrat de la mateixa manera, ab pany de baldeta y clau, dins lo qual fonch atrobat: nou pessés de lens de amplària de poch més de un palm y de llargària de dihuyt palms, obrades de seda de grana les tres a dos cares y les sis a una cara.

Ítem, dos troços de la mateixa obra de una cara, que los dos tiren dihuyt palms.

Ítem, dos troços del mateix lens, començats a obrar de una cara.

Ítem, dos trocets de llens, obrats de seda negra, que tiren cinch palms de llargària.

Ítem, en dit cofre trenta pessés de cortinatge de filet, de un palm de ample y tres de largària cascuna, en dos bolichs.

Ítem, un papalló, en dos pessés, blanch, pla, vell, ab catorze teles cada huna, té de larch tres alnes y mig palm.

Ítem, una manteta del mateix papalló, ab franja de fil blanch.

Ítem, una pesa de cortinatge de fil blanch, de dos teles, que tira quinze palms de larch.

Ítem, altra pesa de cortinatge, vella, que tira onze palms de larch y té tres teles.

Ítem, una pesa de cortinatge blanch, de fil, ab quatre teles, una franja de fil blanch per lo hun costat, que tira dihuyt palms de llarch.

[fol. 24vº.]

Ítem, una tovallola de cortinatge, de fil blanch, ab franja blanca, que tira tretze alnes y un palm de llarch.

Ítem, altra tovallola de cortinatge, de fil blanch, ab faixa blanca de fil, que tira sis alnes, tres pams y mig .

Ítem, altra tovalla de fil blanch, de cortinatge, sens franja, que tira cinch alnes, tres palms y mig.

Ítem, una pesa randada, de fil blanch, de tres palms y mig de llarch.

Ítem, una cortina, de quatre teles de fil blanch, randada, que tira tres alnes y mig palm de llarg.

Ítem, una tovallola de la mateixa manera y més streta, que tira tres alnes y mig palm, ab franja de fil blanch.

Ítem, altra tovallola estreta, de la mateixa manera, que tira tres alnes y mig palm, ab franja menuda.

Ítem, altra tovallola de les mateixes randes, ab franja de fil blanch, que tira dos alnes y mig palm de llarch.

Ítem, altra tovallola de filet, en vions de cinch en cinch, que tira onze alnes, tres pams y mig, sens franja.

Ítem, altra tovallola de filet, ab franja de fil blanch, que tira set alnes y un palm de llarch.

Ítem, dos tovallols de filet, ab franja de fil blanch, tiren les dos tres alnes y

tres palms de llarch.

Ítem, altra tovallola de filet, ab franja de fil blanch, que tira dos alnes, tres palms de llarch.

[fol. 25rº.]

Ítem, altra tovallola de filet, ab quatre llistes de seda de grana, ab hun listó blanch per mig y dos morats, ab franja de seda blanca y de grana, que tira cinch palms de llarch y palm y mig de ample.

Ítem, una pesa de cortinatge, de fil blanch, reixada, que té cinch teles y quatre listes de seda de grana y blanca, que tira nou palms de cayguda.

Ítem, un davant de llit de fil, ab ses teles y sis listes de seda groga, ab un vionet de seda negra per mig, ab una franjeta de seda groga y blanca y de grana, la qual té tres palms y mig de cayguda y és vell.

Ítem, hun papalló de seda blanca, ab vint-y-huyt teles y vint-y-huyt listes de seda groga, verda y negra, ab franja al derredor de sedes, de la mateixa color de les listes, la qual tira deset palms y mig de cayguda.

Ítem, una manteta del dit papalló, ab tretze teles y dotze llistes de la mateixa manera y franja, la qual tira quatre palms y mig de cayguda.

Ítem, una caxeta de fil de aram, guarnida de tela blanca, per a regonéixer y tallar mel de colmenes de abelles.

Ítem, altre mig coffre ferrat, ab pany, de la mateixa manera que lo sobredit, sense clau, dins lo qual fonch atrobat: dos antorchetes primes y tres siris, tot de sera blanca.

Ítem, una caixeta daurada, ab personatges entorn.

Ítem, quatre tovalloles de cortinatge, ab franja de fil blanch, que totes tiren vint-y-cinch alnes, dos palms y mig.

Ítem, un papalló de seda blanca, ab vint-y-dos teles [fol. 25vº.] y vint-y-dos listes de grana y un vió blau per mig de les dites listes, ab franja de seda de grana y blava que té tres alnes y tres palms de cayguda.

Ítem, una manteta de dit papalló, que té tres palms de cayguda, vell.

Ítem, una camisa de seda blanca, ab un fres de or en lo cabés.

Ítem, dos toquilles de seda blanca, obrades de fil de or .

Ítem, tres mocadors de seda obrats, lo hu, ab una guarnició de or, y lo altre, ab una treneta de or y seda, y lo altre de seda de grana y blanca.

Ítem, una post o retaule, en lo qual stà pintada la imatge del Crucifici de Sent Francés y de Sent Onofre.

Ítem, en lo rebostet de les dones, que stà al peu de la scala del sobredit porche, fonch atrobat una caxa gran de lautó, ab dos anses y altra de aram gran y tres mijanseres de aram, les dos, cascuna ab dos anses y les dos, cascuna ab una ansa.

Ítem, sis gerres y vint-y-dos tabayres de terra.

Ítem, una paella gica de aram.

Ítem, en la cambra de la reixa de la Senyora Comtesa, una post, en la qual

està pintada la imatge de Nostra Senyora y de Santa Anna, ab lo Jesús en lo bras de Sancta Anna.

Ítem, una caixa, ab clau y pany, plana, buyda.

Ítem, un altra caixa de tall de Barcelona, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat: una banya cuberta de vellut morat ab una forqueta y un nete[fol. 26rº.]jadents y orelles, dins la banya de argent, ab un floch de seda morada y fil de argent.

Ítem, una daga, ab banya de vellut negre, ab guarnició de or y negre, ab son gavinet.

Ítem, un tros de argent a modo de clau, ab un cap de animal al cap, que pesa set quarts.

Ítem, quatre mànegues de lens, de camissa de dona, les dos obrades de seda de grana y les dos obrades de vies de seda negra.

Ítem, una tela ordida per a fer franja de seda verda, groga, blanca y vermella, ab ses postetes, començada a texir.

Y per ser ja hora molt tarda per lo dit Magnífich mossén Gaspar Tamarit, per al present fonch sobreseyt en la continuació de dit inventari, fins al dia següent, protestant que temps algú no li precórrega en fer e continuar lo dit inventari, requerint de *praemissis* carta pública, foren fetes les dites coses en la vila de Oliva en la dessús dita casa eo *palacio* del dit ilustríssim difunct a vint-y-hun dies del mes de nohembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist, mil cinch-cents cinquanta senyal de mi Gaspar Tamarit qui dessús, qui les dites coses otorgue e ferme, a les quals e totes les dites coses foren presents per testimonis los magnífichs Jaume Johan Solivera y Pere Garcés de Marcilla, generosos criats de la casa de Sa Ilustríssima Senyoria.

Praeterea vero die intitulata vicesima secunda dicti mensis novembris anno quo supra a Nativitate Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo yo, dit Gaspar Tamarit, generós, en dit nom de procurador de la dita molt Il.lustre Senyora Dona Maria [fol. 26vº.] de Cardona, Comtesa de Oliva, en los dessús dits noms, continuant lo present inventari, memorial, capbreu e repertori, confesse haver trobat e recaure en béns de la dita heretat los béns e robes següents:

Primo, en la cambra de la reixa del Senyor Compte Don Pedro, fonch atrobat una caixa plana de camí, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat: un cel de taravaca de Orlanda, ab tres tovalloles al derredor, ab franja blanca, que té de roda setze alnes y mija y de cayguda nou palms per lo més llarch.

Ítem, tres cortines per a dita taravaca de Orlanda, que té cada huna quatre teles de ample y de llarch quatre alnes, dos palms y mig.

Ítem, una tovallola de Orlanda, de dita taravaca, ab franja de fil blanch, que tira setze alnes de llarch -dich setze alnes- y dos palms de ample.

Ítem, altra tovallola de la mateixa manera, que tira huyt alnes.

- Ítem, un llansol de lens, de tres teles de ample y tres alnes y mija de llarch.
- Ítem, altre llansol de llens, que té dos teles y mija y de llarch tres alnes.
- Ítem, llansol de llens, que té tres alnes de llarch, ab dos teles y mija de ample.
- Ítem, altre llansol de llens, que té tres alnes en quadro [fol. 27rº.] en dos teles y mija.
- Ítem, altre llansol de llens, de dos teles y mija, de tres alnes de largària y dos alnes y tres palms de ample.
- Ítem, altre llansol de llens, que té dos alnes y mija de ample y tres alnes de llarch, en dos teles y mija.
- Ítem, altre llansol de llens, que té tres alnes en quadro, ab tres teles.
- Ítem, altre llansol de lens, de dos teles y mija de amplària y tres alnes de largària.
- Ítem, altre llansol de llens, ab tres teles, té dos alnes y mija de ample y tres alnes de llarch.
- Ítem, altre llansol de lens, que té dos alnes y tres palms de ample y tres alnes y mig palm de llarch, ab dos teles y mija.
- Ítem, altre llansol de lens, de dos teles y mija, de tres alnes de llarch y dos alnes y mija de ample.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, que té tres alnes y un palm de llarch y tres alnes de ample, de tres teles.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, que té tres teles y tres alnes en quadro.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, té dos teles y mija de amplària y tres alnes y un palm de llarch.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, ab tres teles, de tres alnes en quadro de llarch.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, tira dos alnes y mija de ample y tres alnes de llarch.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, ab tres teles, que té [fol. 27vº.] tres alnes en quadro.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, obrat de seda negra, de una cara y a l'hun cap per la amplària y per lo llarch tres vies de palm, ab hun passamà *alrededor* de les dos vores, lo qual té tres teles, ab tres alnes y un palm de llarch y dos alnes y dos palms y mig de ample.
- Ítem, altre llansol de Orlanda, de la mateixa amplària y llargària, ab tres teles, obrat de seda negra als dos caps y a l'hun costat a dos cares.
- Ítem, trenta-sis coxineres de seda segra, entre giques y grans y cinch coxineres obrades de seda de grana.
- Ítem, tres tovalloles de Orlanda, planes ab franja y onze torcaboques alamanesques.
- Ítem, una tela blanca, per a posar al sòl de dita caixa, davall la roba.
- Ítem, altra tela per a cobrir la dita roba.
- Ítem, altra caixa vella cuberta de drap vermell, ab pany y sense pern ni clau,

dins la qual fonch atrobat: un llansol de tela, que té sis palms y mig de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, dos llansols de cànem, prims, de tres teles, cada hu de dos alnes y mija cascú de ample y de llarch tres alnes.

Ítem, altre llansol de cànem gros, ab dos teles, que tira tres alnes de llarch y dos alnes y un palm de ample.

Ítem, altre llansol prim, de cànem, de dos teles, que tira tres alnes de llarch y dos alnes y mija de ample.

Ítem, altre llansol del mateix cànem prim, que [fol. 28rº.] té tres alnes de llarch y dos alnes y mija de ample, ab dos teles y mija.

Ítem, altre llansol de la mateixa manera.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té dos alnes, dos palms y mig de ample y tres de llarch.

Ítem, altre llansol nou, ab dos teles y mija, que té tres alnes de llarch y deu palms de ample.

Ítem, tres llansols de la mateixa manera.

Ítem, altre llansol de dos teles, de huyt palms y mig de ample y nou palms y mig de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té deu palms de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles, que té nou palms de quadro.

Ítem, altres dos llansols de la mateixa manera.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té deu palms y mig de ample y onze palms de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té nou palms y mig de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol nou de cànem, que té tres teles de deu palms de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té deu palms de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té nou palms de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té nou palms [fol. 28vº.] de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol, que té tres teles y tres alnes.

Ítem, altre llansol, que té dos teles y mija de deu palms y mig de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, altre llansol de dos teles y mija, que té deu palms de ample y tres alnes de llarch.

Ítem, tres llansols de la mateixa manera.

Ítem, una cortina de cortinatge, ab vions de cinch en cinch, de tres teles, que tira tres alnes en quadro.

Ítem, una tela de cortinatge, que està damunt los dits llansols, que té dos alnes y un palm de llarch y tres palms y mig de ample.

Ítem, altra caixa plana, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat: una capsa redona, dins la qual fonch atrobat un drap nou, obrat de blanch desfilat, per a cap de criatura, que es diu caroteta y altre drap de la mateixa manera, obrat del mateix de fil de or y seda negra, ab aljofer menut y deu coixineres blanques, planes.

Ítem, un bamosall, obrat de fil de or y seda blava, usat.

Ítem, un gamboix, obrat de fil de or y seda tenada, ab seixanta perles redones.

Ítem, huyt dotzenes y un torcaboques alamandesques, de forma gran, que tira cada hu tres palms y mig de llarch y tres de ample, usats.

Ítem, cinch dotzenes y quatre torcaboques ala[fol. 29r^o.]mandesques, de forma mitjana, ussats.

Ítem, una camisa de home de Olanda, obrada de fil, ab mànegues seguides.

Ítem, altra camissa de home de la mateixa manera.

Ítem, altra camisa de home de Olanda, lo cabés ab dos repunts de trenes de fil, ab les mànegues seguides.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda, obrada de seda blanca y mangues seguides.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda, obrada de fil y les mànegues seguides.

Ítem, altres dos camises de home de Orlanda, obrades de fil blanch ab mànegues seguides.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda, obrada ab uns repunts de fil ab mànegues seguides.

Ítem, un tros de Orlanda, que tira set alnes de llarch y altre trocet de Orlanda, que tira sis palms.

Ítem, unes tovalles alamandesques, que tiren tres alnes de ample y quatre y mija de llarch.

Ítem, altres tovalles alamandesques, que tiren quatre alnes y mija de llarch y dos alnes y un palm de ample.

Ítem, altres tovalles alamandesques, que tiren cinch alnes y mig palm de llarch y nou plams de ample.

Ítem, altres tovalles alamandesques, que tiren quatre alnes y tres palms de llarch y nou palms de ample.

Ítem, dos troços de llens, que tiren los dos onze alnes.

Ítem, dos pessets de llens, que tiren les dos dotze alnes.

[fol. 29v^o.]

Ítem, una coixinera blanca.

Ítem, altra caixa plana de camí, ab pany y sens clau, dins la qual fonch atrobat: un cel de taravaca, ab vint-y-quatre teles de seda blanca, ab vint-y-quatre listes de seda blanca y de grana, que tira de llarch dos alnes, sense les puntes.

Ítem, una cortina de dita taravaca, que té sis teles de seda blanca ab set llistes de seda de grana y blanca, tira de llarch quatre alnes, dos palms y mig.

Ítem, altra cortina de la mateixa manera.

Ítem, altra cortina de la mateixa taravaca, de la mateixa llargària, ab sis teles y cinch llistes.

Ítem, una tovallola per a la mateixa taravaca, de la mateixa llargària, ab sis teles y cinch llistes.

Ítem, altra tovallola per a la mateixa taravaca, ab dotze teles y tretze llistes ab franja ampla de blanch y grana, la qual té de cayguda un palm y tres quarts.

Ítem, altra tovallola de la mateixa taravaca, que té sis teles y cinch llistes.

Ítem, altra tovallola de la mateixa taravaca, que té sis teles y cinch llistes, ab franja entorn.

Ítem, altre cel de taravaca de fil y seda, ab vint-y-tres llistes de seda de grana y blanca stretes y té vint-y-tres teles; de llarch set palms y mig, sense les puntes.

Ítem, dos cortines de la dita taravaca, ab sis teles y sis llistes cada una de la mateixa manera que'l cel, que ti[fol. 30rº.]ren quatre alnes de llargària cascuna.

Ítem, un davant de llit de fil y seda, de la mateixa tela de dita taravaca, ab onze teles y deu llistes ab franja *alrededor* de blanch y grana, té cinch palms de cayguda.

Ítem, una tovallola, de la mateixa taravaca, ab dotze teles y dotze llistes que té un palm y un ters de cayguda.

Ítem, altra tovallola, de la mateixa taravaca, que té vint-y-quatre teles y vint-y-quatre llistes, ab franja entorn de blanch y grana.

Ítem, un cel de cortinatge de fil reixat y seda blanca, que té sis teles y cinch llistes de seda encarnada y parda de quatre alnes y un palm de llarch.

Ítem, tres cortines del dit cortinatge, les quals tenen sis teles cada huna y de llarch cinch alnes, dos palms y mig.

Ítem, una tovallola del mateix cortinatge, ab vint-y-quatre teles y vint-y-quatre llistes, ab franja de seda de grana y parda de dos palms de cayguda.

Ítem, altra tovallola del mateix cortinatge, ab dotze teles y onze llistes, ab franja de la mateixa manera.

Ítem, un davantllit del mateix cortinatge, ab sis teles y sis llistes del mateix y una franja del mateix.

Ítem, un cortinatge de fil, ab llistes de groch y negre, y té en lo cel cinch teles y cinch llistes, que tenen[fol. 30vº.] de largària dos alnes y tres palms.

Ítem, tres cortines del mateix cortinatge, que té cada tela cinch teles y cinch llistes y de llargària, tres alnes, ab ses franjes de filadís groch y negre y les tovalloles de les cortines procehixen de les mateixes, en la una cortina falta dos palms y prop de mig de la llista.

Ítem, una tovallola del mateix cortinatge, que té deu teles y deu llistes de palm y mig de cayguda.

Ítem, un davantllit del mateix cortinatge, que té nou teles y huit llistes y tres

palms y un quart de cayguda.

Ítem, un cel de taravaca de seda blanca, ab vint listes entre grans y giques, de seda verda y de grana.

Ítem, tres cortines de la mateixa taravaca, les dos de cinch teles y cinch listes, cada una tres alnes y mija de cayguda, ab franja del mateix *alrededor*.

Ítem, una tovallola de la mateixa taravaca, que té deu teles y deu listes de palm y tres quarts de cayguda ab franja del mateix.

Ítem, un papalló de fil, ab dos pessés de llargària de tres alnes, tres palms y mig, ab vint-y-dos llistes de seda groga de grana y blanca y vint teles, ab franjeta de seda de grana y groch totes les vores.

Ítem, la manteta del dit papalló, ab deu teles y deu listes de la mateixa manera, de franja per la vora y altra franja per mig, que té de cayguda una alna.

Ítem, una cortina de fil blanch de cortinatge, vella, ab [fol. 31r^o.] vions de cinch en cinch per a cobrir la roba de dita caixa.

Ítem, altra caixa forrada de drap vermell, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat: una cortina de papalló de llens, que té nou teles de ample y de llarch quatre alnes y un palm.

Ítem, altra cortina de papalló de llens, vella, que té deu teles de ample y de llarch tres alnes y un palm.

Ítem, altra cortina de papalló de llens, usada, la qual té huys teles de ample y tres alnes, tres palms de llarch.

Ítem, altra cortina de papalló de llens, la qual té deu teles de ample y tres alnes y tres palms de llarch.

Ítem, altra cortina de papalló de llens, usada, lo qual té deu teles de ample y tres alnes tres palms de llarch.

Ítem, altra cortina de papalló de llens, usada, lo qual té deu teles de ample y tres alnes y mija de llarch.

Ítem, tres mantetes de papalló, les dos ab franjes de filet y la altra sense franja.

Ítem, un davantllit de fil em pua, ab franja *alrededor*, que té sis teles y de cayguda, una alna y mig palm.

Ítem, altre davantllit, ab huna llista de seda burella per baix, la qual té set alnes de llarch y dos palms y un quart de cayguda.

Ítem, dos tovallols de Orlanda, entretallades als caps.

Ítem, altra caixeta nomenada la «caixeta margitada», ab pany sens clau, dins la qual fonch atrobat un picheret gallonat de argent y lo peu trencat y una [fol. 31v^o.] conquesta vella, trencada y una cullereta, que tot pesa dos marchs, cinch onzes y tres quarts de argent.

Ítem, altra caixeta de noguer, giqueta, buyda.

Ítem, una vànova repuntada de mostres grosses.

Ítem, un coixí de tafatà carmesí vell, ab les vores de tafatà morat y uns floquets de seda blava.

Ítem, un pom de papalló de junch, cubert de tela, ab un scut de Centelles pintat.

Ítem, una post ab la figura de Nostra Senyora, ab lo Jesús al braç ambolicada ab una tovallola blanca, ab franja *alrededor*.

Ítem, un retaule de fusta de forma menor, ab dos mijes cubertes ab la imatge de Nostra Senyora ab lo Jesús al braç.

Ítem, un altre retaule de Nostra Senyora, encaixat ab lo Jesús al braç, cubert en bastiment de fusta.

Ítem, una imatge de la Verònica, pintada la una post.

Ítem, altra imatge de Sant Gerony, en una post.

Ítem, lo retrato o figura de l'Almirant Vell de Castella.

Ítem, dos mantetes de papalló de stamenya grossa, la una major que l'altra y la major és vella, ab flocadura de moltes colors y la altra no té franja y una pellisa nova, closa.

Ítem, altre cofre ferrat a modo de tomba, ab les mateixes armes, ab pany y clau, dins lo qual fonch atrobat un papalló de Orlanda, que té vint-y-una [fol. 32rº.] teles, ample, baix y stretes, dalt lo qual té tres alnes y mija de cayguda y dotze gayes, ab una franja de fil blanch.

Ítem, dos coixinets gichs, quadrats, de tafatà carmesí, guarnits de franja y tafatà morat *alrededor*, ab hun cordonet y flochs de seda blava.

Ítem, un cel de taravaca de fil empua, que tira *alrededor* dotze alnes y mija y tres tovalloles del mateix y franja de fil blanch *alrededor*, ab vions blanchs de cinch en cinch.

Ítem, una cortina de dita taravaca, ab quatre teles de ample y de llarch quatre alnes y mija ab franja de fil per la una parte.

Ítem, altra cortina de dita taravaca de la mateixa manera, uberta per mig.

Ítem, altra cortina de la mateixa manera, que té tres teles y mija de llarch, tres alnes y tres palms.

Ítem, una tovallola de la mateixa taravaca, que tira tretze alnes, tres palms y mig de llarch, ab franja de fil blanch a l'entorn y de un palm y mig de cayguda.

Ítem, un davantllit de fil empua, que té set alnes y un palm de llargària y cayguda y té sis teles.

Ítem, altre cel de taravaca de fil empua, ab vions blanchs de cinch en cinch, que té de vogi *alrededor* catorze alnes y té tres tovalloles cosides *alrededor*, ab franja en les caygudes de les tovalloles.

[fol. 32vº.]

Ítem, una cortina de cortinatge de fil empua, ab vions o faixes de fil blanch amples de hu en hu, que tira cinch alnes y un palm de cayguda y quatre alnes y tres palms de ample, la qual té tres teles y mija.

Ítem, altra cortina de la mateixa manera, la qual té cinch alnes y mij palm de llarch y de ample quatre alnes y tres teles y mija.

Ítem, altre cel de taravaca de fil empua, ab vions blanchs, de hu en hu,

quatre *alrededor*, una faixa de més de mig palm de llens, lo qual cel tira setze alnes, ab tres tovalloles a l'entorn del cel, cosides ab franja blanca a l'entorn.

Ítem, dos cortines de cortinatge de filet blanc, lligades a modo de papalló, ab cinch listes y vint-y-dos teles, les llistes de seda de grana y vions blancs, ab franjeta de grana y blanca a les caygudes y a la part davall, que tiren de llarch tres alnes y mija.

Ítem, una maneta de les mateixes teles de papalló, que té sis teles y sis listes del mateix, la qual té de cayguda una alna, ab franja del mateix *alrededor*.

Ítem, un davantllit de fil y seda usat, ab llistes de tafatà groch y vions negres, ab franjeta de seda groga y blanca.

Ítem, una capa de llombarda de drap de grana, ab sa capilla, ab tres faixetes de vellut negre *alrededor*.

Ítem, una vànova gran, prima, de Orlanda, que tira de llarch quatre alnes y tres palms y mig y de ample [fol. 33rº.] quatre alnes y mig palm.

Ítem, una altra vanova de Orlanda, gran, de mostres més grosses la qual té tres alnes dos palms y mig de ample y quatre alnes de llarch.

Ítem, altra vànova gran, de Orlanda, ab figures de medalles y tres alnes y mija de ample y tres alnes y tres palms y mig de llarch.

Ítem, una vànova molt sotil prima, la qual té dos alnes, tres palms y mig de llarch y dos alnes y mija de ample.

Ítem, una vànova de llens usada, tira de llarch tres alnes y tres palms y dos alnes y tres palms y mig de ample.

Ítem, altra vànova prima de mostres primes, que tira de llarch quatre alnes y un palm y ample quatre alnes.

Ítem, una vanoveta de criatura sotil.

Ítem, un lansom de teleria de dos teles y mija, tira tres alnes y mig palm de llarch y de ample dos palms y mig cada tela.

Ítem, altre lansom de teleria, de dos teles, de llarch tres alnes y mig palm y de ample dos alnes y palm y mig.

Ítem, altres dos lansom de teleria, de dos teles y mija, cascú, y tira cascú tres alnes y mig palm de llarch, deu palms y mig de ample.

Ítem, altre lansom de dos teles, tira de llarch tres alnes y mig palm y de ample dos alnes, palm y mig.

[fol. 33vº.]

Ítem, unes tovallles alamandesques, que tiren de llarch quatre alnes y un palm y de ample sis palms y mig quart.

Ítem, altres tovallles alamandesques, que tiren de llarch quatre alnes y tres palms y dos alnes, palm y mig de ample.

Ítem, altres tovallles alamandesques, que tiren de llarch tres alnes y de ample sis palms.

Ítem, en la porta del caragol, per hon se devalla als studis de les reixes: un pany, picaport y colp, ab sa clau; y dins los studis fonch atrobat lo següent:

Primo, un mig coffre vell pintat de vermell y or, ab pany de colp, sense clau y dins ell un capot de grana, ab ses mànegues, guarnit de dos fluixes de vellut carmesí.

Ítem, un *sombrero* de tafatà, ab tres flochs y cordó.

Ítem, dos delanteres de tafatà negre.

Ítem, una saboyana de chamellot negre sense aygües.

Ítem, una delantera de setí negre, ab una faixa ampla de vellut negre.

Ítem, una delantera de setí tenat, ab verduchs de vellut tenat, forrada de tela tenada.

Ítem, un mantehuet de saya de seda negra, *sensillo*.

Ítem, altre *sombrero* de tafatà negre, ab cinch flochs.

Ítem, una mantellina de vellut negre, forrada [fol. 34rº.] de tafatà negre.

Ítem, una saboyana de tafatà sensilla.

Ítem, una saboyana frissada, negra, plana.

Ítem, un manacort de fusta envernissat de negre a la part de fora y de dins pintat de or y blau, ab ses teles y cordes per a sonar.

Ítem, una caixa plana, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat: cinch cortines de cortinatge de filet, ab vions blanchs, de tres teles cada huna y tres alnes de llarch, ab ses tovalloles del mateix y tot son compliment de cortinatge.

Ítem, dos pessas de torcaboques casolans, ab scats menuts o pallolat, que tiren tres alnes de llarch cada una.

Ítem, una vànova prima, que era del llit de Sa Senyoria.

Ítem, quatre dotzenes de torcaboques alamanquesques, de forma gran.

Ítem, cinch tovalloles de Orlanda, obrades de seda negra, y una obrada de seda de grana que totes són sis.

Ítem, quatre tovalloles de Orlanda, desfilades, ab franjeta a l'entorn.

Ítem, una conqueta de argent, que pesa dos marchs y sis onzes.

Ítem, deu tovalles alamanquesques, que les cinch tiren tres alnes de llarch cada una y les altres cinch tiren cinch alnes de llarch cada huna.

Ítem, sis coxineres de Orlanda, obrades de seda negra.

Ítem, nou camisses de Orlanda planes de home.

[fol. 34vº.]

Ítem, un cofre ferrat, ab pany y clau, dins lo qual fonch atrobat: tres cortines de papalló de Orlanda, ab cinch llistes de seda negra en cada una y tira cada huna de llarch tres alnes.

Ítem, un capell de Orlanda, ab trenta quatre pesetes de or de martell, ab uns canonets atsabeja entre pesa y pesa.

Ítem, una mantellina de setí negre de mostres, sensilla.

Ítem, dos mànegues de domàs negre, ab un bote en la una, forrades de tela negra.

Ítem, una saboyana de *telilla* de seda verda.

Ítem, dos mànegues de setí blau, seguides totes acoltellades ab sos manguits del mateix.

Ítem, una mantellina de tafatà negre.

Ítem, dos mànegues seguides de setí negre.

Ítem, dos mànegues seguides de setí blanch.

Ítem, un coxí de setí carmesí, forrat de tela vermella, ab quatre flochs de seda de grana, ab una trena a l'entorn de seda de grana y fil de or.

Ítem, dos papallons, lo hu de cortina y lo altre de llens plans, ab sos compliments de mantetes y lo demás.

Y per ser hora molt tarda per lo dit mossén Gaspar Tamarit, per al present, fonch sobreseyt en la continuació del dit inventari fins al dia següent, protestant que temps algú no li precórrega en fer e continuar dit inventari, foren fetes les dites coses en la dita vila de Oliva en la dessús dita casa eo *palacio* a vint-y-dos dies del mes de nohembre any [fol. 35rº.] de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist mil cinch-cents cinquanta se+nyal de mi, Gaspar Tamarit, dessús dit, qui les dites coses otorgue e ferme a les quals e totes les dites coses foren presents per testimonis los magnífichs Jaume Johan Solivera y mossén Nofre Trestull, generosos criats de la casa de la molt Ilustre Senyora Comtesa de Oliva, habitants de la dita vila de Oliva.

Deinde vero die intitulata vicesima septima dicti mensis novembris anno a Nativitate Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo lo dit mossén Gaspar Tamarit, en dit nom de procurador de la dita Il.lustríssima Senyoria, Comtesa de Oliva, continuant dit inventari dels dits béns atrobats recahents en dita herència del dit il.lustríssim Senyor Comte de Oliva, confessa haver trobat en la recambra y recaure en béns de dita herència los béns e coses infrasegüents:

Primo, en dita recambra, fonch atrobada una caixa plana de camí fesa al costat, ab un pany desclavat y baldira sense clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, un punyal, ab tres caches negres de banya, ab bayna de vellut negre.

Ítem, unes mànegues de malla jaserina.

Ítem, una falda de malla jaserina guarnida de vellut negre.

Ítem, uns saragüells de malla jaserina guarnits de vellut negre.

Ítem, dos gorjals de malla, lo hu forrat de vellut carmesí y lo altre de setí morat.

Ítem, dos guants de malla forrats de cuyro.

[fol. 35vº.]

Ítem, una celada de ferro, ab sa funda de cuyro.

Ítem, una bavera de ferro.

Ítem, unes cleves sinxots y manoples de ferro.

Ítem, una cervellera de ferro.

Ítem, dos aches de armes, la una daurada y guarnida, lo mànech de vellut

carmesí y la altra blanca.

Ítem, una cuera de malla guarnida de vellut negre y forrada de setí negre vell.

Ítem, un cos de gipó de setí negre, vell.

Ítem, quatre cosos repuntats de tela blanca de gipons, sense mànegues.

Ítem, uns cuixots de calces de drap negre, forrades de tafatà negre a faixes de vellut negre, guarnides ab presets de or.

Ítem, tres olles de calces de llens y la una forrada de friseta blanca.

Ítem, unes mànegues de drap vermell, forrades de friseta blanca.

Ítem, una barjuleta obrada de seda, ab dos flochs de seda de grana.

Ítem, una bosa de vellut negre.

Ítem, una clocha de dol de drap negre, ab son capiró dins una funda de tela blanca de cànem.

Ítem, unes çabates de cuyro, cubertes de malla .

Ítem, una falda de sella gineta, la mitat de setí [fol. 36rº.] carmesí y la altra mitat de vellut carmesí.

Ítem, dos baynes de vellut negre, velles.

Ítem, un flasquet de banya, ab guarnició de vellut sense cadenetes.

Ítem, un calcer de drap negre, ab botons de dalt a bax.

Ítem, una tela per a damunt la roba de dita caixa, ab vetes blanques als costats.

Ítem, altra caixa en llanda vella, fonch atrobada lo roba següent:

Ítem, quatre parells de streberes de la gineta, los tres parells de montames y lo hun parell blanques.

Ítem, un parell de streps de mula de *coure*, daurats.

Ítem, quatre boles de mula y dos esperons de paleta, tot daurat.

Ítem, una martesa de cuyro, ab son cordó, obrada de seda de colors, ab sos ferros.

Ítem, una banya d'espasa de vellut pardo.

Ítem, unes cabeçades de la gineta, smaltades.

Ítem, dos parells de açicats grans, daurats y smaltats.

Ítem, unes cabeçades de vellut negre de la stradiota, ab guarnició daurada, velles.

Ítem, un petral de vellut carmesí ab sos caps.

Ítem, dos streps de mula daurats, ab ascolls de vellut negre.

Ítem, dos spases de les antigues morisques, ab ses banyes y la una ab dos borles de seda de grana y al altra de ab una borla ab sos scuts despaig y són [fol. 36vº.] per a jugar a canyes.

Ítem, una fuleta rata de seda blanca.

Ítem, uns esperons de la stradiota daurats, ab cordons de seda.

Ítem, un caparasó de vellut carmesí, ab faixes de brocat.

Ítem, una muchilla de vellut negre, vella.

Ítem, una cuberta de sella guarnida, obra de seda de colors.
 Ítem, tres arriates de selles de seda per a la gineta.
 Ítem, dos borles de punyal la una de seda blava y la altra de seda de grana.
 Ítem, quatre borles de adarga de seda de grana.
 Ítem, tres encalades les dos de seda de grana y la una de seda blanca.
 Ítem, sis caps de pitral de seda de grana.
 Ítem, dos frontals de seda de grana.
 Ítem, una bosa de cuyro obrada de or, ab dos flochs de seda de grana.
 Ítem, un parell de estreps de argent, ab sos assiots, de vellut negre.
 Ítem, unes calces de llens, la tela forrada de blanqueta.
 Ítem, una clau de escopeta de pedrenyal.
 Ítem, tres caparaçons o cubertes de seda de mula de vellut negre, velles.
 Ítem, unes cabeçades, pitral, falses, regnes y gropera[fol. 37rº.] de mula de vellut tencat, guarnit ab franja de fil de argent y pessés estanyades.
 Ítem, unes singles de mula de vellut naranjat.
 Ítem, unes arritranques y pitral de mula, de vellut naranjat
 Ítem, unes arritranques y pitral de mula, de vellut negre tot vell.
 Ítem, cinch parells de sabates franceses, los tres parells de vellut negre y lo hun parell de vellut blanch y lo altre de cuyro envesat, velles.
 Ítem, tres parells de sabates espanyoles, de vellut negre, velles.
 Ítem, dos grillons gichs o sposes de ferro.
 Ítem, dos mascles de grillons de ferro, en cada hu una manilla, ab sos perns.
 Ítem, una serreta de ferro, ab bastiment de fusta, trencat.
 Ítem, una viola gran, sense cordes, ab sa funda de fusta.
 Ítem, una cadira de fusta de corrioles, ab una corriola y una scaleta de fusta, ab quatre scalons.
 Ítem, dos enserats ab sos bastiments.
 Ítem, una anella de porta, stanyada.
 Ítem, un *sombrero* de feltre blanch, ab una veta de tafatà blanch y dos *sombreros* de palla de *senteno*.
 Ítem, un sayo de brocat de tresaltos, sense mànegues, ab sa porta, forrat de friseta blanca, ab huna faixa de setí groch de part de dins.
 [fol. 37vº.]
 Ítem, sinch barretes monteres les tres de *telilla* de *monte*, la huna de vellut *pardillo* y la altra de drap *pardillo* y la altra de drap *pardillo* ab una capsa.
 Ítem, una guarnició de mula, ço es, cabeçades falses. regnes, spitral y arritranques, tot de brocat, ab franja de fil de argent.
 Ítem, unes cuyrases cubertes de vellut carmesí, ab clavaso daurada.
 Ítem, cinch fundes de tela blanca.
 Ítem, tres fundes de tela blanca, clavades les dos en la paret y la huna en una post hon stan los llibres.
 Ítem, una capsa de gorres, guarnida de cuyro negre.

Ítem, tres capsas blanques de gorres, dins la huna de les quals hi ha quatre gorres de dol, dos de drap y dos de saya.

Ítem, una funda de alcabús, cubert de vellut negre, vell.

Ítem, una barjoleta vella de *monte*, dins ella un brasilet de cuyro.

Ítem, en una post que stà en la paret, foren atrobats los llibres següents:

Ítem, un llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí intitulat *Claudi Ptolomei viri Alexandrini*.

Ítem, un llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Egriomasus Seraphisi Sancti Bonaventurae*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de fusta, intitulat *Decretum Gratiani*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes [fol. 38r°.] de pergamí, intitulat *Prima Pars Guillermi Parissiensis*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Adagiorum obres*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de fusta, intitulat *Les Decades de Titu Livio*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Postilles Majors*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes pergamí, intitulat *Pauli Oratii*.

Ítem, altre llibre gich, ab cubertes de pergamí de emprempta, intitulat *Inquiridión de los Tiempos*.

Ítem, altre llibre de emprempta, intitulat *Summa de Geographía*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Diogenis*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de fusta, cuberta de cuyro tenat, ab los tancadors de argent, intitulat *De Nominibus Virum Romanorum*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de cuyro tenat, intitulat *Theologal de Metafísica*.

Ítem, altre llibre de cartes de pergamí, scrit de mà, ab cubertes de fusta, de Mosén Ausiàs March.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *La Quarta Real Action de Fernan Cortes*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, [fol. 38v°.] intitulat *Colloquium Francisci Desii*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de cuyro blau, intitulat *Spejo de Consciencia*.

Ítem, altre llibre de emprempta, intitulat *Epianni Alexandrini*, ab cubertes de fusta.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Triumphus de Petrarca*.

Ítem, altre llibre de emprempta, ab cubertes de pergamí, intitulat *la Primera Part de la Corònica de València*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab les vores daurades y les cubertes de cuyro blau, intitulat *Orlando Furioso*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper de straça, intitulat *Epistole Evangelii*.

Ítem, altre llibre escrit de mà, ab cubertes de cuyro vayo, ab vetes de seda verda, intitulat *Del Cavallero*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Tragedia Lachrimosa*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Andrea Alsiati*.

Ítem, altre llibre de pergamí, escrit de mà, ab cuertes de fusta cremades, intitulat *Arali Numeanarcissorum*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper de straça, intitulat *Comedia de Misser Ludovico Aristo*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Vallo Libio*.

Ítem, altre llibre de empremta, sense cubertes, intitulat *Espejo de Necessios*.

Ítem, altre llibre, de ma escrit, ab cuberts de fusta inti[fol. 39rº.]tulat *Les Lohors que es costumen de dir*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de cuyro tenat, intitulat *Psaltiri de Sent Bonaventura*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Licinirii Hieronymi*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper de straça, intitulat *Notomia de Amore*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper de straça, intitulat *Gloria de Amore*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Los Dotze Triumphos alias los Dotze Apòstols*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Antoni Nebrissensis*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Aurii Augustini*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes cuyro tenat, intitulat *Lo Cortesano*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Librorum Francisci Petrarque*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Joannes Grisostomi*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta, forrades de cuyro tenat y vetes de seda verda, intitulat *Apostematam Opus*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de cuyro fusta, forrades de cuyro tenat ab tres tancadors, intitulat *Praeclarissima et Instimabilis Doctrinae*

Divi Agustini Opera.

[fol. 39vº.]

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Apologia in Deffensione Virorum.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades fins al mig de cuyro tenat, intitulat *Meditationes Divi Augustini.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Les Obres de Boscán.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Poliamea.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Triumphus Petrarque.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de cuyro argentat forrades de cuyro blau scrit, intitulat *Seraphini.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Meditationes Divi Augustini.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Arte para fructuosamente hoyr Misa.*

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, que es la epistola que féu micer Garcia de Truchillo al il.lustre Señor Don Pedro Centelles.

Ítem, una tela de seda blanca de cortinatge, ab sis listes obrades de grana y blanch, té sis teles y sis alnes y mija, poch més o menys, de llargària.

Ítem, una caixa plana de camí, sense pany ni clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, una guarnició de cavall a la brida, de vellut negre.

Ítem, un relotge que.s diu despertador, ab ses pessés, [Fol. 40rº.] ab sa campaneta y contrapesos dins una capsa de fusta plana.

Ítem, altra capseta redona, ab hun peset per a pesar or, ab cordonets de seda verda, ab vint-y-una pesa de pesals, entre grans y giques.

Ítem, un coxí de vellut tenat vell, a la una part, y a la altra part de setí negre esqueixat als cantons y dins ple de llana.

Ítem, altra caixa plana de camí, sense pany ni clau, forrada de tela blanca, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, un tros de blanqueta, ab trocets de drap de grana y altres trossets de draps y stamenya y talladures de pell.

Ítem, sis peses de samoy blanch.

Ítem, faset usat de drap rosat sense mànegues, de llens.

Ítem, dos mànegues de stamenya rosada, forrades de llens.

Ítem, tres parells de mijes calces de drap negre.

Ítem, un cos y mànegues llevades de gipó de setí groch, forrat de cotonina blanca.

Ítem, unes mànegues de llens de gipó vanovat.

Ítem, unes mànegues de gipó de canicú negre.
Ítem, unes mànegues de gipó de canicú negre.
Ítem, un cos de gipó de canicú negre, forrat de tela blanca y unes mànegues rosades de drap, forrades de llens, ligades en dit cos, ab tiretes.
Ítem, unes mànegues de setí negre, forrades de friseta usades.
[Foll. 40vº.]
Ítem, unes mànegues de tafatà negre, forrades de friseta rosada.
Ítem, altres mànegues de setí negre, obrades de vions o vies de seda negra, forrades de tela blanca.
Ítem, altres tres mànegues de tafatà negre, velles, forrades de llens.
Ítem, una
de vellut tenat forrada de fustany burell, ab passamà de seda naranjada, sense mànegues.
Ítem, un fasset de drap encarnat, ab mansanetes.
Ítem, sis barrets de *telilla de monte* y dos de vellut negre, forrats tots sis de llens.
Ítem, una montera de vellut pardo, forrada de tela parda.
Ítem, unes miches calces de friseta blava.
Ítem, uns cuixots de setí negre, forrat de tela blanca.
Ítem, uns cuixots de vellut naranjat vells, forrats de llens.
Ítem, unes mànegues de setí negre velles esquixades, forrades de tela blanca.
Ítem, uns saragüells curts, a modo de bragues, de tafatà negre.
Ítem, una cuera de tafatà negre, forrada de drap rosat.
Ítem, unes mànegues de setí pardo, forrades de tela blanca.
Ítem, altres dos mànegues de setí negre, forrades de llens blanch.
Ítem, quatre mànegues de drap rosat, usades les [fol. 41rº.] dos, forrades a les boques de tafatà negre.
Ítem, un fasset de friseta blanca forrat de llens linestat y una genollera de llana de agulla, forrada de llens.
Ítem, dos parells de calçons de *monte* de drap vionats de vert y burell y no són acabats de cosir.
Ítem, un tros de tela per a damunt la roba.
Ítem, una caixa de camí, ferrada, ab son pany y clau, en la qual fonch atrobat lo següent:
Ítem, unes sabates de vellut planes noves.
Ítem, unes mijes calces de seda negra, de agulla.
Ítem, tres palms de stamena groga.
Ítem, uns saragüells de tafatà negre, forrats de tela negra.
Ítem, una bosa de cuyro negre cuberta de franja y guarnició de fil de or y seda negra.
Ítem, un sayo de setí negre sense mànegues enbotonat, forrat de drap rosat.
Ítem, un papafigo de tafatà negre, forrat de llens blanch..

Ítem, una roba llarga de estat de *telilla* de *monte* blava, ab sos alamars.

Ítem, una roba de estat de girasol blau y vermell. ab sos alamars.

Ítem, altra roba de estat de tafatà negre, ab una faixa del mateix al derredor picada.

Ítem, altra roba de estat negre de setí negre, ab dos faixes amples de vellut negre, afforrada tota de vellut negre, ab sos alamars.

[Foll. 41v°.]

Ítem, un sayo de setí negre, ab dos faixes de vellut negre, forrat de friseta negra, ab ses mànegues

Ítem, altra roba de estat de setí negre plana, ab sos alamars.

Ítem, dos parells de spardenyes de cànem, noves.

Ítem, una gonelleta de stamenya de grana, forrada de llistes blanques.

Ítem, una calsa de tafatà negre, envetada de dalt a baix, aforrada de tela negra.

Ítem, altra roba de estat de *telilla* de *monte*, ab sos alamars, de seda verda.

Ítem, dos calsons de la mateixa *telilla*, embotonats.

Ítem, una capsa, dins la qual hi ha tres gorres redones, les dos cubertes de cànem negre y la altra de vellut negre.

Ítem, dins una capsa puntiaguda, un papafigo y montera, tot junt, de vellut *pardillo*, forrat de tafatà *pardillo*.

Ítem, dos barrets de tafatà negre tallats y per cosir, ab sos enforros de llens y de friseta.

Ítem, un barretet de tafatà negre, forrat de llens.

Ítem, sis palms, poch més o menys, de roa.

Ítem, tres parells de calces de grana de agulla y una tela de cànem per a cobrir les dites coses, envetada.

Ítem, altra caixa de camí, ferrada ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, una bosa de cuyro, ab dos bosichs, dins la qual fonch atrobat uns moles per a fer pilotes de [fol. 42r°.] mosquets y moltes pilotes de plom.

Ítem, un *flasquillo* de alcabús.

Ítem, unes gafes de ballesta reglonera.

Ítem, dins un saquet de tela, uns molles per a fer pilotes de mosquet y moltes pilotes de plom.

Ítem, un flascó de alcabús.

Ítem, unes plantofes de drap de *monte*, forrades de drap vermell.

Ítem, unes spadanyes de cuyro.

Ítem, dos mijes calces de drap de *monte* y en dret del genoll, la huna forrada de pell de buytre.

Ítem, un sayo de drap de *monte* verguejat de verd y *pardillo*, embotonat y forrat de friseta verda, ab hun poch de vellut.

Ítem, unes calces de drap negre, forrades la tela de blanqueta y llens blanch.

- Ítem, dos mijes calces de drap vert.
- Ítem, altres dos calces de stamenya *pardilla*.
- Ítem, tres mijes calces de drap de *monte*.
- Ítem, un carcaix buit de cuyro bayo.
- Ítem, dos scuts de cuyro blanch per a *monte* y una corretja.
- Ítem, una capseta ab tres ungles de àguila.
- Ítem, dos palms en quadro d'estamenya *pardilla*.
- Ítem, un tros de drap de *monte* que són tres alnes y un palm.
- Ítem, una clau de parar scopetes de pedrenyal.
- [Foll. 42v°.]
- Ítem, un saquet de tela ab hun cadenet y clau de bayoleta.
- Ítem, dos fundes de cuyro negre per a alcabusos.
- Ítem, altra caixa plana de camí ab son pany y clau forrada de part de dins de tela blanca, dins la qual fonch atrobat lo següent:
- Ítem, un cos de gipó sense mànegues de setí negre, forrat de tela blanca, enbotonat.
- Ítem, tres parells de spardenyes d'espert primes, ab jareta de cànem.
- Ítem, un parell de plantofes de drap negre de *monte*, forrades de drap de grana.
- Ítem, dos pells de buytre, forrades de llens blanch.
- Ítem, uns cuyxots de vellut negre, forrats de llens blanch.
- Ítem, dos mijes calces de agulla de llana negra, velles.
- Ítem, una pell blanca de chamoy
- Ítem, unes mànegues de gipó de setí negre, forrades de llens.
- Ítem, unes calces dos cuixots de tafatà y les mijes de agulla de llana negra, forrada la olla de llens.
- Ítem, un sayo de tela de *monte* ab mànegues, forrades de friseta blanca y embotonat.
- Ítem, una sayo de tafatà negre sense mànegues, forrat de fustany *pardillo*.
- Ítem, un sayo de cuyro blanch, ab una faixa de vellut negre, enbotonat y forrat de drap rosat y llana o cotó, de dins sense mànegues.
- Ítem, un sayo de tafatà negre sense mànegues, ab brahons y una faixa del mateix tafatà picada a l'entorn, forrat de fustany negre.
- [Foll. 43r°.]
- Ítem, un tros de tela blanca per a cobrir lo que stà en dita caixa.
- Ítem, una caixa a modo de tumba, fonch atrobada la roba següent:
- Ítem, una cadira feta a peses per a la barca, ab guarnició de vellut vert y clavassó daurada, flanja y flocadura de seda verda, ab fundes de friseta verda.
- Ítem, una borracheta de cuyro, cuberta de setí vert, ab lo brocal de argent sobre cap y cadena de argent, ab cordons de seda verda y funda de tela verda.
- Ítem, altra borracheta de cuyro, cuberta de setí vert, ab sos cordons de seda verda sense brocal.

Ítem, tres mol.les de reglons del porch y hu de ballesta reglonera.

Ítem, dos colles de mula de argent.

Ítem, una roba de stat de *telilla de monte*, sense forrar.

Ítem, un capotí de *telilla de monte*, ab vetes de filadís vert, lo collar y capilla forrat de tafatà vert.

Ítem, una roba de stat de saya negra, ab vetes de seda negra.

Ítem, una roba de estat de domàs negre, ab dos faixes de vellut negre, ab set alamars de seda negra.

Ítem, un capot de drap de *monte* fardajat ab junquet de vellut vert en lo collar y dotze alamars de seda *pardilla*.

Ítem, un sayo del mateix drap y color y davant, ab vellut vert y mansanetes de seda verda, forrat de [fol. 43v°.] tela verda.

Ítem, altra roba de stat del mateix drap, forrat lo collar de tafatà vert ab dotze alamars de seda verda.

Ítem, uns calsons ab traveta del mateix drap, embotonats.

Ítem, altres calsons de drap vert forrats del mateix, fets de la mateixa manera, ab botons.

Ítem, unes calces saragüells de stamenya borrella, ab martingala y traveta, forrades totes de pell.

Ítem, una guera de setí borell enbotonada, forrada de drap rosat.

Ítem, una olla de calces de tafatà negre vella y forrada de llens.

Ítem, un capot de drap *pardillo* scur ab junquet de vellut de la mateixa color, ab dotze alamars de seda de la mateixa color y lo collar forrat de vellut de la ja dita color.

Ítem, un scut de cuyro de peix marí, de cuyro blau y una bosa, en dit scut del dit cuyro, forrada de dins de tela de seda vermella, cordons y passamà de seda blava, dins la qual hi ha una triaguera de argent ab una cadeneta y sobre caps y ferros de argent.

Ítem, dos parells de plantofes de vellut negre, forrades de drap vermell les dos y les altres de cuyro banch.

Ítem, un capot de drap *pardillo* que s diu «*pardillo dels frares*», ab lo collar forrat de setí *pardillo* y passamà entorn de seda *pardilla* y dotze alamars de la mateixa seda.

Ítem, un capotí viscahí del mateix drap forrada [fol. 44r°.] la capilla de setí *pardillo*.

Ítem, un sayo del mateix drap, embotonat y forrat de fuseta *pardilla* scura.

Ítem, quatre parells de sabates del mateix drap, forrades de fustany negre.

Ítem, quatre monteres del mateix drap, dos cosides y les dos per coşir.

Ítem, dos calsons del mateix drap.

Ítem, una casaca del mateix drap, embotonada y uberta per lo costat, forrada de fuseta morada y lo collar de setí *pardillo*.

Ítem, una cuera del mateix drap, ab mànegues llevades sis embotonada y

forrada de fuseta negra ab una faixa del mateix drap.

Ítem, dos cadires guarnides de vellut carmesí, ab franja y flocadura de seda de grana y fil de or, ab la clavasó daurada, la una no té franja en lo setí al de part darrere.

Ítem, una cadira, guarnida de vellut vert, ab la flocadura de seda verda y fil de or ab la clavasó daurada.

Ítem, deu cuyraynes ab ses scanelles, les nou cubertes de chamoy blanch y les unes cubertes de tenat.

Ítem, sis flascos grans y set gichs.

Ítem, deu alcabusos ab sos rascadors y huyt mol.les de ferro per a fer pedres.

Ítem, altre alcabús envernissat, ab clau de colp, lo qual és larch.

Ítem, dotze pertesanes, ab sos ferros daurats, a flochs de seda de colors.

[Foll. 44vº.]

Ítem, un bastó per a llanser y una canya fer larch.

Ítem, unes cuyrasses molt velles, cubertes de cuyro vermell.

Ítem, una caixeta plana de mija alna de ample y sis palms de llarch, dins la qual fonch atrobat: una cadira per a la bova plegada, forrada de vellut vert y franja de seda verda, ab clavasó daurada, ab cuberta de enserat y pany sense clau en dita caixeta.

Ítem, un cobritaula de drap vert que té dos alnes de llarch.

Ítem, una manteta de cuyro negre de flor per a portar roba, ab son pany y cadenat sense clau y dins ella dos fundes de arcabús de cuyro de flor negre.

Ítem, unes alforgetes de cuyro blanch, ab ses cadenetes y pany sense clau.

Ítem, una tela vermella per a sòl de dita caixa.

Ítem, un carcaix de fusta cubert de cuyro verd, ab una manilla de permig daurada, ab hun ganget per a penchar en la sinta, ab hun scut de Centelles, ab cordons de seda verda.

Ítem, dos parells de mijes calces de stamenya negra, lo hun parell més primes que lo altre.

Ítem, dos calces de blanqueta largues de dalt a baix.

Ítem, una forqueta de ferro, lo brocal y la forqueta de fusta, la qual és per a posar lo bras quant se tira ab alcabús o ab ballesta.

Ítem, dos cuixots de calces de cuyro blanch, lo hu ab faixes de setí negre y lo altre ab faixes de saya de seda negra.

Ítem, una olla de saragüells de stamenya vermella forrada de claus, ab trena de seda vermella.

[Foll. 45rº.]

Ítem un cuixot de tafatà *pardillo* forrat de pell de llop o de rabosa.

Ítem, un facet de grana, sense mànegues, forrat de fustany de meseleta vermella.

Ítem, un parell de sabates y un parell de plantofes de soles envesades y un parell de peuchs de drap vert.

- Ítem, una bosa de vellut negre, forrada de drap vert.
- Ítem, un mantell de girasol blau y grana de jamellot, sense aygües.
- Ítem una roba de stat de *telilla* de seda negra y verda, forrada de pell negra.
- Ítem, un capot de drap negre ab hun passamà de seda negra entorn.
- Ítem, dos genolleres de tafatà negre forrades de llens y entre lo llens y tafatà forrades de blanqueta.
- Ítem, un basí de *coure* y una olleta de *coure* dins una caixeta ferrada.
- Ítem, cinch coixins de setí negre plans de fluixell.
- Ítem, tres canyes de peixcar a peses, unes dins altres.
- Ítem, un animallet de argent, ab sa funda de drap *pardillo*.
- Ítem, altra caixa plana de camí, ab pany y clau, y dins ella stà feta ab tres traveseres, lo hu llarch y dos curts, dins lo qual fonch atrobat lo següent:
- Ítem, set facets de llens sense mànegues, censilles, ab gafets.
- Ítem, cinch fasets de llens, forrats del mateix, ab mànegues llavadises y gafets.
- [Foll. 45vº.]
- Ítem, dos fasets de cotonina blanca ab ses mànegues sensilles.
- Ítem, dos parells de mànegues de gipó de llens censillet.
- Ítem, dos facets de stamenya blanca forrats de llens ab ses mànegues.
- Ítem, sis parells de mijes calces de agulla, ab peals.
- Ítem, dos parells ab la mateixa manera, ab traveta.
- Ítem, sis parells de peuchs de blanqueta de drap de *monte* y de stamenya *pardilla*, afforats de llens.
- Ítem, quatre parells de calcetes de llens, lo hun parell ab traveta y les altres ab peals y dos parells de mànegues de fasset de blanqueta.
- Ítem, dos mijes calces de stamenya *pardilla*, ab traveta.
- Ítem, quinze genolleres de llens, algunes forrades del mateix.
- Ítem, quatre genolleres de blanqueta, forrades de llens y cinch genolleres de llana de agulla, algunes forrades de llens.
- Ítem, un barretet de llana, *sencillo*.
- Ítem, quatre barrets redons de blanqueta, forrats de llens.
- Ítem, tres barrets de stamenya blanca, forrats de llens.
- Ítem, dos barrets de galteres de seda *pardilla* de agulla y un barret de tafatà redó, forrat de llens.
- Ítem, dos barrets de galteres, lo hu de setí *pardillo* y lo altre de setí negre, forrat de llens.
- Ítem, un papafigo forrat de llens de setí *pardillo*, [Foll. 46rº.] ab son barbot forrat de llens.
- Ítem, dos gorres redones. la huna de llana y la altra de seda, cubertes de vellut de seda negra.
- Ítem, dos pentinadors de llens, ab la franja entorn y sis tocados de Orlanda.
- Ítem, set coixins de fluixell.

Ítem, tres tovalloles de llens, per a donar aygua, ab sa franja blanca entorn.
Ítem, una bosa de vellut vert y dins ella un stoig de pintes per a camí, cubert de cuyro vermell, de flor daurat en algunes parts, ab sos cordons de seda verda, ab una pinta gran y altra gica y un spill ab hun cordó y floch de seda verda quatre rahors y dos tisoires y un neteja-orelles de os.

Ítem, dos barretets de tafatà negre, forrats de llens lo hu ab galteres y lo altre redó y dos pintes per a la barba.

Ítem, dos senyideros de tafatà, la hu negre y l'altre *pardillo*.

Ítem, una scopeta llarga, envernissada, ab sa clau de colp en sa funda de cuyro de flor vella, la qual scopeta se diu «francesa».

Ítem, un arcabús, que.s diu «francés», de pedrenyal, obrats sos aparells, ço és, flasco *flasquillo* negre, bosa de cuyro ab fillia, *sacapelotas* y netejador ab dos gallets y mol.les.

Ítem, una capsa gran, dins la quan fonch attobat una viola gran, encordada y un biscant sense cordes.

Ítem, dos mosquets de ferro, lo hu envernissat de tenat y lo altre de negre, ab una *forquita* ab sa cade[Fol. 46v°.]neta de ferro.

Ítem, una ballesta reglonera ab corda y anou sense gafes.

Ítem, tres escalfadors per a scalfar lo llit, vells.

Ítem, sis vares de llansa sense ferros de dos alnes de llarch poch més, sense ferros.

Ítem, una caixeta ferrada, cuberta de cuyro negre, forrada de part de dins de tela verda clavada ab tagetes daurades, dins la qual hi ha un alcabús gran, lo qual té més de quatre palms de alna de llarch, ab sa clau de pedrenyal ab tots sos aparells en dos boses de cuyro.

Ítem, altre arcabús francés que té més de quatre palms de alna de llargària, ab sa clau de pedrenyal y hun gallet ab tots sos aparells en dos bosses de cuyro.

Ítem, un flasco gran, ferrat de cuyro negre ab sa guarnició de ferro.

Ítem, altre flasco de fusta, ab sa guarnició de ferro.

Ítem, un *flasquillo* redó de banya, ab guarnició de ferro.

Ítem, altre *flasquillo* de banya, llarch, ab sa guarnició de ferro.

Ítem, altra caixeta de la mateixa manera, ab pany y clau, dins la qual stà lo alcabús que era de l'emperador y així la clau com lo canó és tot daurat, ab sa clau de pedrenyal y gallet ab tots sos aparells dins una bosa de cuyro.

Ítem, un alcabús gich francés, ab sa clau de meja y pedrenyal ab tots sos aparells en una bosa de cuyro.

Ítem, una bosa de vellut negre, en la qual stan dos càrregues [Foll. 47r°.] daurades per a carregar lo alcabús.

Ítem, una càrrega feta de argent plana; a la una part carrega de la pólvora ab son tapador y a la altra part de priota ab son tapador y un mall.

Ítem, una bosa blanca, en la qual stan dos gallets y dos rodes de clau de

pedrenyal.

Ítem, un flasco gran, guarnit de cuyro negre.

Ítem, altre flasco de fusta.

Ítem, altra caixa de la mateixa manera forrada de fusta verda en la qual hy ha quatre archs de fusta de Venècia.

Ítem, un saquet de llens blanch, dins lo qual hi ha una reglonera de vellut *pardillo*, ab un scut de Parcha, ab la sivella y caps daurats.

Ítem, una altra reglonera de cuyro vert y lo scut de cuyro verd y la sevilla y cap de ferro envernizat de negre.

Ítem, dos guants de cabrit de tirar a blanch.

Ítem, un flasco de banya de servo obrat de fullarges, de fora en lo qual hy ha flasco y *flasquillo* tot junt, ab ses guarnicions, ab una trena de seda *pardilla* de fil de or.

Ítem, un flasco guarnit de vellut *pardillo*, tot guarnit de ferro obrat, ab un cordó gros de seda, ab un botó ab sis masanetes.

Ítem, un saquet de tela verda, ab cordons de filadís vert, en lo qual hy ha un stoig de cuyro vert ab cordons y flochs de filadís verts, lo qual se tanca, ab un cadenat daurat ab sa clau, en lo qual hi ha un *flas*[Fol. 47v°.]*co* fet ab pesses de banya de servo y de cabritillo guarnit a la llarga de guarnició de ferro daurat y lo brocal y moll de ferro daurat y axí mateix lo cap davall lo caragol, lo qual dóna la càrrega justa y resta carregat, ab unes trenes de seda verda.

Ítem, altre stoig més gich de cuyro vert, ab hun cadenat y clau daurat y una balesta també daurada, ab huns cordons de filadís vert, en lo qual hi ha un *flasquillo* de polvorí de una banya de cabra montesa, gaurnit de ferro, ab un cap y a l'altre, daurades les pesses y lo moll que dóna a lo polvorí no dóna més del que ha menester lo fogó y resta tots temps carregat y a l'altre cap hun cargol per a posar lo polvorí, ab una trena y cordons de seda verda.

Ítem, un saquet de tela blanca, en lo qual hi ha un *flasquillo* de polvorí que és una serena de or y lo moll a manera de draguet, ab ses aletes també de or y lo mollet de davall lo moll del *flasquillo* de aser.

Ítem, un alcabús, ab una clau de pedrenyal, ab son gallet y la vaqueta, posat en una funda de cuyro de vaqueta, posat en una funda de cuyro de vaqueta que.s tanca, ab son cordonet y clau.

Ítem, una bosa de cuyro de servo, ab pèl, en la qual hy ha una mida o càrrega de llautó, ab son tapador y hun altre gallet y tot lo adrés de dit alcabús.

Ítem, un *flasquillo* cubert de cuyro negre.

Ítem, una scopeta llarga de mecha, ab clau de colp, ab tot son adrés en una funda de cuyro negre.

Ítem, una caixa de fusta blanca, ab pany y dos voltes y sa clau, dins la qual hi ha una funda de alcabús, [Fol. 48r°.] feta de dos pells de servo y cabra montesa, ab cordons de seda burella posada dins una funda de tela blanca.

Ítem, una *cuchillera de monte*, cuberta de pell de servo, en la qual hi ha dos

gavinets, ab les caches de la banya de servo y un punchó y llima, tot en una pesa, ab les caches de la banya de servo y unes tisores, ab un cordó de seda *pardilla* y un botó.

Ítem, altra cuchillera més gica, cuberta de pell de cabra montesa, en la qual y ha dos gavinets y un punjó y llima, tot en una pesa, ab les caches de banya de servo y unes tisores en un cordó de seda *pardilla*, ab sos botons.

Ítem, dos banyes ab cubertes de cuyro vert, ab cordons de seda verda per a dites gavineteres, ab sos mol.les de fusta dins.

Ítem, una aljava cuberta de pell de servo així dins com de fora, ab sis canons de fusta guarnida de passamà de seda *pardilla* en una funda de llens blanch.

Ítem, altra aljava més gica, cuberta de pell de cabra montesa, així de dins com de fora, ab quatre canons de fusta negra, en la qual y ha deu llansols guarnida de passamà de seda *pardilla*, ab un estrenyedor de la mateixa seda.

Ítem, una ballesta, ab sa corda y nou, y en la verga stà scrit que pesa trenta-dos onzes, y lo arbrer és de servera, ab la guarnició de ferro ab una funda de drap vert.

Ítem, altra ballesta en la verga, de la qual stà scrit que pesa trenta-dos onzes, ab sa corda y nou, ab lo ar[Fol. 48v^o.]bret de fusta de cervera y la guarnició de ferro posada en una funda de drap verd.

Ítem, unes gafes de ferro que paren les dos dites ballestes.

Ítem, un altra ballesta en la verga, de la qual stà scrit que pesa trenta-quatre onzes, ab sa corda y nou y lo arbrer de fusta de cervera y la guarnició de ferro posada en una funda de drap vert.

Ítem, tres gafes de ferro.

Ítem, huyt ferros per a capferros.

Ítem, una ballesta de *monte*, ab lo arbrer de fusta de servera guarnit de ferro, ab sa corda y nou posada en la funda de drap verd ab sa gafa.

Ítem, una ballesta de *monte*, ab lo arbrer de fusta de servera guarnit de ferro, ab sa corda y nou, ab sa funda de drap verd y refunda de cuyro negre, ab sa gaffa.

Ítem, una aljava de ballesta de *monte*, en la qual hi ha set cap ferros.

Ítem, un carcaixet cubert de vellut vert y dins obrat de or sobre lo cuyro vert, ab quatre canyons de fusta.

Ítem, una caixeta plana de llargària de cinch palms y mig y un palm de ample, ab pany y clau de colp, la qual stà dins forrada de friseta *naranjada*, ab vetes verdes clavades a centelles y, dins ella, un ancabús, ab sa clau de mecha y pedrenyal y la qual de pedernal se arma, ab lo mateix gallet ab tots sos aparells.

[Fol. 49r^o.]

Ítem, una ballesta nova, en la qual stà scrit la ballesta dels archs, ab hun arbrer de fusta de cervera guarnit de ferro, ab la anou, clau y corda, ab sa funda de drap vert y una sobrefunda de cuyro negre de flor.

Ítem, altra ballesta més gica, ab un arbrer de fusta que.s diu de les Índies,

guarnit de ferro y les guarnicions y la clau obrades, ab sa nou, corda y gafes de ferro, ab una funda de drap vert y sobrefunda de cuyro negre de flor.

Ítem, altra ballesta de *monte*, ab hun arbrer de fusta de servera y les guarnicions de ferro, ab sa nou, corda y gafes ab una funda de drap vert.

Ítem, dos arbrets de fusta de servera ab guarnició de ferro, ab ses claus y nous la una, ab funda de drap vert y la altra, ab funda de friseta verda, los quals arbrets són per a ballesta.

Ítem, dos carcaixos grans de cuyro blau, ab los stenedors de seda *pardilla*.

Ítem, un *venablo* de fusta, ab lo ferro daurat, ab una funda de cuyro negre de flor, que cobre tot lo *venablo*.

Ítem, una taula gran, plegadissa de pessés obrada de tèrsia, cremada, e per ser hora molt tarda per lo dit Magnífich mossén Gaspar Tamarit *dícto nomine*, per al present fonch sobreseyt en la continuació de dit e present inventari fins al dia següent protestant etc., a les quals foren presents per testimonis los magnífichs mossén [Fol. 49vº.] Jaume Johan Solivera, Pere Garcés de Marcilla y Nofre Johan Despuig, generosos, criats de la casa del *Ilustríssimo Señor Comte de Oliva*.

Deinque vero die intitulato vicesimo octavo mensis novembris anno Millesimo quingentesimo quinquagesimo lo dit mossén Gaspar Tamarit, en dit nom de procurador de la dita Il.lustríssima Senyora Comtesa de Oliva, continuant dit inventari dels dits béns, que foren atrobats recaure en la herència del dit ilustríssimo Senyor Comte de Oliva, confessa haver trobat en la capella de la casa del dit ilustríssimo Comte recaure en béns de la dita herència les coses infrasegüents:

Primo una caixa plana de camí de la capella, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo una ara, ab son bastiment de fusta.

Ítem, una imatge de Nostra Senyora, ab lo Jesús al bras y stà ab un retaulet de fusta a modo de armari, ab dos portetes; en la una stà Sent Miquel y en la altra Sent Francés.

Ítem, un salpaser de argent sense anelleta y corbelleta de salser vella.

Ítem, una caldereta de argent, ab sa ansa y anella y tornet.

Ítem, dos canelobres gichs de argent.

Ítem, una campaneta de argent, ab son batallet de argent.

Ítem, una campaneta de argent, ab son batallet de argent.

Ítem, dos canadelles de argent, ab son sobrecaps [Fol. 50rº.] y pues y un plateret de argent per a tenir les canadelles.

Ítem, un calcer de argent daurat de dins y en algunes parts, en lo pilar y en lo peu, sculpts alguns mysteris de la Passió, ab sa patena blanca y en mig era daurada, ab una creu closa À.

Ítem, un guadamacil al sòl de la caixa, vell.

Ítem, una posteta per a donar la pau, vella, ab la imatge de la Pietat.

Ítem, una capsa de fusta plana vermella en lo nom de JHS. de part damunt y dins d'ella tres corporals y dos pames y una sacra de pergamí.

Ítem, una parma de fil de seda llistada de blanch y una franja de seda blanca al rededor.

Ítem, un drap per a posar sobre la ara, de or y seda verda a rams, franja *alrededor* y seda verda.

Ítem, altra parma y corporals y una sacre de paper.

Ítem, unes tovalles scalades per a l'altar.

Ítem, una línea de Olanda, ab una lista de seda de grana y blanca y un cordó.

Ítem, una tovallola de prima vella per a donar pau, ab rapasejos blanchs y obrada de seda blanca.

Ítem, dos misals, lo hu gran y vell, ab cubertes de fusta y l'altre gich y més nou, forrades de part de fora de cuyro tenat.

[Fol. 50vº.]

Ítem, dos canadelles de argent blanques, dins una funda negra, ab ses anses, sobrecap y peses de argent, obrades de pinsell.

Ítem, un faristol de fusta y tres capsetes buydes per a tenir òsties.

Ítem, una casulla de setí vert, vella, ab hun fres de or per mig y una stola y manyple de dit setí, ab franja de seda blanca y de grana y un amit camís y cordó blanch.

Ítem, dos camisetes del càlcer velles.

Ítem, altra casulla de sarsau, ab faixa de vellut vert per mig.

Ítem, un camís de llens, ab apartaments de setí groch, ab son amit y cordó blanch, stola y maniple del dit sarsau, ab franja de seda verda, blanca y naranjada.

Ítem, en lo altar de fusta, dos tovalles scalades y una línea de Orlanda, ab una obra o mostra del mateix, com a llista de seda de groch de palla y morada.

Ítem, un pali de sarsan, ab flocadura de seda blanca verna y naranjada, ab ses tovalloletes y frontal.

Ítem, altre palis y frontal y tovalloles de setí vert y franjes de seda de grana y blanch.

Ítem, altra caixa llandada, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, un camís, ab paraments de setí encarnat y un amit blanch ussat.

Ítem, tres tovalloles, les dos scalades y les altres alamandesques.

[Fol. 51rº.]

Ítem, una cuna blanca blanca de Orlanda, prima, ab una lista de seda grana ussada.

Ítem, un coxinet ussat de vellut carmesí de mostres.

Ítem, un missal, ab cubertes de vellut tencat, ussat.

Ítem, un frontal ab tovalloles de palis de domàs groch y vellut carmesí, ab flocadura de seda blava ussat.

Ítem, un pali de setí blanch y setí blau, ussat.

Ítem, altre pali ussat de fustany verd y burell.

Ítem, altre pali de tafatà naranjat forrat de tela groga, ussat.

Ítem, una casulla usada de setí carmesí, ab fressor de or, sobre una creu de setí, blanch ab dos maniples y una stola de setí carmesí, sense flocadura.

Ítem, una casulla usada de setí blau, ab unes flors brodades de fil de or y seda de colors, stola y maniple del mateix y frontal de un camís, amít y cordó blanch.

Ítem, una casulla de fustany blanch, vella, ab una creu de llista vermella y un maniple y stola del mateix.

Ítem, una cortina de obra de sis pams en quadro, poch més o menys, de vellut negre forrada de tela de or, recamada de cordonet de seda blanca y un crucifixi brodat de or y sedes, ab les images de Nostra Senyora y de Sent Johan, ab flocadura de fil de or y fil de argent.

Ítem, un pali y frontal de vellut carmesí, ab un Jesús en letres y dos H.H., tot brodat de or y en mig del pali un scut ab armes de Centelles, [Fol. 51vº.] de fil de or a la una part y, a la altra, ab barres de fil de argent y seda blava, y a l'entorn del scut carchofes brodades de or y dos scuts gichs a cada part de la mateixa manera y colors, salvo que falten en alguna part de les carchofes, forrat de tela vermella y verda.

Ítem, una creu de argent sobredaurada de la capella, ab rosetes de smalts blau, ab un Crucifici de *bulto* y en lo peu un títol sobre smalt blau que diu: «O *Crux, Ave spes unica hoc passionis tempore auge piis justiciam*», lo qual pesa huyt marchs, dos onzes y tres quarts y mig y stà dita creu ab una funda negra.

Ítem, una casulla de domàs morat, ab una faixa de brocat a baix davant y darrere, ab sa guarnició de perles, fet a modo de altos de tres en tres altos al rededor de la dita faixa y les perles giques, maniple y stola del mateix domàs, ab ses creus de brocat y franja de seda parda y blanca de grana y naranjada, forrada la casulla, stola y maniple de tela blava.

Ítem, un càlcer de argent sobredaurat ab armes de Centelles y castells, lo camp blau y sa patena de argent daurada y les vores y en mig, ab sa camiseta de llens y una funda de fusta forrada de part de fora de cuyro negre, ab un scut de Centelles y de part de dins forrada de cuyro vermell.

Ítem, dos troços de llens gichs com a mocadors ussats y altres dos trocets de tela de vions de fil de argent y seda blanca molt vells, per a quant donen la pau.

Ítem, un dona-pau de argent sobredaurat y en mig lo Crucifixi de *bulto* y *manto* y Sent Joan [Fol. 52vº.] També de *bulto* ab dos letrers daurats sobre smalt blau ab sa ansa per a tenir la mà ab ses arrequines al cap damunt daurades obrades.

Ítem, dos canelobres alts de capella obrats de presell, que pessen nou marchs, cinch onzes y mija.

Ítem, un plat de argent ab les vores daurades y una caldereta de capella, ab

sa anseta de argent, que pesa tot cinch marchs y dos onzes.

Ítem, en la cambra hon scriu lo secretari, ab pany de picaport y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una taula vella ab sos peus de cadena sense cadena, ab una corda.

Ítem, moltes lletres y pliques en un armari y damunt dita taula.

Ítem, la porta de la trapa de l'appartament vell hon dorm lo dit Sòria.

Primo, en lo segon pati de *palacio*, davant la porta dels studis blanchs, fonch atrobat dos mijes sacres de bronso ochavats de mig avant y les cambres redones ab scut de Centelles y són dels que portaren de Frandes, los quals staven cavalcats ab sos carretons y tres sévols en cada cap de carro ab tres sobre momyàs, ab set clavilles de sobre monyos, ab tres perns en la hu y quatre en l'altre, les quals set clavilles staven los dos que travesen la caixa ab un apuntador y una plancha de ferro en la hu, que cobre la plancha, lo fogó o sevector.

Ítem, en lo spital de la vila fonch atrobat una mija colobrina de bronse, la qual portaren de Gènova, ab scut de Centelles, encavalcada en son carretó fer [Fol. 52v^o.]rat y embetumat, segons que mestre Damià Eximeno mana, que present era, dix stava segons ell la ha guarnida.

Ítem, en dit spital fonch atrobat un sacre gran, de bronso en quart de colobrina y és de les que portaren de Gènova, ab scut de Centelles, e mal vallat e embetumat, segons lo dit mestre Damià Eximeno dix lo havia guarnit.

Ítem, en lo corral de la Casa del Delme foren atrobats dos mijes sacres de bronze dels de Gènova encavalcats en sos carretons y embetumat, segons lo dit mestre Damià havia guarnit.

En la torre que.s diu de l'Almodí, en la porta, un pany de dos voltes y clau, dins la torre fonch atrobat un serpetí de bronso obrat de tall de falconet, encavallat en son carro y és lo carretó molt sotil, ab dos sércols de ferro en cada cap de roda y un apuntador de ferro ab sa cadena clavat al costat de la caixa.

Ítem, en la torre que.s diu de la Galera o de l'Ort del Senyor, en la porta un pany de dos voltes, ab sa clau y dins dita torre fonch atrobat un falconet de bronze ochavat de mig avant y la cambra redona, ab un scut de Centelles encavallat ab un carretó ab dos sércols cada cap de roda, ab una frontissa de ferro per a cobrir lo fogó y stà apegada en la caixa.

Ítem, en la torre que.s diu de l'Ort de Savall en porta un pany de dos voltes ab sa pany y clau y dins ella un falconet de bronso ochavat, segons lo sobredit ab les mateixes armes e dos sércols en cada cap de roda encavallat ab son carretó ab dos sobremonyos de ferro ab dos clevilles en cascú.

Ítem, en la torre que.s diu de la Almàcera de Ferrandiz, [Fol. 53r^o.] en la porta, fonch atrobat un pany de dos voltes, ab sa clau y dins la dita torre un falconet de la sobredita manera de bronso, ab les mateixes armes, encavalcats en son carretó, ab dos sércols en cada cap de roda ab quatre clavilles de nonyos sense sobremonyos ab tres perns de ferro que travesa a la caixa.

Ítem, en lo mig torrejo del camí a la porta fonch atrobat un pany de dos

voltes, ab sa clau y dins dit torrejo, un sacre de bronso, lo qual se diu se féu en València y encavalcat en un carro, ab scut de Centelles, ab tot son compliment, segons lo portaren de València, salvo que li falten dos cleviles al cap de l'eix.

Ítem, en dit torrejo, fonch atrobat un falconet de bronso ochavat de mig avant y redó de mig arrere, ab scuts de Centelles, encavalcat, ab son carretó ab tres sérvols de ferro, ab los dos caps de les rodes, ab son apuntador y cadena de ferro clavada en la caixa ,ab sobremonyos y tres sivilles y tres perns de ferro que travessen la caixa.

Ítem, en dit torrejo, fonch atrobat un esmerilet de bronso encavalcat, ab son cavallet de fusta, ab sa forqueta de ferro ochavada la canebra y una esquina fins al punt.

Ítem, en la torre que.s diu de la Almàcera de Tamarit, fonch atrobat en la porta un pany de dos voltes, ab sa clau y dins dita torre un esmerilet de bronso ab son cavallet de fusta.

Ítem, en la torre que.s diu de Ferrando, en la porta fonch atrobat un pany de dos voltes, ab sa clau y dins dita torre, un falconet de bronse ochavat de mig avant [Fol. 53vº.] y la cambra redona, ab scut de Centelles, encavalcat en son carretó y un cérvol de ferro en cada cap a la part de dins, ab son apuntador y cadena de ferro clavada en la caixa, ab sobremonyos y quatre cleviles de ferro y una clevilla y foguer al cap de la caixa.

Ítem, en dita torre dos cadenes de ferro, la una negra y l'altra grosa té cinquanta-dos sclavons y la més gica en té trenta-cinch sclavons y una argolla per al coll.

Ítem, dos mascles de grillons, ab dos anelles y un pern cada hu y lo hu és major que l'altre.

Ítem, en lo més alt de dita torre fonch atrobat mig sacre de bronso ochavat de mig avant y la cambra redona, ab hun scut de Centelles encavallat, ab son carretó y en cada cap de roda quatre cércols de ferro y tres perns de ferro que travessen la caixa o cuenya.

Ítem, una campaneta trencada y llimada, la trencadura penjada, ab sa guarnició acostumada y batall.

Ítem, un penyell de ferro, ab una creu al cap de dalt y dos palms de fusta, lo hu prop de l'altre, sobre un senyal de ferro que mira devés tremontana, en lo qual penyell y ha una altra creu ço és, ab un cap de dita creu una secheta que mira al vent y en lo altre cap la pala redona y stà posat dit penell en un muro del cantó de dita torre.

Ítem, en la torre del Colomer, en la porta de la primera cambra, un pany de volta ab sa clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Primo, tretze mosquets de ferro dels que portaren de Pavia, ab ses cols y calús de cavallet.

Ítem, dos mosquets de ferro dels mateixos de Pavia [Fol. 54rº.] ab cruenyes de fusta y en cada hu de aquells hun clern, forqueta per a encavalcar.

Ítem, un esmerilet de bronso, ab sa forqueta de ferro.

Ítem, set mosquets de ferro, que.s diu són dels que feren los tagarints, que són més curts que los altres, ab les coes voltades y ab ses claus forquetes per a encavalcar.

Ítem, dos arcabustos de ferro grossos curts, ab sos aspres vells de fusta y lo hu té rascador.

Ítem, tres canons de ferro de scopeta, tres armes sense esbies y lo un canó està trencat.

Ítem, dos frascos de banya, lo hu major que l'altre y un mollo de metall per a fer pilotes als smerils, ab un bras trencat.

Ítem, un martell y una picola y un esfnador de ferro, ab mànechs de fusta.

Ítem, una encluseta o briornia de ferro y un guant de torment de fusta, ab cinch barretes redones y dos claus y un caragolet en mig de ferro, ab son tomet de pensa que.s diu lo guant de l'emperador.

Ítem, una forqueta de ferro per a un cavallet d'esmeril y una romana de ferro vella y sense peló.

Ítem, un tabal de *coure* ab lo cuyro romput y tres pessas de ferro per a roda de carro.

Ítem, dos barcelles per a mesurar forment, la una vella que no se'n servixen d'ella.

Ítem, una rodella del senyal de la romana, ab lo camp blanch.

Ítem, una gaffa de ferro de caragol de manyà.

[Fol. 54vº.]

Ítem, una vara ab sa cullereta de fulla de aram, la qual és per a carregar lo sacre que portaren de València.

Ítem, altra vara ab sa cullereta del mateix per a carregar lo sacre que portaren de Gènova.

Ítem, altra vara ab sa cullereta del mateix fulla de aram y son embotidor en lo altre cap, la qual és per a carregar los migs sacres que portaren de Gènova.

Ítem, altra cullera sense vara, la qual és per a carregar la mijja colobrina que portaren de Gènova.

Ítem, una vara ab embotidor al cap, la qual és per al sacre que portaren de València y la altra vara, ab embotidor al cap, per al sacre que portaren de Gènova.

Ítem, dos caps de cruenyes o casbres d'escopeta trencats y una clau en cascú y dos mesures o brocals de flascos.

Ítem, cent huytanta y dos pilotes de ferro colat per al sacre que portaren de Gènova.

Ítem, dos-centes set pilotes de ferro colat per a la mijja colobrina que portaren de Gènova.

Ítem, huytanta arroves de pólvora, és a saber, trenta arroves y vint-y-sis lliures de pólvora per a arcabustos y una arrova de pólvora y lo resto a compliment de les huytanta-quatre arroves, és pólvora per a tirs tot pes gich.

Ítem, tres-centes trenta-quatre pilotes de plom, ab dau de ferro, per a falconets.

Ítem, cent trenta-sis pilotes de plom, ab dau de ferro, per als mig sacres.

Ítem, cent pilotes de plom per als smerils.

[Fol. 55r°.]

Ítem, tres-centes y nou pilotes de plom per als masclets.

Ítem, quinze mollets de ferro pera fer pedres y quinze llauradors y quinze rascadors, tretze sacapilotes y tretze vaquetes, tots per als mosquets que féu mestre Domingo de Parma.

Ítem, quaranta-sis madeixes de corda de cànem per a meches de scopeta, les quals pessen setanta-una lliures giques.

Ítem, vint-y-dos spingardes de ferro y gastades ab los arbrets molt rohins y un pisset de pesar pólvora, ab balanes de *coure* y en dita cambra un taulell de fusta per a scriure.

Ítem, huyt gerretes de terra per a posar pólvora.

Ítem, vint-y-huyt barrilets entre grans y gichs de fusta per a posar la pólvora, ab un fons o sòl cada hu.

Ítem, vint-y-tres rodelles molt velles, maltractades.

Ítem, un cabàs de palma ab sofre, que pesa una arroba y vint-y-quatre lliures, tot pes gich.

Ítem, quaranta-set arroves y catorze lliures de salnitre, embalat en dos sachs y en les gerres damunt dites, tot pes gich.

Ítem, un cabacet de palma, dins lo qual fonch atrobat ferramenta d'espaser, ço es tres siments de fusta ab sos ferros.

Ítem, un martell de ferro ab mànech de fusta y raspa de ferro ab mànech de fusta, a modo de camboix y tres poms d'espasa a migs y tres [Fol. 55v°.] ferros per a peu de foguer.

Ítem, un sarrionet cosit, ple de claus y dos-centes y set claus en un cabàs de la mateixa clavasó y un cosalet vell y un martell de ferro y tres anelles llargues y una redona.

Ítem, un cèrcol de cap de carro y tres clavilles de ferro y un scalfador de aram vell, sense mànech.

Ítem, dos anelles de porta que eren daurades.

Ítem, dos cèrcols de ferro de amplària de tres dits.

Ítem, un barrilet de fusta nou, buyt.

Ítem, tres arbres de ballesta vells y tres gafes de ballesta de ferro.

Ítem, una adarga vella y molt rohin.

Ítem, cinch taules o posts de fusta, les quatre grans y la huna gica, en les quals stan pintades les epigrames y la una gica, en la qual stan pintades e presamis de Sa Senyoria.

Ítem, dos postetes de fusta a modo de listons per a portar en càrrega.

Ítem, un scalfador gran, vell, per a scalfar lo llit.

Ítem, una premsa de fusta per a fer prempsats, vella y una gavineteta vella.
Ítem, tres ferros de acicats desguarnits y tres parells de canelobres vells.
Ítem, una caixeta de fusta, ab pany y sense clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:
Ítem, una-capsa llarga sense cuberta.
[Fol. 56r°.]
Ítem, dins dita caixeta, cinch sacapanyos de ferro y un molle de gallet de pedrenyal.
Ítem, nou rascadors de scopeta per a arcabús.
Ítem, tres sacapanyos de mosquets de ferro.
Ítem, tres llavadors de mosquets y tres sacapilotes de mosquets.
Ítem, tres rascadors, ab ses vaquetes, per als mosquets.
Ítem, tres perns de clau de pedrenyal.
Ítem, un barrilet de fusta giquet, que cabrà quarta y mija.
Ítem, altre barrilet de fusta giquet, dins lo qual fonch atrobat quatre lliures de pólvora y una capsa quadrada ab mija lliura de pólvora per a asevar.
Ítem, una porta que munta al colomer ab pany y clau de cademat y en la finestra de dita cambra un forrellat corredor.
Ítem, en la cambra del terrat, que.s deya antiguament «de les armes», en la porta fonch atrobat un pany de volta ab sa clau y dins dita cambra fonch atrobat lo següent:
Primo, quatre caixes de tambors, les dos ab sos aparells y apunt de pergamins y cordes y l'altre, en una part, lo pergami y en la altra caixa sense pergamins, les quals caixes són de noguer y onse bastonets per a sonar los dits tabals.
Ítem, onze barcelles y tres almuts y mig de dacsa [Fol. 56v°.] vella de l'any mil sinch-cents quaranta-sis, que no és bona sinó per a gallines; per manament del majordom se ha donat a les gallines de Sa Senyoria.
Ítem, en lo graner, en la porta, fonch atrobat un forrellat ab sa clau y dins lo dit graner fonch atrobat lo següent:
Primo huit caffisos de forment y cinch barcelles de Xàbea y de Alaguar un caffís y sis barcelles; y de Xàbea tretze caffisos y deu barselles de ordi.
Ítem, quatre barcelles y mig almut de faves.
Ítem, un almut y mig quartó de guixes.
Ítem, huyl barcelles y un almut de fesols.
Ítem, almut y mig y mig quartó de llentilles.
Ítem, dos tisoires de abaixador y dos canons de mànechs de aram.
Ítem, deu piques de fusta de pi, velles, ab ferros, com ne hajan pres deu per a ser y de casa de Sa Senyoria, les quals eren vint.
Ítem, dos petges de taula.
Ítem, trenta-tres sistelles de colmenes, buydes.
Ítem, vint barcelles y dos almuts de bellotes, velles.
Ítem, una teler de fusta per a restillar, ab tots sos aparells.

Ítem, en la cambra del legums, una porta bastiment ab pany y clau de colp y volta.

Ítem, en la porta de la cambra que.s diu «de la pólvora», un pany de forrellat sens clau.

[Fol. 57rº.]

Ítem, un garbell de forment que.s diu «coladora», ab pergamí ussat.

Ítem, en la altra porta del graner, un picaport sense clau.

Ítem, en lo graner y en les naves dels dits graners, foren atrobades cinquanta pedres per a la obra de dites naves, entre blanques y blaves, giques y grans, redones y quadrades y planes, caps de pilars y migs peus, ço és, les que se han pogudes contar, com ni haja algunes davall los scalons que sostenen la teulada y per ço no se són pogudes comptar ni posar en número.

Ítem, en lo celler de l'oli, lo qual stà davall la escala del pati, lo primer entrant a man dreita, en la porta fonch atrobat un pany de dos voltes ab sa clau; dins lo dit celler fonch atrobat lo següent:

Primo, vint-y-nou gerres de terra, olieres, les tres són a modo de tabayres en la boca ampla y en lo selleret de més a dins, que si entra per lo dit seller, vint-y-sis gerres olieres, en les quals gerres foren atrobades cinquanta y tres cubertores de terra entre sanceres y sbroquellades.

Ítem, en lo celler, fonch atrobat noranta-dos arroves y dos lliures de plom, tot pes gich, del qual se'n prengueren deset lliures, les quals se donaren a Benet Camacho y a mestre Damià Eximeno, manyà, per a fer un piló, per a una romana la qual féu y ab la dita romana y piló se pesa la llenya en Cullera per lo dit Camacho.

Ítem, en lo celler de més a dins, entrant a mà esquerra, en la porta ,fonch atrobat un cadenat ab sa clau y dins dit seller fonch atrobat lo següent:

Primo, vint-y-dos gerres de terra olieres, ab vint-y-dos cubertores de terra entre sbroquellades y sanseres.

Ítem, una arrova oliera de aram per a mesurar, una cosa vella de aram y la bolla de ferro y lo mànech de fusta, ab un clau clavat lo mànech.

Ítem, dins dites gerres foren atrobades cent huytanta arroves de oli.

Ítem, en la stància davall los studis blanchs, en lo qual se posa algeps en la porta, un forrellat ab pany y clau y dins dita stància foren atrobades les coses següents:

Primo, una caixa de ferro en la qual hi ha huyt vergues de ferro, les cinch curtes y les tres més llargues.

Ítem, una caixa ferrada vella, sense pany ni clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Ítem, una llonga de ferro per a cap de cavall y sis cuixots de armes per a armar y tres galús y la una d'elles, ab armadura per al sobrepeu.

Ítem, dos scarelles del mateix més curts y un macell y hun goset per a dit arnés y un petó y un barbotet, tot molt vell, sense correges y molt rovellat.

Ítem, tres poms de fusta daurats, vells, per al llit de cuyro.

Ítem, en dita stància vint-y-una rodes de fusta de carretons per esmerils, ab ses clavassons, velles, ab vint-y-tres cérvols de ferro en los caps de totes les rodes y mija roda del mateix trencada, ab una clau de ferro y una roda de fusta per a barrinàr arcabusos, ab dos cércols de ferro y un ferro de barrina y un fer[Fol. 58rº.]ro de lama per a tirar dita roda.

Ítem, dos rodes de carro primes, un poch majors que les sobredites, ab sa *clavasó* y sense ningun sércol.

Ítem, una cruenya o caixa per falçonets vella, ab dos clavilles de ferro, la huna travesa la caixa y l'altra clavilla de sobremonyo y un apuntador de ferro, ab sa cadena clavada en la caixa.

Ítem, una caixa de instruments de tecla vella selafada, ab algunes tecles trencades.

Ítem, una caixa blanca forrada vella per a tenir arpa per a sonar.

Ítem, dos cavallets de fusta, ab sos peus per als esmerils y lo hu té una forqueta de ferro, ab sa cadena clavada al mateix cavallet.

Ítem, tres ous de fusta, los dos tenen quatre spadelles de ferro llargues cada hu de obra, de tres palms de llarch cada una y la altra ne té tres, que són totes onze.

Ítem, tres cavallets de fusta sense peus per als masclets.

Ítem, un bras de cadira de fusta vell per a la cadira de la barca.

Ítem, un tros de fusta vell, que.s diu que era del cel de la tenda de camp que té tres anelles de ferro y una planja de ferro en mig.

Ítem, un cosi de terra mijanser.

Ítem, setze pessas de fusta obrades velles, que són de la cuberta de la naya que caygue.

Ítem, un palis de fusta molt vell y sclafat ab les armes de la romana.

[Fol. 58vº.]

Ítem, dos posts de fusta de quatorze palms de llarch obrades a la huna part.

Ítem, un bastiment o caixa de fusta pera foguer vella y remendada a la part damunt, que hi falten dos troços o pessas y una part de una altra.

Ítem, un bastiment de fusta de llargària de obra de huyt palms y mig de ample, ab tres posts y mig y de dalt a baix clavades y una part sense posts, a modo de campanaret, lo qual bastiment antigament servia per a relonget que stava en los studis blancs, lo qual tenia en càrrech mossén Gerony Ribes, prevere.

Ítem, altra caixeta que stava sobre lo dit bastiment, a hon solia star la campaneta y dins dita caixa altra caixeta més gica, ab una porta feta en dos pessas, ab sos tornets y pintada de color blava a la una part de dins.

Ítem, altra porta sense pany de fusta vella gica, la qual stà obrada a la una part y era la porteta del cap de la sala, per hon se entra a la sala de l'apparador.

Ítem, dos montons de pedres blaves y blanques, les quals per ser molt pesades

no se són pogudes comtar per a les naves y entre elles hi ha dos pilars grossos de pedra blanca y quatre mig pilars blanchs y partits per mig de dalt a baix y dos pilarets o corades de la mateixa pedra blanca y més prims que els altres.

Y per ser hora molt tarda, per lo dit mossén Gaspar Tamarit per al present, fonch sobreseyt en la continuació del dit inventari, fins al dia següent, protestant que temps algú no li precórrega en fer e continuar dit inventari. Foren fetes les dites coses en la dita vila de Oliva, en la [fol. 59rº.] dessús dita casa eo palàcio a vint-y-huyt dies del mes de nohembre mil cinch-cents cinquanta se+nyal de mi, Gaspar Tamarit, dessús dit, qui les dites coses otorgue e ferme, a les quals dites coses foren presents per testimonis los magnífichs mossén Jaume Johan Solivera y mossén Nofre Trestull, generosos, criats de la casa de la molt Ilustre Senyora Comtesa de Oliva, habitants de la dita vila de Oliva.

De incepto vero die intitulado vicesimo nono mensis novembris et anno quo supra a Nativitate Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo lo dit mossén Gaspar Tamarit en dit nom de procurador de la dita Il.lustríssima Senyora Comtesa de Oliva, continuant dit inventari dels béns que foren atrobats recaure en la herència del dit il.lustríssim Senyor Comte de Oliva, confessa haver trobat en la sala de la casa del dit il.lustríssim Senyor Comte, dita la sala de l'aparador, recaure en béns de la dita herència les coses infrasegüents:

Primo, fonch atrobat en la sala vulgarment dita «de l'aparador», la roba infrasegüent:

Primo, al cap de la sala, dos caixes clavades en la paret, ab ses portes y panys, dins les quals hi ha dos perches ab sos epigrames per a damunt les portes de les fortalees de Senta Anna y de Murla.

Ítem, una taula gran ab sos peus, la qual és de l'aparador y, damunt aquella, clavat en la paret, un cobri adsembla ab les armes dels Centelles dels instruments.

Ítem, tres taules de menjar ab sos peus de gafa.

[fol. 59vº.]

Ítem, un aparador fet a modo de scalons ab sa taula y peces.

Ítem, caixes planes de camí, dins les quals fonch atrobat lo argent infrasegüent:

Primo, dos fonts grans obrades de pinsell de argent blanques y vermelles, ab sos sitis y armes de Centelles en mig, que pessaren trenta-cinch marchs y dos onzes, les quals eo plats stan ab ses fundes de fusta cubertes de cuyro negre.

Ítem, un blandon de argent, ço és canelobre gran, llarch llis, que pesa quatorze marchs y un quart.

Ítem, un flascó llis eo brocal y peu daurat y armes, ab sa cadeneta de argent, que pesa quatre onzes.

Ítem, dos canelobres gichs de argent gallonats de dalt a baix, que pessan

tres marchs y una onza y dos quarts.

Ítem, set scudelles de faldra giques, que pessen nou marchs y tres onzes de argent.

Ítem, tres oueres quadrades de argent, obrades, ab sos sobre caps o cubertors obrats, que pesaren quatre marchs y tres onzes.

Ítem, una prenedora de argent, ab sa forqueta y cullereta tot junt en una que pesa tres marchs y quatre onzes.

Ítem, dos capsetes de argent ab sos cobrecaps que pesen un march y set onzes.

Ítem, una sucrera de argent obrada de petel, ab sobre cap, que pesa un march y sis onzes.

Ítem, setze forquetes y un *sacatuétano*, tot de argent, que pessen un march y dos onzes y micha.

[fol. 60r°.]

Ítem, un món de vidre, ab son peu de argent.

Ítem, una nou guarnida de argent sobredaurat, ab tres canonets y sos rascadoretts y cadenetes per a posar spècies, la qual no.s pesa, porque li paregué a l'argenter no.s devia pesar.

Ítem, un arcabús de vidre, ab peu y brocal de argent y sobre cap y lo peu daurat y lo brocal blanch.

Ítem, un peuet daurat de argent y un sobre cap daurat, que pesa tres onzes.

Ítem, una cullereta turquesa, que pesa una onza y un quart de argent.

Ítem, una anou, ab son peu y sobre cap de argent, feta a modo de taça, lo dit peu y sobre cap daurat, la qual tampoch no.s pesa.

Ítem, una copa plana de argent, ab son sobre cap tot daurat, que pesa un march, tres onzes y dos quarts.

Ítem, un saler de argent sobre daurat, gallonat de sis peses, ab dos scuts y armes de Centelles, que pesa tres marchs, una onza y tres quarts.

Ítem, una maneta de argent daurada y gallonada, que pesa set onzes y un quart.

Ítem, quatre gabelletes de argent, gallonats, que pessen sis marchs y quatre onzes.

Ítem, tres pichers grans de argent, les vores y peus daurats, que pessen huyt marchs.

Ítem, dos pichers flamenchs llisos de argent, que pessen quatre marchs y tres onzes de argent.

Ítem, dos canelobres de argent blanchs, obrats de pesell, que pessen sis marchs y una onza.

[fol. 60v°.]

Ítem, un pualet de argent llis, que pesa un march, sis onzes y un quart.

Ítem, dos culleretes de argent, llisos, ab una ansa cascun, que pessen un

march y cinch onzes.

Ítem, tres tasons de argent, ab los peus y vores daurades, que pessén quatre marchs y sis onzes.

Ítem, un canelobre de argent, gallonat de dalt a baix, que pesa tres marchs, dos onses y dos quarts.

Ítem dos canelobres de argent, obrats de pinsell, que pessén tres marchs, dos onzes y dos quarts.

Ítem, dos canelobres de argent quadrats, que pessén quatre marchs, tres onzes y un quart.

Ítem, dos scudelles de argent de orelles, que pessén dos marchs y un quart.

Ítem, cinc cubellets de argent llisos, que pesen sis marchs y tres onzes.

Ítem, una copa, ab son sobre cap de argent sobredaurat, que pesa dos marchs, tres onzes y un quart.

Ítem, un picher de argent pla flamench, que pesa un march, sis onzes y dos quarts.

Ítem, un salser de tres pessés de argent sobredaurat, ab pebrera que pesa un march y dos onzes y mija.

Ítem, dos salers de argent, llisos, sobredaurats, que pessén dos marchs, sis onzes y dos quarts.

Ítem, un cubellet de argent, ab sobre cap tot daurat, que pesa un march, dos onzes y tres quarts.

Ítem, una tasa de argent, ab sobre cap plana y daurada a les vores.

Ítem, quatre pichers de argent, plans, daurats a les vores, que pessén onze marchs y quatre onzes.

[fol. 61r°.]

Ítem, dos tasetes planes de argent sobredaurats, que pessén tres marchs.

Ítem, dos canelobres grans, de argent obrats, que pessaren huyt marchs y quatre onzes.

Ítem, dos canelobres de argent, de arandela, que pessaren tres marchs, cinch onzes y mija.

Ítem, vint-y-una culleretes blanques de argent, que pesaren tres marchs, tres onzes y dos quarts.

Ítem, quinze culleretes de argent, turqueses, daurades y la una trencada, que pessén dos marchs, tres onzes y tres quarts.

Ítem, un cullerot de argent blanch, que pesa tres onzes y tres quarts.

Ítem, un plat de argent, daurat, de dar aygua mans, gran, ab scut de Sentelles, en mig, obrat de pesell, amb mig rell en què pesa deu marchs.

Ítem, una forqueta y un *sacatuétano* y un sobrecap de argent daurat, que pesa tot dos onzes y mija.

Ítem, vint-y-cinch plats de argent mijansers, que pesaren trenta-un march y quatre onzes.

Ítem, dos garres de argent, blanques, que pessaren huyt marchs, set onzes y mija.

Ítem, tretze plats flamenchs de argent blanchs, que pessaren cinquanta- hun marchs, set onzes y mija.

Ítem, sis scudelles de argent giques de falda, que pessen huyt marchs y dos quarts.

Ítem, dos ampolles de argent blanques, per a refredar, ab ses cadenetes y en la una falta un sobrecap, que pessen deu [fol. 61vº.] marchs y un onza.

Ítem, dos fonts planes de argent ab scuts y armes de Centelles, que pessen dènou marchs y set onzes.

Ítem, dos fruyteres de argent daurades y obrades, ab scuts y armes de Centelles en mig, que pessen sis marchs, sis onzes y mija.

Ítem, set plats de argent de servici, que pessen trenta-hun marchs y un onza.

Ítem, deu scudelles de argent grans de falda, que pessaren dihuyt marchs y sis onzes.

Ítem, altres dos fonts de argent mijanseres, ab scuts y armes de Centelles, planes y que pessaren sis marchs y sis onzes.

Ítem, altres dos plats de argent, plans, sevillans, que pessen set marchs cinch onzes y mija.

Ítem, dos plats de argent, grans, de vianda ,plans, que pessen set marchs y sis onzes.

Ítem, una garra de argent, que pesa tres marchs y tres onzes.

Ítem, una copa gran de argent, obrada a la morisca, ab son sobrecap y sobredaurada, que pesa quatre marchs, tres onzes y un quart.

Ítem, altra copa de argent daurada y gallonada ab sobrecap, que pesa dos marchs y sis onzes y mija.

Ítem, altra copa de argent llisa daurada, que pesa tres marchs, cinch onzes y un quart.

Ítem, altra copa de argent de la mateixa manera, que pesa tres marchs y un quart.

Ítem, una coltellera de argent blanca, obrada, ab dos aran[fol. 62rº.]dels y nou ances y ab sa cuberta y les armes de Centelles, la qual no és pesada y dins ella un gabinet gran y dos forquetes y quatre gabinetes gichs, ab los mànechs de os blanch y los caps daurats.

Ítem, dos caixes planes ab panys y claus, dins les quals stà la sobredita plata.

Ítem, altra caixa plana per a tenir la roba de la taula ço és, tovalles, tovalloles y torcaboques.

Ítem, altra coltellera, cuberta de cuyro negre, ab cinch gabinetes gichs y dos grans y quatre forquetes, les tres giques y les unes grans y un *sacatuétano* tot de ferro y aser o aserades, dites pesses segons se acostuma.

Ítem, dos scalfadors de aram per a scalfar aygua per a netejar la plata.

Ítem, dos canelobres de llautó, llarchs de canó.

Ítem, una coltellera, ab dotze gavinet obrats y envernissats de negre y una forqueta daurada y la dita coltellera és cuberta de cuyro negre.

Ítem, fonch atrobat en lo apartament dit «lo pastador», les coses infrasegüents:

Primo, dos scalfadors de aram, ab ses cubertores per a scalfar aygua.

Ítem, dos romanes ab sos pilons.

Ítem, una pastera gran, de fusta per a pastar.

Ítem, dos taules ab sos peus per a sényer.

Ítem, una caixa gran per a posar lo pa, ab sos caixons, ab pany y clau.

Ítem, un bastiment de fusta per a sendre.

Ítem, tres posts de llargària de set palms, per por[fol. 62v°.]tar lo pa al forn.

Ítem, una rahedora de ferro per a raure la posteta.

Ítem, fonch atrobat en lo apartament vulgarment dit el rebost y menjador les coses infrasegüents:

Primo, quatre taules, les tres per a menjar la gent y la una per a tallar lo comprador, la qual és més gica que les altres velles y en cada una dos peches o peus de fusta llevadisos.

Ítem, tres banchs llarchs.

Ítem, un armari blanch de dos caixons, sense panys ni claus.

Ítem, una taula ab sos peus clavats en ella, tots de fusta vella.

Ítem, dos jarros o porrons de *coure* per a tenir lo vi.

Ítem, dos tases planes de argent, la huna sense peu, velles y un gotet o gotellet de argent vell, que tot pesa dos marchs, un onza y mija.

Ítem, dos canelobres de llautó, lo hu sbroquellat al peu y és de arandela y lo altre pla.

Ítem, una caixa de fusta plana per a tenir antorches.

Ítem, deu plats d'estany y cinch scudelles del mateix stany.

Ítem, quatre cànters de *coure* en dit rebost.

Ítem, fonch atrobat en la cuyna les coses següents:

Primo, un forn de *coure* o de ferro, ab sa cuberta per a fer pastisos.

Ítem, un morter de pedra gran, ab quatre mans de fusta.

[fol. 63r°.]

Ítem, una taula llarga ab sos petches.

Ítem, un ast gran y un banquet de fusta per a seure.

Ítem, una tisora o rostidor de ferro.

Ítem, una olla de *coure* gran, ab tres peus y dos anses de *coure* y dos anelles de ferro, una en cada part.

Ítem, una paella de ferro y una conca de aram, ab dos anses.

Ítem, dos paelles grans de aram velles, la huna ab coa y la altra sense coa.

Ítem, una cubertora de aram, ab ansa de ferro y un astet gich.

Ítem, una olla gran, ab dos anses y cubertora de *coure*, ab una ansa de ferro

en la cubertora, que cabrà quatre cànters de aygua.

Ítem, altra olla de *coure* més gica, ab dos anses y cubertora, [que cabrà] tres cànters de aygua.

Ítem, altra olla de *coure*, ab dos anses y cubertora, que cabrà dos cànters de aygua.

Ítem, altra olla de *coure* de la mateixa manera.

Ítem, altra olla de *coure*, ab dos anses y cubertora, que cabrà un cànter, poch més o menys.

Ítem, una casa de *coure*, ab son mànech del mateix, que cabrà un cànter, poch més o menys.

Ítem, una casa de *coure* de la mateixa manera, ab lo mànech trencat.

Ítem, una casola de *coure* mijansera, que cabrà mig cànter, poch més o menys, ab dos anses.

Ítem, altra casola de *coure*, a modo de conqueta, ab ses anses, que cabrà un ters, més o menys.

[fol. 63vº.]

Ítem, una cullera de *coure*, ab sa coa.

Ítem, un casset de *coure*, ab sa cua, que cabrà tres scudelles, poch més o menys.

Ítem, una sbromadora de *coure* ab lo mànech avançat y trencat.

Ítem, un colador de *coure* ab son mànech y una cullera de *coure* sense cua.

Ítem, un almirez de *coure*, ab sa mà de ferro.

Ítem, dos calderes de *coure*, ab anses de ferro, que cabrà en cada una un cànter de aygua, poch més o menys.

Ítem, una tortera de *coure* ab sa cuberta y ansa, tot de *coure*, y altra tortera de *coure* de la mateixa manera y altra tortera més gica, de la mateixa manera.

Ítem, una greixonera de *coure* sense anses.

Ítem, un morter de pedra mijanser, ab sa mà de fusta.

Ítem, dos premses de fusta, la una bona y la altra trencada.

Ítem, quatre tisoires de rostidor de ferro, dos grans y dos mijanseres.

Ítem, tres graelles, les unes grans y les altres giques y altres grans velles, ab la una barra desclavada.

Ítem, quatre paelles de ferro, les dos mijanseres y la una més gica y la altra més gran que totes.

Ítem, altra paella de *coure* gran, sta y les altres ab ses coses.

Ítem, dos giradores de ferro la huna més gran que la altra.

Ítem, tres ganchos de ferro para traure la carn de l'olla.

Ítem, un rostidor gich de ferro, ab tres peus.

Ítem, quatre asts de ferro, lo hu gich y los altres grans.

Ítem, altre caset de *coure*, ab sa coa de ferro.

Ítem, tres pales de ferro per a traure, la una dolenta [fol. 64r°.] y les altres més rohins.

Ítem, una olla de *coure* vella y un rall de ferro.

Ítem, dos gavinetes, lo hu gran y lo altre gich.

Ítem, dos conques de aram, la una major que la altra.

Y per ésser hora molt tarda, per lo dit mossén Gaspar Tamarit, per al present fonch sobreseyt en la continuació del dit inventari, fins al dia següent, protestant que temps algú no li precórrega en fer dit inventari. Foren fetes les dites coses en la dita vila de Oliva, en la dessús dita casa eo palàcio, vint-y-nou dies del mes de nohembre, mil cinch-cents cinquanta, sen+yal de mi, Gaspar Tamarit, dessús dit, qui les dites coses otorgue e ferme, a les quals dites coses foren presents per testimonis los magnífichs mossén Jaume Johan Solivera y mossén Nofre Trestull, generosos, criats de la casa del molt il.lustre Senyor Comte de Oliva, habitants de dita vila de Oliva.

Deinque autem die intitulado trigesimo mensis novembris anno Nativitate Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo lo dit mossén Gaspar Tamarit, en dit nom de procurador de la dita molt il.lustre Senyorà Comtesa de Oliva, confessa haver trobat en lo rebost del porche vulgarment dit de dalt, recaure en béns de dita herència les coses infrasegüents:

Primo, fonch atrobat en lo rebost del porche vulgarment dit de dalt, fonch atrobat lo següent:

Primo, una tauleta de fusta redona per a tenir los canelobres, ab dos peus y lo pilar.

[fo]. 64v°.]

Ítem, una caixa enllandada, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una capsa redona y dins ella un stadal de sera blanca de filera grosa.

Ítem, una capseta llargueta y dins ella un Jesuset de alabastre y una camiseta de seda blanca per al Jesuset.

Ítem, dos troços de domasch negre vell, de una alna cascú de llarch y un palm de ample.

Ítem, dos vanovetes de criatura velles, de gira de vellut tenat, ab vetes de seda naranjada y dos pinses.

Ítem, una tovalloleta, ab tres listes de seda de grana.

Ítem, una bosa de vellut carmesí, ab cordons de fil de argent y seda groga y unes mànegues de setí burell de gria.

Ítem, una caixa ferrada de camí, ab pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, un parell de botes giques de cuyro de Barcelona, ab llasos argentats

y un parell de sabates de vellut carmesí.

Ítem, cinch tapins de dona, daurats.

Ítem, un colletó de vellut tenat trepat, forrat de tela de argent.

Ítem, una camisa de Orlanda de dona, obrada lo cabés y boques mànegues de fil de or y seda verda.

Ítem, altra camisa de dona de Orlanda, obrada de seda negra lo cabés y les mànegues de mostres a tires redones.

Ítem, altra camisa de dona de Orlanda, obrada lo cabés de seda negra y les mànegues de tires a mostres redones.

Ítem, altra camisa redona de Orlanda, obrada de seda [fol. 65rº.] de grana, ab lo cabés y mànegues a tires, ab son passamà per la boca de les mànegues.

Ítem altra camisa de dona de Orlanda, obrada lo cabés y boques de mànegues de or y seda verda, ab passamà de or *alrededor*.

Ítem, altra camisa de dona de Orlanda, obrada lo cabés y boques de mànegues a tires de seda de grana, ab son passamà per la boca de les mànegues.

Ítem, altra camissa de dona de Orlanda, obrada lo cabés y boques de mànegues de or y seda blava.

Ítem, altra camissa de Orlanda, obrada lo cabés, pits y mànegues a tires de or y seda verda.

Ítem, altra camisa de Orlanda, obrada lo cabés, pits y mànegues, a tires de or y seda blava.

Ítem, altra camissa de dona de Orlanda, obrada lo cabés y mànegues, a tires de seda de grana.

Ítem, altra camisa de dona de Orlanda, obrada lo cabés de seda blanca y les mànegues obrades, en la empunyadura, una treneta de fil de or.

Ítem, altra camissa de dona de Orlanda, obrada lo cabés de seda blanca, una vànova y les boques de les mànegues ab una trena de or y grana.

Ítem, altra camissa de dona de Orlanda, obrada lo cabés y boques mànegues de fil de or y seda de grana.

Ítem, altra camisa de dona, obrada lo cabés de panadejo de seda blanca, ab dos-centes huytanta perles redones, sembrades per lo cabés y tres-centes cinquanta perletes y tres ullalets de or, smaltats de blanch y vermell y les boques de les mànegues fronsides, obrades de seda blanca, ab un cordonet de frare *alrededor* y un colletó obrat de fil de or y fil de argent.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda espanyola, ab un torsillo de fil de or en les boques de les mànegues y lo cabés blanch y pla.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda, obrada de fil de or lo cabés y boques y mànegues.

[fol. 65vº.]

Ítem, altra camissa de home de Orlanda, obrada de fil de or, embotida de aljofar y un passamà de fil de or en la *lechuguilla* y seda verda y les boques de les mànegues de la mateixa manera.

Ítem, altra camisa de home de Orlanda molt usada, obrada lo cabés y boques de mànegues de fil de or, ab aljofar y de usada, falta algun poch de aljofar.

Ítem, un pentinador de Orlanda prim, obrat de entre tallat als caps, ab una franja *alrededor*, que tira huit palms de llarch y quatre palms de ample.

Ítem, una tovallola llarga morisca de Orlanda, de tres alnes de llarch y dos palms de ample.

Ítem, dos coletos de Orlanda ussats, ab la *llechuguilla* guarnida de fil de or y en la hu de les sis pessetes de or de martell, a modo de tarracetes.

Ítem, altre coletó de Orlanda, ab *llechuguilla* guarnida de fil de or, ab tres ullalets de or smaltats.

Ítem, set alnes de llista blanca de seda y grana, de amplària de mig palm.

Ítem, un llibre ab cubertes de pergamí, scrit de mà de lletra de dona.

Ítem, unes calces de dona, de tafatà carmesí.

Ítem, dos canelobres y una cullereta de argent, que pesa cinch onzes, dos quarts y mig.

Ítem, una gorra de vellut *pardillo*, ab quatre maçanetes y dos ullals de or.

Ítem, una palla de Crucifici de atsabeja, dich ab los personatges de la Maria y del Johan, ab sa planja del mateix.

Ítem, dos troços de vellut, que los dos tenen trenta-huyt alnes.

Ítem, un ventall de fulla de argent, ab lo peu de fil de argent, dins una capsca y un ida o *trensado* de dona, obrada de fil de or.

Ítem, un mocador morisch, obrat de grana, groch, negre [fol. 66r^o.] y blau, en lo qual stan lligats hun paper y un àpoca fermada per lo Senyor Comte, rebuda per Johan Tena, notari, de l'arrendament de Orba.

Ítem, una cullereta de argent giqueta y un anell de fusta guarnit de argent, que pesa tot un quart y un argens.

Ítem, una medalla de argent, ab la figura del Jesús, ab una veta de seda tenada, que pesa una onza, dins una capseta negra.

Ítem, una franja de fil de or y de fil de argent, que tira set palms de llarch.

Ítem, un capell de volant de seda blanca y seda de grana y or.

Ítem, dos medalles de or de [blanc], la una major que l'altra.

Ítem, una franja de seda de colors blanca, negra, grana, burell y groch, que tira nou alnes y miya de llarch.

Ítem, un cofrenet de os, pintat de blanch y negre y un colletó de dona de vellut negre.

Ítem, una palla de Crucifici, ab sa planja, ab la imatge de Nostra Senyora a l'un costat.

Ítem, una gorguera de grana.

Ítem, un caixa blanca centellada, ab pany y clau, dins la qual fonch attrobat lo següent:

Primo un parell de sabates cubertes de vellut carmesí, ab sola prima y un entorn de peus de gonella de drap encarnat, guarnit de setí blanch.

Ítem, un pentinador de Orlanda, obrat de or y seda blanca, ab dihuyt tires de dalt a baix y un fresset de or al collar.

[fol. 66vº.]

Ítem, una gonella de setí blanca, ab cos y mànegues guarnides, ab una trepadura de vellut tenat y les mànegues són de volta, forrades de vellut tenat.

Ítem, una gonella de domàs blanch, ab barres de brocat ab vions de vellut carmesí.

Ítem, altra gonella de brocat blanch, carchofat de setí carmesí y la gonella forrada de tela verda.

Ítem, unes mànegues de brocat de alt de argent, forrades de setí morat, ab trepadura de brocat, assentada sobre una faixa de setí morat, recamada de cordó de argent, ab dos fundes, la una de setí blanch y la altra de llens.

Ítem, unes mànegues de setí carmesí, forrades de tela de or, guarnides de una faixa de brocat, ab pestanyetes de setí blanch per funda a la una mànega y la altra mànega un tros de tovalles.

Ítem, unes mànegues de vellut carmesí, forrades de tela de argent, guarnides ab una faixa de tela de argent y trepadura de setí vert.

Ítem, unes mànegues de punta de gonella de domàs blanch, forrades de vellut carmesí, guarnides de trepadura de tela de or, recamades de fil de or, ab pestanyetes de vellut carmesí.

Ítem, altres mànegues justes, ab bot al brahó de tela de or y tela de argent, ab vions de setí carmesí, fets a joves les dites mànegues.

Ítem, un *corpesillo* sense mànegues de setí carmesí, per a dona, ab barres de vellut carmesí y pestanyes de setí blanch.

[fol. 67rº.]

Ítem, un *corpesillo* de vellut naranjat sense mànegues.

Ítem, altra caixa ferrada blanca centellada, ab pany y sense clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una viola gica.

Ítem, una olla o cuixots de calces de vellut naranjat o vellut burell, forrades de tela de or y tela de argent.

Ítem, set alnes y dos palms de troços de guarnicions de setí carmesí, ab trepadura de tela de argent, recamada de fil de or.

Ítem, una altra de la mateixa guarnició, *salvo* que és més estreta y stà en cinch trocets.

Ítem, cinch pams de altra guarnició de setí morat, ab trepadura de tela de or, recamada de fil de argent.

Ítem, una mànega de setí carmesí, en què hi ha dos peses de guarnició *alrededor* de dita mànega cosides, les quals pessas són de setí carmesí, ab trepadura de tela de argent y sobre una faixa de setí carmesí y falta un quart de forratge y resta y tres pessas de dita mànega.

Ítem, unes mànegues de domàs tenat, stretes, forrades de tela tenada.

Ítem, uns bots de mànega de setí carmesí acoltellechats, ab vetes de seda blanca y dos troços de forratge de mànegues de setí carmesí.

Ítem, unes mànegues seguchs de vellut tenat vell, embetades de veta de seda verda y un *corpesillo* de vellut carmesí.

[fol. 67vº.]

Ítem, dos parells de barseguinets del Senyor Don Pedro, de color de Barcelona, los huns daurats y los altres argentats.

Ítem, los troços de brocat perfilats de vermell, que tenen dos palms de ample y un palm y són tallats ab punta.

Ítem, altres dos trocets de broat de la serratreta.

Ítem, un *corpesillo* de dona de brocat sense davanteres, ab gaurnició de setí carmesí y tela de argent, recamada de fil de or.

Ítem, un standart de cent de a.cavall de domàs blanch, ab creu de domàs carmesí.

Ítem, un paliet molt giquet de altaret, que tenia lo Senyor Don Pedro, fet de setí groch.

Ítem, un gaudamacilet, ab la imatge de Nostra Senyora del dit altaret del Senyor Don Pedro.

Ítem, altra caixa plana, sens clau, dins al qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una palmatòria y una creu de argent, que pesa tot set onzes.

Ítem, un spill com a retaulet y unes oretes cubertes de blau daurades, del Senyor Don Pedro.

Ítem, un sayet de cuyro groch, ab faixeta de vellut *pardillo*.

Ítem, unes calces de estamenya morades del Senyor Don Pedro, forrades de tafatà negre.

Ítem, una caixeta del Senyor Don Pedro, tancada en clau en un cadenat.

Ítem, una capsas, dins la qual hi havia llibres del Senyor [fol. 68rº.] Don Pedro y oretes, ço és, los oretes de empremta, ab cubertes de cuyro tenat, intitulat *Despertador del alma* y unes oretes de la mateixa manera, intitulado *Rosario de Nuestra Señora* y a les tres hores majoretas, ab cubertes del mateix, ab dos tancadors de llautó.

Ítem, altre llibre cubert a modo de hores, ab cubertes de cuyro tenat, ab unes cruzeres, intitulat *Trescientos Consejos* de Don Pere Loys Faus.

Ítem, un breviari en pergamí, ab cubertes de fusta guarnides de cuyro tenat, ab tancadors de llautó, les unes daurades.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Los claros varones de España*.

Ítem, altre llibret, ab cubertes de pergamí, intitulat *Spejo de illustres personas*, y altre llibre com a hores, ab cubertes de cuyro tenat, ab un tancador de llautó, intitulat *Despertador del alma*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de perghamí, intitulat *Spejo de necios*.

Ítem, altre llibret, ab cubertes de pergamí, scrit de lletra de mà.

Ítem, altra caixa plana, ab pany y sense clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, un llibre de empremta, ab cubertes de fusta guarnides de cuyro tenat, ab tancadors de llautó, intitulat *Esposivo vgares senectus*.

Ítem, un cofre frontdestat forrat, ab scut y armes de Centelles y devells, ab pany y sens clau, lo qual stà [fol. 68vº.] en la cambra que.s diu «de les voltes», dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una manegueta de criatura de toca de argent, molt vella.

Ítem, una capsa, dins la qual hi havia un presonatge de salvatge y un presonatge de fura de fusta real o marçapà, tot se desfà.

Ítem, una capseta pintada dins ella dos trocets de brocat.

Ítem, una gonella de vellut carmesí, ab tretze barres de tela de argent de dalt a baix, ab trepadura de setí vert y una barra de dita tela *alrededor* y lo cos una alentora dels pits y a les espalles y altra de dalt a baix de la dita tela de argent y altra a cada muscle.

Ítem, un *corpesillo* de brocat de ple sense mànegues, forrat de tela blanca.

Ítem, altra gonella de setí carmesí, ab tretze barres de brocat de dalt a baix y una entorn, ab pestanyetes de setí blanch forrada de tela vermella y lo cos ab porta llevadissa, ab tres barres de dit brocat, ab ses palles y una en cada messell y forrat lo cos de tela blanca, ab vetes de seda blava.

Ítem, altra gonella de setí negre, ab ses mànegues del mateix seguides ab mig bot, guarnida la gonella de dos faixes de vellut negre a cada part de la ubertura y cos, les mànegues del mateix vellut guarnides y en cada manega cinch ullalets de or smaltats de vermell y blanch.

Ítem, dos caixes, la huna blanca ferrada y la altra cuberta de cuyro sense llandes, ab pany y clau buydes.

[fol. 69rº.]

Ítem, la caixa que.s diu «de les joyes» foren atrobades les coses següents:

Primo, un saltiri de alabastre, en lo qual hi ha cent y vint pesses.

Ítem, un còfia de fil de or, forrada de tafatà groch.

Ítem, una ouera gran, de argent, ab son cubertor de argent, tot obrat.

Ítem, un mocador en lo qual hi ha lligat un frenet de salobrat, gaurmit de or, ab quatre perles.

Ítem, cent cinquanta pesses de or chaperia.

Ítem, un sayo del Senyor Don Pedro, de vellut y setí negre, ab faixes de brocat ja vell.

Ítem, un sayo del Senyor Don Pedro, de vellut envellutat de carmesí, ab deu botons daurats.

Ítem, una saboyana de saya negra, ab una faixeta de setí negre.

Ítem, tres palms de setí negre.

Ítem, un capell de llens, ab vint-y-cinch perles de or de martell.

Ítem, una arradava morisca, ab quatre buillons de or y quatre grans de vidre.

Ítem, una capseta, dins la qual hi ha dos eixorques de or smaltades, ab vint-y-tres perles, uns agnus de or, a la una part la imatge del Crucifici y l'altra part la imatge de Senta Madalena ab una pelleta, ab una antorchadet de or y un Crucifici giquet, que porta tres botons de or y huyt caps de or[fol. 69vº.] per a gorra.

Ítem, un saltiri de pessés de or, en lo qual hi ha trenta y sis pessés.

Ítem, trenta-huyt caps de or per a gorra y dos cadenetes de or masisses y un scudet de or esmaltat.

Ítem, vint-y-huit arboletes de or enfilats, en un collaret de vidre blau.

Ítem, un cofrenet gich fet de fil de or, ab trenta perles giques y una branca de coral, ab una guarnició neta de or.

Ítem, cent y set pessés, entre michanes y giques, de guarnicions de capells y vint-y-cinch perletes molt giques y un gafet y dos fulletes de argent y una guaspa també de argent.

Ítem, cinquanta-cinch pessés de or de martell entre giques y mijanseres, de guarnició de la pell.

Ítem, quaranta-nou pessés de or de martell de guarnició de capell.

Ítem, quaranta caps de or per a gorra.

Ítem, seixanta vies pessetes de argent de guarnició de capell y un gafet de argent.

Ítem, un cap de corretja trencat de argent sobredaurat.

Ítem, setanta perletes.

Ítem, una pechineta de coral, guarnida de or, ab una perleta.

Ítem, una cadena de or smaltada, ab trenta-dos pessés y perletes *alrededor*.

Ítem, una pasta gran, de or, smaltat; en la una part stà [fol. 70rº.] la imatge *del Exce Homo* y de altra part, la imatge de la Mare de Déu.

Ítem, una medalla gran, de or, smaltada, ab la imatge de Jesuchrist, ab la figura del juhí final, a la mà dreta la figura de la Mare de Déu y a la squerra, la figura de Sent Johan.

Ítem, altra medalla de or entretallat, smaltada a modo de creu, stes tres pessés stan dins una caixeta.

Ítem, cinch grans de ambuloxis morischs de or y quaranta-nou grans de or de collar, tot lligat en un tros de llens.

Ítem, una clocheta de ab vint-y-quatre pessés de or de martell smaltades y tres pessetes de or de martell giques y moltes perletes.

Ítem, una cinta y nou pessés de or obrades al cap, un cofrenet de or smaltat.

Ítem, un psaltiri blanch, ab seixanta-huyt pessés y sis grans o senyals de or grans.

Ítem, un psaltiri de cristall, ab quaranta-un grans grosos y quaranta-un grans gichs.

Ítem, un psaltiri blanch, ab seixanta-huyt pesses y sis grans o senyals de or grans.

Ítem, una oleta de argent, dins la qual hi ha deu pessetes de or.

Ítem, dos scudelletes de argent.

Ítem, una cullereta de argent.

Ítem, altra olleta de argent.

Ítem, dos bolles de mula grans de argent.

[fol. 70vº.]

Ítem, unes cabeçades velles de mula, ab sis sevilles de argent.

Ítem, un floch de *sombrero* de fil de or.

Ítem, una tovallola obrada de fil de or.

Ítem, dos llansols de llens.

Ítem, una cortina de vellut alt y baix vert y blau, forrat de tela blava, en la qual hi ha tres pesses de vellut vert y tres blaves, que tiren de llargària tres alnes y tres palms.

Ítem, altra cortina del mateix que té cinch teles les tres verdes y les dos blaves de la mateixa llargària.

Ítem, altra cortina del mateix, que té sis pesses de vellut, tres verdes y tres blaves de la mateixa llargària.

Ítem, altra cortina del mateix que té cinch teles les tres verdes tira la mateixa llargària.

Ítem, dos draps molt vells de vellut blau, lo hu té tres scuts de Centelles y unes arrequines de fil de or y lo altre no té scuts.

Ítem, una catifa gran, ampla, vella, de mostres menudes blanques y blaves, vermelles e grogues, que té tres alnes de amplaria y set de llargària.

Ítem, altra catifa vella, ab dos rodes grans en mig y dos giques a cada part, que tira quatre alnes de llargària y dos de amplària.

Ítem, altra catifa vella esquixada, centellada *alrededor*, que té tres alnes y un palm de llarch y set palms de ample.

Ítem, altra catifa vella, ab deu rodes, que tira tres alnes y mija de llarch y set palms de ample.

Ítem, altra catifa vella de mostres de roses, que tira de llarch tres alnes y mija y set palms de ample.

Ítem, altra catifa vella de cap de catifa, ab pedasos, que tira set palms y mig en quadro.

[fol. 71rº.]

Ítem, altra catifa neda en mig y tres a cada part, que tira dos alnes de llarch y sis palms de ample.

Ítem, altra catifa vella, que tira set palms y mig de llarch y cinch de ample.

Ítem, altra catifa ussada, ab tres rodes grans, que tira tres alnes y mija de llarch y set palms de ample.

Ítem, altra catifa, ab deu rodes, que tira quatre alnes tres palms de llarch y

dos alnes y mija de ample.

Ítem, altra catifa, ab dotze rodes, que tira sis alnes y mija de llarch y dos alnes y mija de ample.

Ítem, altra catifa, ab deu rodes, que tira cinch alnes y un palm y mig de llarch y dos alnes y mija de ample.

Ítem, altra catifa, ab huyt rodes, que tira cinch alnes y un palm y mig de llarch y dos alnes y tres palms de ample.

Ítem, altra catifa ab vint-y-una roda, que tira set alnes y tres palms de llarch y tres alnes y tres palms de ample.

Ítem, cinch catifes que, per totes les catifes, dins són vint-y-una catifes, entre grans y giques, noves y velles, compressa la damunt dita catifa.

Ítem, un drap de ras de tapiseria vella, ab figures, que tira set alnes y un palm de ample y quatre alnes de cayguda.

Ítem, un tancaporta vell, ab una figura de rey en mig, que té dos alnes y mija de ample y de cayguda tres alnes y un palm.

Ítem, altre tancaporta de figures vell, que tira dos alnes y tres palms [fol. 71vº.] y mig de cayguda y dos alnes y mija de ample.

Ítem, altre tancaporta vell de figures, que tira trenta alnes y dos alnes y mig palm de ample.

Ítem, altre tancaporta vell de figures, que té tres alnes de ample y dos alnes, tres palms de cayguda.

Ítem, altre tancaporta de figures vell, que tira dos alnes y mig palm de amplària y dos alnes tres palms de llargària.

Ítem, altre tancaporta de figures vell, que tira set palms de amplària y dos alnes y mija de llargària.

Ítem, altre tancaporta vell de figures, que tira dos alnes y mig palm de amplària y tres alnes de llarch.

Ítem, huyt tancaportes vells.

Ítem, huyt tancaportes dels nous.

Ítem, un drap de ras, nomenat «lo Alexandre».

Ítem, altre drap de ras, nomenat «lo Borgonyon».

Ítem, quatre cortines de drap de ras de la mateixa stofa.

Ítem, dos respallers de ras de la mateixa stofa.

Ítem, un bancal de ras vell y squeixat.

Ítem, tres sotos de ras de imageria.

Ítem, dos cortines de brots.

Ítem, dos tovalloles de ras.

Ítem, sis draps de ras grans, en los quals n'i ha hun que es [fol. 72º.] nomena «de distrosa» y és més gich que los altres, perquè té menys cayguda.

Ítem, una caixa llarga, dins la qual fonch atrobat la fusta de un llit de camp daurat, ab sos pernys y tot lo demés.

Ítem, una caixa llarga buyda.

Ítem, un altra caixa llarga, dins la qual hi ha deu poms de llit de camp vells, quatre gichs y cinch daurats y un blanch.

Ítem, altra caixa de obra de cinch palms de llarch y dins ella un llit de camp pla de fusta de noguer, tornejat.

Ítem, un altra caixa llarga sobre parats, dins la qual fonch atrobat tres palms de llit plans, blaus.

Ítem, un perol de *coure* per a fer sera, hun colador de *coure* ab mànech de fusta y una caseta de *coure*.

Ítem, una cuberta de sella rasa ab vellut carmesí vella, ab franja de argent.

Ítem, cinch arroves de llana de matalaf, desffets.

Ítem, onze arroves y vint lliures de canosa desclavada.

Ítem, una arrova y quatre lliures de llana de anys llevala y faldescana de la terra.

Ítem, en los studis blanchs fonch atrobat lo següent:

Primo, un llit de camp ab son compliment, *salvo* que los tres pilars són daurats y lo hun blanch.

Ítem, una caixa de lloguer ab pany de balda, dins la qual fonch atrobat lo següent:

[fol. 72v°.]

Ítem, un llibre de empremta, ab cubertes de fusta prop la mitat, forrades de cuyro, intitulat *Opus Restitutionum*.

Ítem, altre llibre fet de ma ab pergamí, cubertes de fusta forrades de cuyro gincholat, ab cinch claus en cada part de fora huyt en pla y no títol, que tracta en los principis de propietats de carta de amor.

Ítem, altre llibre de pergamí, ab cubertes de fusta forrades de cuyro vert, scrit en lletra francesa, ab lletres de or y un títol.

Ítem, altre llibre scrit de mà, ab cubertes de fusta de cuyro tenat, intitulat *de Valerio Maximo*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de cuyro, intitulat *Annelii Feli primus liber*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades la mitat de cuyro vermell, intitulat *Eradorialica Maxi Historiarum liber primus*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Guillermus Pariscusis*.

Ítem, altre llibre scrit de mà en pergamí, ab cubertes de fusta forrades de cuyro tenat.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta, part d'elles forrades de cuyro vell.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper ensurtar, forrades de cuyro negres, intitulat *Expositio divi magistri Georgii*, que tracta de arts.

[fol. 73r°.]

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de cuyro tenat engrutades,

intitulat *Quadragesimale magistri Bartholomei de Prius orolves rannonum de contenta mundi*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí sense títol, en lo principi del qual comensa *Omnes homines qui se student praestare*.

Ítem, altre llibre de pergamí scrit de mà, en llengua francesa y italiana, ab cubertes de fusta forrades de cuyro groch y no té títol, sinó que tracta de cobas ab solfes.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, intitulat *Repertorium Apostolorum utriusque testamenti divi Ugonis cardinalis*.

Ítem, altre llibre scrit de mà, ab cubertes de pergamí y no és intitulat y comença *Principia beati Bernardi*.

Ítem, altre llibre de pergamí scrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro gincholot, lo qual tracta en lo comens dels reys cavallers saren a poblar Espanya.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades de cuyro un poch tenat, en lo principi del qual diu *Incipit epistola beati Anserii abdamedarium ad exsortiscens cuncescopum*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta cubert de cuyro envesat vermell, intitulat *Juvenal*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades la mitat de cuyro tenat, intitulat *Egidius Romanus*.

[fol. 73vº.]

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de paper forrades de cuyro ginesolat, intitulat *De subsistiendo sapientia animo*.

Ítem, altre llibre scrit de mà, ab cubertes de fusta plana treneada y no és intitulat, en lo principi del qual *Quoniam ab incarationalis ex substantia invisibilis*.

Ítem, altre llibre vell de empremta, ab cubertes de fusta sense títol; comença lo principi *Que pro libro esclamar ch[.] flori non elco multo devoto deufere conferta praedicationes*.

Ítem, un llibre de empremta, ab cubertes de fusta forrades de cuyro de color de Barcelona, intitulat *Textus et sistorum Aristotelis*.

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de fusta, intitulat *Exortanali autem de bello Punico*.

Ítem, altre llibre de pergamí tret de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro gincholot y fosuechat, lo comens del qual diu *Explanatore librorum bachii de consolatione et fiscicarum egresintas*. Ítem, altre llibre scrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro encarnat, lo principi del qual diu «*incipit liber methodii paterensis episcopi et moneris*».

Ítem, altre llibre de empremta de pergamí y part de paper scrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro tenat, ab un títol sobre les cubertes scrit de mà, que diu «*perlosa in libro ersionum*».

[fol. 74r°.]

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro vermell, lo principi del qual diu «*Epistola Agustinis ad Crorium*».

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro vermell, intitulat *Incipit liber omdii epistolorum*.

Ítem, altre llibre gich esqueixat e falt en moltes cartes, ab cubertes de pergamí, en lo principi del qual diu «*tabulae capitulorum in libro sequenti*».

Ítem, altre llibre de empremta, ab cubertes de pergamí, en lo principi del qual «*Cessare bogu perthonorum sedis apostolicae Paulus salutem*».

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro tenat, intitulat *Les epistoles de Fallaus*.

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de pergamí forrades de cuyro vert envesat, intitulat incipit *Prologus beati Bernardi de consideratione ad egerus papaua*.

Ítem, altre llibre de empremta ab cubertes de pergamí, intitulat *Vestratorum juris*.

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro vermell, intitulat *Summa de quitories*, en francès.

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta forrades de cuyro chincholat, lo qual somensa «*Praefacio quedam novae translationis Leonardi Haviemier*».

Ítem, altre llibre de pergamí escrit de mà, ab cubertes de fusta y cubertes de cuyro vert, lo principi del qual «*Orininus Omeliae sub graecis*».

[fol. 74v°.]

Ítem, dos llibres escrits de mà, lo hu ab cubertes de fusta, intitulat *Troyanees* y lo altre ab cubertes de fusta y tot de pergamí sense principi; en la primera plana stà escrit altra més grosa «*Sacerdotes*» y a la fi, ab lletra vermella, «*Defunts*».

Ítem, un retaulet gich o posteta, hon stà pintada la image de Nostra Senyora ab la Nativitat de Christo.

Ítem, cinch cortines blanques pintades de pinsell, ab los presonatges y ses tovalletes ab sa franja blanca y negra per les parts, ab un scut de Centelles.

Ítem, una caixa vella sense pany ni clau, ab un pom de papalló daurat, ab scut de Centelles.

Ítem, en lo altre studi blanch, una caixa de fusta ab pany y sense clau, dins la qual stà un cello cubert de vellut negre, guarnit los entorns de argent, ab cinch anelles de argent o argentades.

Ítem, en la cambra de les voltes, una caixa gran de fusta en pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, una vànova o cubertor de saya de seda de grana vanovada, forrada de tela verda, la qual té dos alnes de llarch y quatre de ample.

Ítem, un docel de vellut y domàs negre forrat de tela tenada, en lo qual hi

ha dos pessas de vellut y dos de domàs, que té de llarch cinch alnes y tres palms, ab franjeta de seda negra als costats fins a les tovalloles, lo qual dozel té tres tovalloles y una a cada costat y una al cap y són de vellut y domàs, forrades de tafatà y domàs ab franja de [fol. 75rº.] seda negra, les quals tovalloles tenen cinch alnes y un palm y mig de llargària y un palm de cayguda.

Ítem, altre dozel de vellut forrat de tela verda, ab quatre pessas y un scut de Centelles en mig, ab un elm y sobre lo elm una dama ab un ram de olivera en la mà, y recamat dins scrit de fil de or y de argent, la qual té cinch alnes y un palm sense les tovalles de vellut vert forrades de setí vert, ab franja de fil de or y seda verda.

Ítem, altre docel de vellut carmesí, forrat de tela vermella, ab les mateixes armes com semblants ab les del dosel vert y de la mateixa llargària, ab franja de seda de grana y fil de or, forrades les quals tovalloles de setí carmesí, ab la amplària del docel vert.

Ítem, altre docel de brocat de pell, ab franja de or y seda de grana tres peses a llarga quatre alnes sense les tovalloles de amplària set palms y tres quarts, lo qual dozel té tres tovalloles que tiren quatre alnes y un palm y tres quarts y stan forrades de tela groga.

Ítem, un cortinatge de domàs groch, ço és: son cel, cortines, tovalles de obres e tot son compliment.

Ítem, un cubertor de domàs groch forrat de tela blanca, ab una faixa de vellut vert *alrededor*, ab franja de la mateixa manera.

Ítem, un davantllit de domàs groch forrat de tela blava, ab una faixa de vellut vert.

Ítem, una tovalla de vellut negre y setí groch, ab ses cor[fol. 75v.]tines, tovalloles dobles y ses corredores per a dita tovallola y tot son compliment.

Ítem, un cubertor de setí groch que té sis teles, ab franja de seda blava y grana a la hun cap y a l'hun costat forrà de tela groga.

Ítem, altre cortinatge de setí groch de fuset o naranjat de vellut carmesí, ab sis tovalloles dobles *alrededor*, ab flocadura de seda blava y de groch de fustet, ab tres gayes de setí y dos de vellut forrat de tela blava, ab ses cortines y tovalloles y davantllit y tot son compliment per a dit cortinatge.

Ítem, una corredora de tafatà naranjat y tafatà blau, ab quatre cels naranjades y sis blaves de dit tafatà, ab cobertura per mig y una franja blanca y naranjada *alrededor*.

Ítem, altra corredora del mateix tafatà, que té tres pessas naranjades y quatre blaves ab sa cobertura per mig.

Ítem, un cortinatge de domàs blanch y domàs morat, ab cinch gayes de morat y cinch de blanch, ab ses cortines y tovalles dobles y són davant y tot son compliment.

Ítem, un cortinatge de setí carmesí forrat de tela verda, ab ses cortines, ab sa corredora de tafatà de la mateixa color y una cortina de tafatà del dit cortinatge.

Ítem, quatre boteres de vellut vert.

Ítem, un davantllit del mateix setí carmesí.

Ítem, deset alnes y un palm de tovalloles de setí vert [fol. 76rº.] per al dit cortinatge, ab franja de seda de grana *alrededor* per baix.

Ítem, un cubertor de setí carmesí, ab rapasejos de fil de or a l'un costat, a l'un mosjuelo un cubertor, la una saya de vellut vert forrat de tela tenada.

Ítem, un sitial de vellut carmesí forrat de *telilla* vermella, ab franja de seda de grana *alrededor*.

Ítem, dos sitals de vellut vert, lo hu forrat de tela verda, ab sa franja de seda verda *alrededor*.

Ítem, dos sitals de vellut morat, lo hu ab franja y lo altre sens franja.

Ítem, un davantllit de setí blau, ab franja de fil de or, per la una vora forrat de tela vermella.

Ítem, tres troços de tafatà groch de fustes, que tiren huyt alnes y són de l'au de tafatà.

Ítem, quatre coixins de domàs grochs, dos grans y dos gichs, ab trepadura de vellut vert y flochs de fil de or y seda verda o groga.

Ítem, quatre coixins de vellut negre y setí groch a quartos, ab franges de seda groga y negra y lo hun coixí no té sinó dos flochs.

Ítem, en dita cambra un cofre ferrat a modo de timpa, ab armes de Centelles y de vells ab pany y clau, dins lo qual fonch atrobat lo següent:

Primo quatre borles ab una trena, tot de seda negra.
[fol. 76vº.]

Ítem, quatre coixins de setí carmesí, ab trepadura de vellut vert sense flochs.

Ítem, dos coixins de vellut carmesí, ab passamans y borles de seda verda.

Ítem, un coixí, la una cara de brocadello y la altra de vellut carmesí, ab flochs de fil de or y seda verda.

Ítem, un coixí de vellut morat, ab flochs de seda morada.

Ítem, un coixinet de setí negre sense flochs ni guarnició per a la cadira.

Ítem, una cortina de saya de seda groga de fustet, que té deu sayes.

Ítem, una caixa enllandada ab pany y sense clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, un cortinatge de llit de camp de tafatà carmesí y tafatà morat, ab tres goteres de tafatà blau, ab franjes de seda burella.

Ítem, altre cortinatge de llit de camp de tafatà groch y girasol, ab dos goteres del mateix y dos de saya de seda groga.

Ítem, un cortinatge de llit de camp de sarsan, en què hi ha dos cortines y quatre goteres y lo sel ab franja de seda de grana y blanca sense corredores.

Ítem, una vànova de setí carmesí de les andes, ab franja de seda tenada.

Ítem, un cortinatge que hi ha en lo cubertor huyt pessets: quatre de vellut blau y quatre de setí carmesí, ab franja [fol. 77rº.] *alrededor* de seda blava y naranjada, forrat de tela blava.

Ítem, dos cortines y un cel de la mateixa manera de seda, en què hi ha deu pessets de vellut blau y deu pessets de setí carmesí y tiren de llarch quatre alnes y un palm cada pessa, forrades de tela tenada.

Ítem, un davantllit de la mateixa seda en dos troços, que té catorze pessets set de vellut y set de setí lo qual té tres palms y mig de cayguda ab ses tovallols de la mateixa manera.

Ítem, quatre cadenats per a cami, ab ses claus y tornets de ferro.

Ítem, quatre almoflexos de sayal, los tres blanchs y lo hu negre y un almofleix gich y dins ell quatre matalafets per a les andes.

Ítem, quatre màrfegues de parella buydes.

Ítem, setze rebosters de drap vert, ab les armes de Centelles y armes que diu «*por la causa no lo siento*».

Ítem, un reboster vell, ab les armes de Cardona.

Ítem, un llit de cuyro, ab dos cadenes y son bastiment de fusta que.s diu «cadira de tres tisoires».

Ítem, dos taules, la huna de noguer y l'altra de pi, ab sos peus de cadena.

Ítem, altra tauleta de noguer, ab sos peus.

Ítem, altra taula obrada de tèrsia, ab sos peus de cadena y als quatre cantons de la taula, les armes de Centelles.

[fol. 77vº.]

Ítem, altra taula de noguer ample y li falta una pera hun cap, ab sos peus de cadena..

Ítem, altra taula gica, ab sos peus de debanadora.

Ítem, altra taula de noguer gica, obrada de tarsia, sense peu.

Ítem, altra taula de fusta, ab dos peus, obrada de tersia, ab tres frontises planes de llautó llarga, de dos post.

Ítem, altra taula plana, ab son peu de cadena.

Ítem, altra taula de noguer sense peus.

Ítem, altra taula de noguer plana, ab sos peus y cadina, ab tres frontises de llautó.

Ítem, una taula redona de fusta, ab son peu, plegades de quatre barres en creu.

Ítem, un sello o sella francesa de cuyro de flor, ab sa gualdrapa de vellut negre de trepa, ab barres per a les spal.les ab dos correges per als peus y la posteta, tot guarnit del mateix vellut negre vell y falses regnes, pitral y arretranca, guarnit del mateix vellut.

Ítem, un scabeig de fusta gran.

Ítem, un llit de stradò plegadís.

Ítem, un retaule, en lo qual stà pintat sent Johan Batiste.

Ítem, una cadira que té lo *assiento* y respaller de vellut tenat, ab quatre anelles daurades.

Ítem, una cadira vella guarnida de vellut carmesí.

[fol. 78rº.]

Ítem, una taula gica de fusta, ab sos petges.

Ítem, una cadira baixa de Sa Senyoria.

Ítem, en lo porche de l'apartament vell, hi havia dos cavallets de ferro de gimenea, ab ses anelletes.

Ítem, una tauleta gica sense peus.

Ítem, dos singles de mula de vellut negre, vell.

Ítem, una copa gica de *coure*, vella.

Ítem, en los studis davall fonch atrobat lo següent:

Primo, dihuit arroves grosses y vint-y-sis lliures giques de llana sardesca per a matalafs, llavada.

Ítem, noranta-set posts de llit y quaranta-huyt banchs comunes de fusta o peus de llit entre gichs y grans nous y vells noves y velles.

Ítem, cinch dotzenes de cadires de cuyro, entre sanceres y trencades y moltes sense *assientos* ni respallers.

Ítem, onze cadires de sitial entre giques y majoretetes.

Ítem, huytanta matalafs, engre gichs y grans, entre filloles y matalafs.

Ítem, catorze flasades blanques y set balves y huyt de grana.

Ítem, tretze parells de llansols, entre sancers y squixats.

Ítem, set coxins de llana y tres de fluixell y dos gichs de fluixell.

Ítem, set vànoves.

[fol. 78vº.]

Ítem, una caixa tombada ferrada sense pany ni clau, la qual stà en lo studi blanch més forà y stà ab molts papers vells.

Ítem, un llit de fusta, les pots blanques y les vases verdes y los pilars y tomba daurats, ab tot son aparell de ferros y funda.

Ítem, altre llit de camp pla, ab tots sos aparells y un cortinatge de drap de grana en lo dit llit, ab franja blava.

Ítem, en lo studi de més a dins, fonch atrobat tot lo següent:

Primo un llit de camp pla, ab sos aparells de fusta y de ferro y un cortinatge de grana ab franja verda, ab son compliment, *salvo* que no té davantllit.

Ítem, una taula vella ab peus y tisora y sobre ella un cubertor de drap de grana, ab franja de seda verda.

Ítem, un altre llit de camp de fusta pla, ab tots sos aparells de ferro y de fusta y lo cortinatge de drap vert, ab franja de seda verda.

Ítem, un llit de pots vell.

Ítem, un almoleix de sayal negre enforrat de tela blanca guarnit de cuyro negre.

Y per ser hora molt tarda per lo dit mossén Gaspar Tamarit, per al present fonch sobreseyt en la continuació del dit inventari fins al dia següent, protestant que temps algú no li encórrega en fer dit inventari. Foren fetes les dites [fol. 79rº.] coses en la dita vila de Oliva en la dessús dita casa eo *palacio* en trenta

dies del mes de nohembre de l'any mil cinch-cents cinquanta se+nyal de mi, Gaspar Tamarit, dessús dit, qui les dites coses otorgue y ferme, a les quals dites coses foren presents per testimonis los magnífichs mossén Jaume Joan Solivera y mossén Nofre Trestull, generosos criats de la casa del molt ylustre Senyor Comte de Oliva, habitants de dita vila de Oliva.

